

Закон о устројству војске и морнарице, 1932.

Садржај

Први део. Опште одредбе

Други део. Војска

Трећи део. Морнарица

Четврти део. Командовање и управа

Пети део. Остало особље војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици

Шести део. Материјална обавеза

Седми део. Вежбања и маневри

Осми део. Принадлежности

Девети део. Пензије

Десети део. Снабдевање војске и морнарице

Једанаести део. Потпора породицама сиромашних обвезника на служби у народној војној сили

354.71(497.1)
(094.5)

А ЗАКОНА

судском и администра-
тивном праксом

ДЖКО НИКЕТИЋ

СВ. 151.

ЗАКОН

О УСТРОЈСТВУ ВОЈСКЕ И МОРНАРИЦЕ

од 6. септембра. 1929. год., са изме-
нама и допунама од 30. септембра
1931. год.

ДРУГО ИЗДАЊЕ

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1, КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛИЦА 1.
1932

изв. др.
35752

Редакција завршена
1. марта, 1932. године.

САДРЖАЈ

	страна
Први део. Опште одредбе. (Чл. 1—6)	11
Други део. Војска.	
Први одељак. Обавеза служења у војсци (чл. 7 — 15)	14
Други одељак. Устројство војске,	
У опште (чл. 16 и 17)	18
1. Генералштабна струка (чл. 18 и 19)	19
2. Економска струка (чл. 20 — 21)	20
3. Техничке струке.	
У опште чл. 22)	23
А. Артиљериско техничка струка (чл. 23 и 24)	24
Б. Инжињерско техничка струка (чл. 25 и 26)	27
В. Ваздухопловно техничка струка (чл. 27 и 28)	29
Г. Геодетска струка (чл. 29 и 30)	33
4. Санитетска струка (чл. 31 и 32)	36
5. Судска струка (чл. 33 и 34)	38
6. Свештеничка струка (чл. 35 и 36)	39
7. Ветеринарска струка (чл. 37 и 38)	41
8. Музичка струка (чл. 39 и 40)	42
Трећи одељак. Војно територијална подела земље (чл. 41)	44

Четврти одељак. Стални кадар.

А. Редови.

1. Обавеза служења у сталном ка-
дру (чл. 42 — 48) 44

2. Скраћивање рока у сталном ка-
дру и ослобођавање (чл. 49 — 51) 50

3. Одлагање службе у сталном ка-
дру (чл. 52) 57

4. Регрутовање (чл. 53 — 57) 59

Б. Старешине у сталном кадру.

I Чиновни (чл. 58 и 59) 66

II Ранг (чл. 60 и 61) 67

III Каплари (чл. 62) 68

IV Подофицири.

а) Попуњавање подофицирима
(чл. 63 и 64) 69

б) Унапређење подофицира (чл.
65 — 70) 69

в) Поновни рок (чл. 71 — 73) 74

г) Осигурање подофицира.

а а) Службом (чл. 74) 76

б б) Пензијом (чл. 75) 78

д) Оцењивање (чл. 76) 79

е) Боловање и одсуствовање (чл.
77) 79

ж) Женидба подофицира (чл. 78) 80

з) Отпуштање подофицира из
сталнога кадра (чл. 79) 80

и) Губљење чина (чл. 80) 82

V Официри.

а) Попуњавање официрима (чл.
81 — 84) 83

б) Унапређивање официра (чл.
85) 86

а а) Општи услови (чл. 86) 87

б б) Посебни услови

1. За главне родове војске
(чл. 87) 88

2. Официри за ђенералштаб-
не послове (чл. 88) 93

3. Економска струка (чл. 89) 95

4. Техничке струке (чл. 90) 98

5. Санитетска струка (чл. 91) 102

6. Судска струка (чл. 92) 106

7. Ветеринарске струке (чл.
93) 107

в в) Опште одредбе о унапре-
ђивању официра (чл. 94 — 101) 109

г г) Опште одредбе о изврша-
вању командантских путовања официра (чл.
102 и 103) 112

д) Служба официра (чл. 104 —
107) 113

е) Оцењивање (чл. 108) 114

ж) Боловање и одсуствовање (чл.
109) 115

з) Женидба (чл. 110) 115

и) Пензија (чл. 111 — 115) 115

к) Оставка (чл. 116 — 119) 118

л) Губљење чина (чл. 120 и 121) 120

В. Старешине у војсци из резерве.

1. Резервни подофицири (чл. 122 —
128) 121

2. Резервни официри (чл. 129—138) 1

Трећи део. Морнарица

Први одељак Састав и подела Мор-
нарице (чл. 139 — 143) 130

страница

1. Војно поморство (чл. 144) . . . 131
2. Струке.
 - А. Економска струка (чл. 145) . 132
 - Б. Техничка струка (чл. 146) . . 132
 - В. Санитетска струка (чл. 147). . 133

Други одељак.

А. старешине у сталном кадру.

- I Старешински чиновни (чл. 148) . 134
- II Старешинство-ранг (чл. 149) . . 135
- III Морнарички каплар (чл. 150) . . 135
- IV Подофицири.

а) Попуњавање подофицирима (чл.

151) 135

б) Унапређење подофицира (чл.

152 — 154) 135

в) Поновни рок (чл. 155) . . . 137

г) Осигурање подофицира (чл.

156) 138

д) Оцењивање подофицира (чл.

157) 138

ђ) Боловање и одсуствовање (чл.

158) 138

е) Женидба (чл. 159) 138

ж) Отпуштање подофицира из

сталнога кадра (чл. 160) 139

з) Губљење чина (чл. 161) . . . 139

V Официри.

а) Попуњавање.

а а) Војно поморство (чл. 162) 139

б б) Економска струка (чл. 163) 140

в в) Техничка струка (чл. 164) 140

г г) Санитетска струка (чл. 165

и 166) 142

страница

- 6) Унапређивање официра (чл.
- 167) 143
- I Општи услови (чл. 168) 143
- II Посебни услови
 - 1 Војно поморство (чл. 169 и 170) 144
 2. Економска струка (чл. 171) . 149
 3. Техничка струка (чл. 172) . . 150
 - 4 Санитетска струка (чл. 173 . . 152
- III Опште одредбе (чл. 174) . . . 152
- в) Служба официра (чл. 175 —
- 178) 152
- г) Оцењивање официра (чл. 179) 153
- д) Боловање и одсуствовање (чл.
- 180) 153
- ђ) Женидба (чл. 181) 154
- е) Пензија (чл. 182) 154
- ж) Оставка (чл. 183) 154
- з) Губљење чина (чл. 184) . . . 154
- Б. Старешине у морнарици из ре-
- зерве.
 1. Резервни подофицири (чл. 185
 - и 186) 154
 - 2 Резервни официри (чл. 187 — 190) 154

Четврти део. Командовање и управа.

А. Командовање и управа у мирно доба.

- а) Министарство војске и морна-
- рице (чл. 191 и 92) 156
- б) Глав и Ђенералштаб (чл. 193 и
- 194) 157
- в) Трупне инспекције (чл. 195) . 158
- г) Војни комитети (чл. 196) . . . 159
- д) Команде и установе (чл. 197) 159

ђ) Војне школе (чл. 198 — 201)	159
е) Испити за поједине чинове (чл. 202)	160
ж) Питомци у школама у земљи и на страни (чл. 203 — 205)	161
Б. Командовање и управа у рату	
а) Министарство војске и морнарице (чл. 206)	161
б) Врховна команда (чл. 207 и 208)	162

Пети део. Остало особље војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици.

У опште (чл. 209)	162
А. Попуњавање (чл. 210 — 212)	163
Б. Категорије војних чиновника као и осталих лица грађанског реда на служби у војсци и морнарици (чл. 213)	166
В. Ранг (чл. 214 и 215)	167
Г. Унапређивање (чл. 216 — 219)	167
Д. Оцењивање (чл. 220)	170
Ђ. Боловање и осуствовање (чл. 221)	170
Е. Женидба (чл. 222)	170
Ж. Пензионисање (чл. 223)	171
З. Оставка (чл. 224 и 225)	171
Војни чиновници у резерви (чл. 226)	172

Шести део. Материјална обавеза

I Војница (чл. 227 — 232)	174
II Попуњавање војске стоком, и преносним средствима (чл. 233)	175

III Обавеза давања стоке и преносних средстава у натури	
А. За коњицу и остале који врше службу коњаника (чл. 234)	176
Б. За артиљерију (чл. 235)	180
В. За комору (чл. 236 — 241)	181
IV Ремонтско коморски фонд (чл. 242)	184
V Попис и упис стоке и преносних средстава и држање смотре (чл. 243)	185
VI Накнада за послугу стоком, ко морским и преносним средствима (чл. 244 — 247)	189
VII Накнадâ штете причињена од стране војске (чл. 248)	190

<i>Седми део. Вежбања и маневри</i> (чл. 249 — 255)	190
---	-----

Осми део. Принадлежности

У опште (чл. 256 — 258)	192
Плата (чл. 259 — 270)	193
Додаци	
Положајни додатак (чл. 271 и 272)	199
Специјални војни додатак (чл. 273)	201
Лични додатак на скупоћу (чл. 274 — 276)	202
Додатак на момка и дрва (чл. 277 и 278)	204
Додатак на одело (чл. 279 и 280)	204
Додатак на коња (чл. 281 и 282)	205
Породички додатак на скупоћу (чл. 283 — 285)	206
Остале одредбе (чл. 286 — 307)	207

Девети део. Пензије.

А. Официра и војних чиновника (чл. 308 — 323)	218
Б. Подофицира и музичара (чл. 324 — 389)	227
В. Породица официра, војних чи- новника, подофицира и музичара (чл. 340 — 347)	235
Г. Чиновника и службеника гра- ђанског реда на служби у војсци и мор- нарици (чл. 348)	237

<i>Десети део. Снабдевање војске и мор- нарице (чл. 349 — 361)</i>	<i>238</i>
--	------------

<i>Једанаести део. Потпора породицама сиромашних обвезника на служби у на- родној војној сили (чл. 362 — 364) . . .</i>	<i>241</i>
---	------------

<i>Прелазна наређења (чл. 365 — 400)</i>	<i>242</i>
<i>Завршно наређење (чл. 401) . . .</i>	<i>264</i>

ЗАКОН

о устројству војске и морнарице

*од 6. септембра, 1929. год, са изменама и до-
пунама од 30 септембра, 1931 год.*

Први део. Опште одредбе.

Чл. 1. — Војска и Морнарица чине народ-
ну војну силу.

Чл. 2. — Задатак је војне силе да брани
Отаџбину и да буде потпора законитости у
земљи.

Чл. 3. — Краљ је Врховни Заповедник све
војне силе.

Краљ, на предлог Министра Војске и Мор-
нарице, прописује уредбама и правилима, у за-
коном одређеном обиму: организацију и фор-
мацију војске и морнарице, школа, надлештава,
установа и завода; све што се односи на коман-
довање, оцењивање, дужност, права, одговор-
ност, надлежност, положај и власт лица у вој-

сци и морнарици; наоружање и у опште сву материјалну спрему за војску и морнарицу; све што се односи на службу, обуку, васпитање, дисциплину у војсци и морнарици, на мобилизацију, концентрацију и демобилизацију војске и морнарице, као и све остало што се као потребно укаже.

Краљ, према своме нахођењу, може поверити у рату командовање Оперативном Војском једноме војводи или ђенералу, који добија назив „Командант Оперативне Војске” и који је одговоран за свој рад Министру Војске и Морнарице.

Чл. 4. — У Војничкој Застави оличени су: Краљ и Отаџбина.

Застава је највећа војничка светиња.

Облик Војничке Заставе и све остало о њој прописује Краљ Уредбом на предлог Министра Војске и Морнарице.

Чл. 5. — Војници и морнари при ступању у војску, односно морнарицу, полажу усмену Заклетву на верност Краљу и Отаџбини, која гласи овако:

„Ја (име и презиме) заклињем се свемогућим Богом, да ћу Врховном Заповеднику све војне силе Краљу Југославије Александру Првом, свагда и у свима приликама, бити веран, свом душом одан и послушан; да ћу се за Краља и Отаџбину јуначки борити; да Војничку Заставу нигде и никад нећу изневерити и да ћу заповести свих претпостављених ми старешина слушати и верно извршивати. Тако ми Бог помогао!”

Једном положена Заклетва важи за све време обавезе служења у војној сили.

Ново-унапређени и ново-примљени официри и војни чиновници подnose још и писмену Заклетву.

Новом Владоцу полаже се поново Заклетва.

Чиновници грађанског реда на служби у војсци и морнарици полажу заклетву по Закону о чиновницима.

Чл. 6. — Сва војна сила или њени делови могу бити у једном од ова четири стања: редовно, приправно, мобилно и ратно.

Редовно стање је кад је стални кадар у својој редовној, формацијом и буџетом одређеној јачини.

Приправно стање је када су прилике такве, да је Отаџбина пред опасношћу. Према потреби и степену опасности приправно стање објављује се целокупној војној сили или једном њезином делу.

Мобилно стање је, када је сва војна сила, или неки њени делови, у ратној јачини и у потпуној готовости за одбрану Отаџбине и вођење рата.

Ратно стање је кад је Отаџбина у рату.

Прелаз из редовног у приправно, у мобилно или у ратно стање и обратно наређује се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице, а у сагласности са Председником Министарског Савета.

Када се нареди приправно или огласи мобилно стање, онда Министар Војске и Морнарице, у сагласности са Председником Мини-

старског Савета, може забранити војним обвезницима удаљавање из Отаџбине и са територија њихових војних округа а наредити и све друге потребне мере и радове ради спреме и готовости земље, народа и војне силе за одбрану Отаџбине.

У приправном, мобилном и ратном стању, ради одбране Отаџбине и вођења рата, војној управи стоје на расположењу: сва војна сила, цео народ и сва финансиска, економска, индустриска и остала материјална средства Државе и њезиних држављана.

Ближе одредбе по овоме прописују се Краљевом Уредбом.

Други део. Војска.

Први Одељак. Обавеза служења у војсци

Чл. 7. — Обавеза служења у војној сили општа је и сваки држављанин Краљевине има право и дужност да у њој служи.

Држављани, способни за службу, служе лично и не могу се замењивати другим лицима, нити се могу од обавезе откупити.

Држављани, неспособни за личну службу, подлеже плаћању војнице по одредбама овог Закона.

Лице осуђено на губитак часних права не може служити у народној војној сили за све време трајања ове казне, али подлежи плаћању војнице по одредбама овог Закона, а у мобилном и ратном стању употребљава се за нарочите радове.

Лице које поврати часна права подлежи обавези служења по одредбама овог Закона.

Не могу служити у народној војној сили ни лица осуђена на губитак војничке части, већ и она подлеже плаћању војнице по одредбама овог Закона, а у мобилном и ратном стању употребљавају се за нарочите радове.

Свако лице уопште, које подлеже обавези служења у сталном кадру, дужно је да се и лично стара о испуњењу ове своје обавезе; у противном, на њега ће се применити одредбе из члана 45. овог Закона и § 51. Војног Кривичног Законика.

Чл. 8. — Иступ из држављанства Краљевине може бити само у редовном стању.

Ниједно лице, способно за службу, начелно, не може добити отпуст из држављанства пре одслужења рока у сталном кадру, изузев по одлуци Претседника Министарског Савета.

Чл. 9. — Обавеза служења у народној војној сили почиње од навршене 20. године и траје до навршене 50. године живота, а распоређена је овако:

а) У Оперативној Војсци, односно у Оперативној Морнарици, од навршетка двадесете до навршетка четрдесете године; и

б) У Резервној Војсци, односно у резервној Морнарици, од навршене четрдесете до навршене педесете године.

Резервни официри и резервни војни чиновници и обвезници стручњаци појединих професија, најзад и обвезници коморе, могу се по потреби и без обзира на године живота распоређивати на службе и положаје у народној војној сили према способности.

Чл. 10. — У приправном стању Министар Војске и Морнарице може задржати у сталном кадру војнике и морнаре који одслужују свој рок у кадру, но највише за месец дана и то време рачуна им се као вежбање. Исто тако, а у сагласности са Претседником Министарског Савета, Министар Војске и Морнарице може позвати на службу у војсци и морнарици и потребан број обвезника из Оперативне Војске и Оперативне Морнарице.

У мобилном и ратном стању Министар Војске и Морнарице може позвати на службу у војсци и морнарици и младиће од навршене 18. године па до навршене 20. године старости. Време проведено на служби у војсци и морнарици рачуна се овако позваним младићима у рок службе у сталном кадру.

Исто тако, у мобилном и ратном стању, а кад је то потребно, Министар Војске и Морнарице може позвати на службу за позадинске дужности и лица од 17. до 55. године старости, која нису обвезници војне силе, или су као неспособна ослобођена службе у војсци и морнарици, али су за ову службу способна.

Чл. 11. — У мобилном и ратном стању и када је рат у изгледу не врши се превођење обвезника.

Чл. 12. — Стални кадар је увек под Заставом и он је школа за спрему војске и морнарице за рат. Но, поред овога главног свог задатка, војници и морнари у сталном кадру обучаваће се и у: писмености, пољопривреди, еко-

номији и познавању своје Отаџбине и свога Народа, према програму, који изради Министар Војске и Морнарице.

Чл. 13. — Величина војске и морнарице у сталном кадру на обавезном року служења, као и оних лица предвиђених формацијама војске и морнарице која нису на обавезном року, одређује се буџетом сваке године.

Чл. 14. — Године за службу у војсци и за плаћање војнице рачунају се према целој календарској години.

Чл. 15. — У приправном, мобилном и ратном стању сви регрути и обвезници (подофицири, каплари и редови) и сви резервни официри и резервни војни чиновници, који припадају саобраћајном особљу државних саобраћајних установа, могу остати на својим редовним дужностима, и у томе случају се ослобођавају од позива у њихове јединице.

У приправном, мобилном и ратном стању сви регрути и обвезници (подофицири, каплари и редови), који су запослени у извесним фабрикама, предузећима и рудницама као стручно особље и стручни радници, као и потребан број: државних службеника по државним надлештвима, заводима и установама, службеника самоуправних тела и чланова Одбора Друштва Црвеног Крста Краљевине Југославије, не морају се позивати у њихове јединице, већ могу остати на својим редовним дужностима, од-

носно послу, те да обезбеде рад дотичних установа, и у томе случају се ослобођавају од позива у њихове јединице.

Сви запослени регрути и обвезници из првог и другог става овога члана Закона сматрају се да су на војној дужности, потпадају под војну дисциплину и немају право да напусте своју дужност и посао. Ако, у то време, по годинама живота подлеже обавези служења у сталном кадру, онда време, проведено на овим дужностима, односно послу, рачунаће им се у рок службе у сталном кадру.

Ближе одредбе о ослобођавању од позива на војну дужност, у миру и у рату, прописују се Краљевом Уредбом.

Други Одељак. Устројство војске

Чл. 16. — У миру је војска устројена у команде, јединице и установе, чији се назив, број и састав прописује Уредбом о формацији војске у мирно доба.

Чл. 17. — У војсци има родова војске и струка. Родови војске деле се на главне и помоћне.

Главни су родови војске:

Пешадија,
Артилерија,
Коњица,
Инжињерија и
Ваздухопловство.

Помоћни су родови војске:

Пиротехничке и барутанске јединице,

Аутомобилске јединице,
Возарске јединице,
Занатлиске јединице,
Болничарске јединице и
Специјалне трупе: Гранична Трупа и
Жандармерија.

Гранична Трупа у свему је саставни део војске, а Жандармерија је то само у погледу дисциплине, личних односа, војничке наставе и наоружања.

Организација и све остало о овим специјалним трупама прописује се специјалним законима.

Струке су ове:

Ђенералштабна,
Економска,
Техничка,
Санитетска,
Судска,
Свештеничка,
Ветеринарска и
Музичка струка.

1. Ђенералштабна струка

Чл. 18. — Ђенералштабна струка је орган Министра Војске и Морнарице за спрему земље и народне војне силе за одбрану Отаџбине и њених интереса. Она служи у миру и рату као орган за командовање и за вођење војске и морнарице.

Ова је струка заједничка за целу народну војну силу.

На челу је ђенералштабне струке Начелник Главног Ђенералштаба. Он се стара о вр-

шењу службе ове струке, о њеном попуњавању и усавршавању.

Чл. 19. — Ђенералштабна струка попуњава се официрима родова војске и морнарице, који су на припреми у Главном Ђенералштабу оцењени као способни за вршење ђенералштабних послова.

Овакви официри врше ђенералштабне послове повремено, задржавајући униформу свога рода војске, односно морнарице.

Нижи официри за ђенералштабне послове, кад ове послове врше у Министарству Војске и Морнарице, у Главном Ђенералштабу или у вишим штабовима, имају нарочити хонорар, чију висину, у границама буџетских средстава, одређује Министар Војске и Морнарице.

Организација и све остало о овој струци прописује се Краљевом Уредбом о Главном Ђенералштабу и Ђенералштабној струци.

2. Економска струка

Чл. 20. — Економска је струка заједничка за целу народну војну силу.

Њен је задатак да снабдева народну војну силу, у миру и рату, свима економским потребама.

На челу економске струке је Начелник Економског одељења Министарства Војске и Морнарице. Он се стара о правилном вршењу службе ове струке, о њеном попуњавању и усавршавању и сарађује у свима питањима, која се односе на развој домаће индустрије по

економској грани и на припреме ове индустрије за ратне сврхе.

Економска се струка дели на интендантску и контролну грану.

а) Интендантска грана организује и управља пословима око снабдевања војске и морнарице, новцем, животним и свима осталим економским потребама, у миру и рату; обавља све послове профијантске, благајничке, одећне и слагалишне, као и књиговодство код трупа, установа и завода војске и морнарице; израђује буџет војске и морнарице, распоређује кредите, издаје налоге за исплате, у границама одобрених кредита, и врши све припреме за снабдевање војске и морнарице економским потребама у току мобилизације и рата.

Интендантску грану чине интендантски официри.

б) Контролна грана врши ликвидацију буџета војске и морнарице, као и контролу: утрошка буџета, новчане и материјалне администрације и набавака извршених у земљи и на страни за потребе војске и морнарице; стара се о правилном чувању и трошењу државне имовине и о прибирању прихода у војсци и морнарици и решава све административне спорове.

Контролну грану чине војни контролори.

в) Војни писари. Постоје за обе гране економске струке.

Чл. 21. — Економска струка попуњава се:

а) Интендантска грана:

1. — Активним официрима родова војске и морнарице, који успешно сврше Вишу Школу

Интендантске Академије код нас или одговарајућу школу на страни и на једногодишњем практичном раду код интендантура обласних, односно морнаричких команада, буду оцењени као спремни и способни за вођење интендантских послова;

2. — Активним официрима родова војске, који сврше Вишу Школу Војне Академије и на двогодишњој интендантској припреми код интендантуре обласних, односно морнаричких команада, покажу спремину и способност за вођење интендантских послова, а по свршеној припреми положе и прописан испит за превод у струку.

Положени испит за превод у струку важи и као положени испит за чин интендантског мајора.

3. — Свршеним питомцима наше Ниже школе интендантске академије и свршеним слушаоцима које војно-економске школе на страни, равне нашој нижој школи интендантске академије.

б) Контролна грана:

1. — Активним официрима родова војске и морнарице и економске струке, који претходно издрже двогодишњу припрему и положе прописан испит за превод у ову грану, после чега се преводе у војне контролоре одговарајуће класе, према чину који су имали. Ову припрему за превод у контролну грану нису обавезни да издрже и да испит полажу они официри, који су најмање две године обављали послове контролне гране и оцењени као способни за ове послове.

2. — Лицима грађанског реда, која имају најмање потпуну средњу школску спремину а

прослужила су најмање четири године у грађанској државној служби и обављали послове финансиске или рачунско-контролне гране. Она се постављају за војне контролоре оне класе, која одговара положајној групи коју су имали у грађанској државној служби, но закључно са I нижом класом, а пошто претходно положе испит за ову грану, и то за ону класу у коју се постављају, или ако за ту класу не постоји испит, онда за претходну нижу класу за коју се тражи испит по овоме Закону.

в) Војни писари:

Подофицирима војске и морнарице који су у чину наредника и наредника водника прослужили најмање шест година и који на једногодишњој припреми код интендантура команада дивизиских области, односно морнаричких команада, покажу спремину и способност за вршење административних послова и положе прописан испит за војног писара IV класе.

Све остало о економској струци, у погледу њене организације, припреме официра и подофицира и лица грађанског реда за поједине гране струке, полагања испита, њиховог превођења и службовања, као и у погледу устројства и уређења Интендантске Академије, и других школских курсева економске струке, прописује се Краљевом Уредбом о економској струци.

3. Техничке струке

Чл. 22. — У техничке струке спадају: артилериско-техничка струка, инжињерско-техничка струка, ваздухопловно-техничка струка и геодетска струка.

А. Артилериско-техничка струка

Чл. 23. — Артилериско-техничка струка врши све послове око испитивања, набављања и израде: оружја, муниције, експлозива, возова, као и сировина за израду целокупне убојне спреме. Она снабдева војску целокупном државном убојном спремом и материјалом по артилериској грани, и то како у миру тако и у рату, и прати развој савремене артилериске технике.

Артилериско-техничку струку чине: 1. Артилериско-технички официри, — 2. Инжињер-официри, — 3. Војно-технички чиновници и — 4. Службеници грађанског реда.

На челу је ове струке Начелник Артилериско-техничког Одељења Министарства Војске и Морнарице. Он руководи пословима ове струке, стара се о њеном усавршавању и попуњавању стручним техничким особљем. Он се стара о усавршавању и управљању целокупном службом у земаљским фабрикама и радионицама, као и у фабрикама муниције и експлозива, и сарађује у свима питањима, која се односе на развој домаће индустрије по артилериској грани и на припреме ове индустрије за ратне сврхе.

Чл. 24. — Ова се струка попуњава:

1. — Официрима, који сврше, у земљи или на страни: вишу артилериску школу или стручан факултет или друге стручне школе равне овима, а који на двогодишњој практичној припреми код наших артилериско-техничких установа или код одговарајућих установа на страни покажу спремину и способност за артилериско-

техничку струку. Они се преводе у струку са чином и рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима грађанског реда, дипломираним инжињерима техничког факултета у земљи или на страни, специјално оних стручних грана техничког факултета примењених у артилериско-техничкој струци, који као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду код наших артилериско-техничких установа буду оцењени као способни за струку. Они се постављају за инжињер-поручника, ако су за чиновничке приправнике примљени по завршеном факултету.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са чином који одговара положајној групи коју су имала у државној служби, но закључно са чином капетана I класе.

3. — Лицима грађанског реда са свршеним, у земљи или на страни: техничким факултетом или вишом техничком школом равном факултету, која по свршетку факултета, односно школе, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду код наших артилериско-техничких установа буду оцењена као способна за струку. Она се постављају за нижег војно-техничког чиновника III класе артилериско-техничке струке.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са класом која одговара положајној групи коју су имали у грађанској државној служби, но закључно са I нижом класом.

4. — Лицима грађанског реда са свршеним средњом стручном техничком школом са завршним испитом, равном потпуној средњој

школи, која као чиновнички приправници на двогодишњем практичном раду код наших артилериско-техничких установа буду оцењена као способна за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

5. — Артилериским подофицирима и подофицирима пиротехничких, барутанских и аутомобилских јединица, који су у чину наредника и наредника водника прослужили најмање шест година и који на једногодишњој припреми (курсу) код артилериско-техничких установа покажу спремност и способност за вршење административно-техничких послова у струци и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

6. — Лицима грађанског реда, са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом техничком школом, или са свршеном средњом техничком или другом одговарајућом средњом стручном школом равном потпуној или непотпуној средњој школи, као и свршеним питомцима војно-занатлиске школе, који по свршеној школи као државни мајстори прослуже успешно три године по војно-техничким заводима. Сва ова лица постављају се за службенике грађанског реда по одредбама Закона о чиновницима, а на звања, која су предвиђена Законом о чиновницима и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуње, припреме (специјализирања) официра, подофицира и лица грађанског реда за разне службе артилериско-техничке гране, полагања испита и т. д. прописује се Краљевом Уредбом.

Б. Инжињерско-техничка струка

Чл. 25. — Инжињерско-техничка струка има задатак да пројектује и извршава све фортификациске, грађевинске, машинске, електротехничке и саобраћајне радове, потребне војсци у мирно и ратно доба, и да прати развој савремене инжињерске технике, као и да набавља и израђује целокупну инжињерску спремност потребну војсци у миру и рату.

Инжињерско-техничку струку чине: — 1. Инжињерско-технички официри, — 2. Инжињерофицири, — 3. Војно-технички чиновници и — 4. Службеници грађанског реда.

На челу је ову струку Начелник Инжињерско-техничког Одељења Министарства Војске и Морнарице. Он руководи пословима ове струке; стара се о њеном попуњавању стручним особљем, о подизању и одржавању потребних инжињерско-техничких установа, радионица и завода, као и о уређењу службе у њима; он сарађује у свима питањима која се односе на припрему земаљске индустрије и средстава за ратне циљеве по инжињерској грани.

Чл. 26. Ова се струка попуњава:

1. — Официрима, који сврше вишу војну инжињерску школу или технички факултет у земљи или на страни и који на двогодишњој практичној припреми код нас или на страни буду оцењени као спремни и способни за послове ове струке. Они се преводе у струку са чином и рангом, који су дотле имали.

2. — Лицима грађанског реда, дипломираним инжињерима техничког факултета у земљи или на страни, који као чиновнички приправ-

ници на једногодишњем практичном раду на пословима по инжињерско-техничкој грани у Министарству Војске и Морнарице или у штабовима команда армиских и дивизиских области буду оцењени као спремни и способни за струку. Они се постављају за инжињер-поручника, ако су за чиновничке приправнике примљени по завршеном факултету.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са чином, који одговара положајној групи коју су имали у државној служби, но закључно са чином капетана I класе.

3. — Лицима грађанског реда са свршеним, у земљи или на страни: техничким факултетом или вишом техничком школом равном факултету, која по свршетку факултета, односно школе, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду по инжињерско-техничкој грани у Министарству Војске и Морнарице, или у штабовима команда армиских и дивизиских области, или код инжињерско-техничких установа буду оцењена као спремна и способна за струку. Они се постављају за нижег војно-техничког чиновника III класе инжињерско-техничке струке.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са класом која одговара положајној групи коју су имали у државној служби, но закључно са I нижом класом.

4. — Лицима грађанског реда са свршеним средњом стручном техничком школом са завршним испитом, равном потпуној средњој школи, која као чиновнички приправници на двогодишњем практичном раду по инжињерско-

техничкој грани код војске буду оцењена као способна за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

5. — Инжињерским подофицирима, који су у чину наредника и наредника водника прослужили најмање шест година и који на једногодишњој припреми и раду код инжињерско-техничких установа покажу спремност за вршење административно-техничких послова у струци и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

6. — Лицима грађанског реда са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом техничком школом, или са свршеном средњом техничком или другом одговарајућом средњом стручном школом равном потпуној или непотпуној средњој школи, као и свршеним питомцима војно-занатлиске школе, који по завршеној школи као државни мајстори прослуже три године по војно-техничким заводима. Сва ова лица постављају се као службеници грађанског реда по одредбама Закона о чиновницима, а на звања, која се предвиђају Законом о чиновницима и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуне, припреме (специјализирања), официра, подофицира и лица грађанског реда за разне службе инжињерско-техничке гране, полагања испита и т. д. прописује се Краљевом Уредбом.

В. Ваздухопловно-техничка струка

Чл. 27. — Ваздухопловно-техничка струка руководи свима пословима техничке природе

потребним ваздухопловству; прати развој ваздухопловне технике; стара се да материјал ваздухопловства стоји увек на савременој висини.

У задатак ваздухопловно-техничке струке долазе сви послови: око конструисања, израде, оправке, контроле израде, набавака, употребе, чувања и одржавања свега ваздухопловног материјала.

Ову струку чине: — 1. Ваздухопловно-технички официри, — 2. Ваздухопловни инжињер-официри, — 3. Инжињер-официри, — 4. Војно-технички чиновници и — 5. Службеници грађанског реда.

Пословима ове струке руководи Командант Ваздухопловства. Он се стара о њеном усавршавању и попуњавању стручним особљем и сарађује у свима питањима која се односе на развој домаће индустрије по ваздухопловној грани и на припреме ове индустрије за ратне сврхе.

Чл. 28. — Ова се струка попуњава:

1. — Официрима који сврше вишу ваздухопловно-техничку школу или стручан факултет у земљи или на страни и добију диплому инжињера ваздухопловства, као и официрима који се по свршеном машинском одсеку на универзитету у земљи или на страни, односно по свршеној вишој ваздухопловно-техничкој школи у земљи или на страни, специјализирају за разне гране ваздухопловне службе за време од две године. Они се преводе у ваздухопловно-техничке официре са чином и рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима грађанског реда, дипломираним ваздухопловним инжињерима у земљи или на страни, који као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду код наших ваздухопловно-техничких завода буду оцењени као спремни и способни за струку. Они се постављају за ваздухопловног инжињер-поручника, ако су за чиновничке приправнике примљени по завршеном факултету.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са чином који одговара положајној групи коју су имали у државној служби, но закључно са чином капетана I класе.

3. — Лицима грађанског реда, дипломираним, у земљи или на страни, инжињерима техничких грана примењених у ваздухопловству, који као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду на пословима ваздухопловно-техничке гране буду оцењени као спремни и способни за струку. Они се постављају за инжињер-поручника, ако су за чиновничке приправнике примљени по завршеном факултету.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се по одредбама става 2. овога члана.

4. — Лицима грађанског реда са условима из тачке 2. и 3. овога члана, као и лицима са свршеном, у земљи или на страни, вишом техничком школом, равном факултету, која по свршетку школе, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду на пословима ваздухопловно-техничке гране, буду оцењена као способна за струку. Она се

постављају за нижег војно-техничког чиновника III класе.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са класом која одговара положајној групи коју су имали у државној служби, но закључно са I нижом класом.

5. — Лицима грађанског реда са свршеном средњом стручном техничком школом са завршним испитом, равном потпуној средњој школи, која као чиновнички приправници на двогодишњем практичном раду на пословима по ваздухопловно-техничкој грани буду оцењена као способна за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе ваздухопловно-техничке струке.

6. — Ваздухопловним подофицирима, који су у чину наредника и наредника водника прослужили најмање шест година и који на једногодишњој припреми и раду код ваздухопловно-техничких завода и установа покажу спрему и способност за вршење административно-техничких послова у струци и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе.

7. — Лицима грађанског реда са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом техничком школом ранга факултета, или са свршеном средњом техничком или другом одговарајућом средњом стручном школом, војном или грађанском, равном потпуној или непотпуној средњој школи. Сва ова лица примају се, као службеници грађанског реда, по одредбама Закона о чиновницима, а на звања која су предвиђена Законом о чиновницима и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуне, припреме и специјализирања официра, подофицира и лица грађанског рада, полагања испита и т. д. прописује се Краљевом Уредбом.

Г. Геодетска струка

Чл. 29. — Геодетска струка има задатак да врши све послове око премеравања и снимања земљишта; она израђује и репродукује карте наше државе и њезиних поморских зона, као и карте осталих држава за потребе војске и морнарци. Сем тога, геодетска струка обавља све остале послове и научне радове, који су у вези са њезиним основним задатком, и са развојем геодетске науке.

Геодетску струку чине: геодетски официри, технички чиновници војног реда са стручном техничком факултетском спремом, са вишом и са средњом стручном спремом за ову струку, чиновници грађанског реда са стручном техничком факултетском спремом, са вишом и са средњом стручном техничком спремом за ову струку и службеници грађанског реда са нижом стручном техничком спремом за ову струку.

На челу је ове струке Начелник Војног Географског Института. Он руководи пословима ове струке, стара се о њеном усавршавању и попуњавању и прати развој савремене геодетске технике.

Чл. 30. — Ова се струка попуњава:

1. — Официрима са свршеном војно-геодетском школом у земљи или на страни, ко-

Зак. о устр. војске и морнарице

ји на двогодишњим практичним радовима код Војног Географског Института покажу спрему и способност за послове ове струке. Они се преводе у геодетску струку са чином и рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима грађанског реда са свршеним, у земљи или на страни: техничким факултетом или вишом техничком школом равном факултету, која по свршетку факултета, односно школе, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду код Војног Географског Института, буду оцењена као способна за послове ове струке. Она се постављају за нижег војно-техничког чиновника III класе геодетске струке.

Лица, која долазе из које друге гране грађанске државне службе, постављају се са класом која одговара положајној групи коју су имала у државној служби, но закључно са I нижом класом.

3. — Лицима грађанског реда са свршеним средњом стручном техничком школом са завршним испитом, равном потпуној средњој школи, која као чиновнички приправници на двогодишњем практичном раду код Војног Географског Института буду оцењена као способна за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе геодетске струке.

4. — Подофицирима, који су у чину наредника и наредника водника прослужили најмање шест година и од ових најмање две године на раду у Војном Географском Институту, који на једногодишњем практичном раду буду оцењени као спремни и способни за вршење административно-техничких послова у Инсти-

туту и који положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе геодетске струке.

5. — Лицима грађанског реда са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом техничком школом равном факултету, или са свршеном средњом техничком или другом одговарајућом средњом стручном школом равном потпуној или непотпуној средњој школи, као и лицима са другим занатлиским школама и изученим занатима примењеним у Институту. Сва ова лица примају се као службеници грађанског реда по одредбама Закона о чиновницима, а на звања која су предвиђена Законом о чиновницима и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуне, припреме (специјализирања) официра, подофицира и лица грађанског реда за разне службе у струци, полагања испита и т. д. прописује се Краљевом Уредбом.

4. Санитетска струка

Чл. 31. — Санитетска је струка општа за целу народну војну силу. Њен је задатак: старање о здрављу људства у војсци и морнарици и његовом лечењу, вршењу бактериолошких и апотекарско-хемијских послова, справљање лекова, чување санитетског материјала за војску и морнарицу и спровођење стручне наставе код санитетских јединица, санитетских школа и у трупи.

На челу санитетске струке је Начелник Санитетског Одељења Министарства Војске и

Морнарице. Он се стара о правилном вршењу и контролисању службе санитетске струке, о снабдевању лековима и осталим санитетским и апотекарским материјалом и потребама, о попуњавању струке особљем и о његовом усавршавању, о свима санитетским јединицама, установама и школама, као и о спреми земље за рат у санитетском погледу.

Санитетска се струка дели на лекарску и апотекарску грану.

а) Лекарску грану чине: санитетски официри, санитетски помоћници и службеници грађанског реда: лекари и друга лица, стручна за послове ове гране.

б) Апотекарску грану чине: апотекарски официри и службеници грађанског реда, стручни за послове ове гране.

Чл. 32. — Ова се струка попуњава:

а) Лекарска грана:

1. — Лицима грађанског реда, докторима медицине, који као чланови Лекарске Коморе имају право праксе код нас. Они се примају у чину санитетског поручника.

2. — Санитетским помоћницима: од лица која по свршеној војно-санитетској школи или болничарској подофицирској школи прослуже као болничарски наредници најмање четири године и положи прописан испит за санитетског помоћника IV класе.

3. — Лицима грађанског реда, докторима (докторкама) медицине, лекарима специјалистима — по прописима „Закона о лекарима” и „Закона о лекарима специјалистима”, а за места (звања) предвиђена Уредбама о формаци-

ји војске и формацији морнарици за санитетске официре, односно за лекаре чиновнике грађанског реда, као и другим лицима стручним за послове ове гране. Сва ова лица примају се као службеници грађанског реда, по одредбама Закона о чиновницима и овога Закона.

Лекари специјалисте примају се као чиновници грађанског реда са положајном групом, која одговара групи коју су имали у грађанској државној служби, а ако су били у самоуправној или контрактуалној служби, онда са оном положајном групом коју би имали по Закону о чиновницима, да су време самоуправне односно контрактуалне службе провели у државној служби грађанског реда, почев са најнижом положајном групом која им припада по одредбама Закона о чиновницима, а по одбитку једне године на име приправне службе.

Лекари специјалисте слободних професија примају се по одредбама § 59. Закона о чиновницима.

Даље напредовање лекара — чиновника грађанског реда по положајним групама бива по одредбама Закона о чиновницима, а на празна места (звања) предвиђена Уредбом о формацији војске за лекаре — чиновнике грађанског реда.

б) Апотекарска грана:

Лицима из грађанства, магистрима фармације и дипломираним хемичарима са факултетском спремом. Они се примају у чину апотекарског поручника, а ако долазе из грађанске државне службе, онда са чином, који одговара положајној групи коју су имали у грађанској

државној служби, но закључно са чином капетана I класе.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуне, припреме и специјализирања официра, подофицира и лица грађанског реда, полагања испита и т. д. прописује се Краљевом Уредбом.

5. Судска струка

Чл. 33. — Задатак је судске струке: вршење војног правосуђа и правних послова у војсци и морнарици.

Судску струку чине судски официри.

Ова је струка општа за целу народну војну силу.

На челу је ове струке Начелник Судског Одељења Министарства Војске и Морнарице. Он се стара о уредном и тачном вршењу послова ове струке, као и о њеном усавршавању и попуњавању.

Чл. 34. — Ова се струка попуњава:

1. — Нижим активним официрима и нижим војним чиновницима војске и морнарице, који сврше правни факултет у земљи или на страни и који на једногодишњем практичном раду у војсци, а на пословима ове струке, буду оцењени као способни за струку. Они се преводе у струку, и то официри са чином и рангом који су и дотле имали, а војни чиновници са чином који одговара дотичној класи и са рангом који су и дотле имали.

2. — Лицима из грађанства, дипломираним слушаоцима правног факултета у земљи или на страни, који, по одслужењу обавезног рока службе у сталном кадру у једном од глав-

них родова војске и по положеном испиту за чин резервног потпоручника у дотичном роду војске, као чиновнички приправници на једногодишњем практичном раду код војске, а на пословима ове струке, буду оцењени као способни за струку. Они се примају са чином судског поручника.

6. Свештеничка струка

Чл. 35. — Свештеничка је струка општа за целу народну војну силу. Њен је задатак: старање о верском неговању душе и морала и о свима верским потребама људства у војсци и морнарици.

Свештеничку струку чине:

1. — Стални војни свештеници, као војни чиновници. Они су референти за вероисповести при Министарству Војске и Морнарице, и то по један за дотичну вероисповест;

2. — Свештеници, као чиновници грађанског реда; и

3. — Хонорарни свештеници.

Референти за вероисповести при Министарству Војске и Морнарице старају се о правилном и уредном вршењу свих свештеничких верско-моралних, васпитних и обредних дужности у народној војној сили, у миру и рату, као и о попуњавању ове струке особљем у границама формације за мирно и ратно доба.

Чл. 36. — Свештеничка струка попуњава се свештеницима мирског реда у земљи, за законом признате вероисповести, који су наши

држављани и који имају подобности за свештеничку службу у војсци и морнарици, а првенствено оним са факултетском спремом.

Референти за вероисповести при Министарству Војске и Морнарице, као војни чиновници, постављају се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице. Они се постављају у ону класу, нижу или вишу, која одговара положајној групи коју су имали у државној служби, а ако нису били у државној служби, онда, према годинама парохиске (свештеничке) службе, у ону класу, нижу или вишу, у коју би могли доћи да су, почев од најниже класе, у свакој класи провели онај број година који је по одредбама овога Закона предвиђен за поједине класе војних чиновника. Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Свештеници, као чиновници грађанског реда, постављају се са оном положајном групом, коју су имали у грађанској државној служби; а ако нису били у грађанској државној служби, онда, према годинама парохиске (свештеничке) службе, а по одбитку три године на име приправне службе, са оном положајном групом, у коју би могли доћи да су, почев од најниже групе, која им припада по пропису § 45. Закона о чиновницима, прослужили у свакој онај број година који је прописан за чиновнике грађанског реда. Даље њихово унапређивање по положајним групама бива по одредбама Закона о чиновницима.

Хонорарне свештенике поставља и разрешава Министар Војске и Морнарице, који одређује и величину њиховог хонорара.

7. Ветеринарска струка

Чл. 37. — Задатак је ветеринарске струке: старање о чувању здравља стоке у војсци и о њеном лечењу; вршење свих ветеринарских послова; снабдевање војске: стоком, поткивачким алатом и материјалом, у миру и рату; као и припрема земље за рат у ветеринарском погледу.

Ветеринарску струку чине: ветеринарски официри, ветеринарски помоћници и мајстори поткивачи.

На челу је ове струке Начелник Ветеринарског Одељења Министарства Војске и Морнарице. Он се стара о правилном вршењу службе ове струке и њеном усавршавању и попуњавању.

Чл. 38. — Ова се струка попуњава:

1. — Ветеринарима који су свршили ветеринарски факултет у земљи или на страни или ветеринарску школу ранга факултета и који имају право праксе код нас а испуњавају и остале услове овог Закона. Они се примају у чину ветеринарског поручника.

2. — Ветеринарским помоћницима, свршеним питомцима војно-ветеринарске школе, који у чину наредника прослуже најмање четири године код војно-ветеринарских установа и трупа на ветеринарским дужностима и положе прописан испит за нижег војно-ветеринарског помоћника IV класе, у коју се класу и унапређују, ако иначе испуњавају и остале услове овог Закона.

3. — Поткивачима:

а) Свршеним питомцима војно-поткивачке школе, који у подофицирским чиновима прослуже најмање шест година на поткивачким дужностима и положи прописан мајсторски испит, када се постављају за војно-државне мајсторе поткиваче, као службеници грађанског реда, по одредбама Закона о чиновницима, а према распореду звања предвиђеном истим Законом, као и Уредбом о формацији војске.

б) Поткивачима из грађанства:

Они се примају као приправници и пошто прослуже најмање три године на поткивачким дужностима код трупа и положи прописан мајсторски испит, постављају се за војно-државне мајсторе поткиваче, као службеници грађанског реда, по одредбама Закона о чиновницима, а према распореду звања предвиђеном истим Законом, као и Уредбом о формацији војске.

Све остало о овој струци у погледу њене организације, попуне, устројства школа, спреме и службе марвених болничара, полагања испита и т. д. прописује се Краљевом Уредбом.

8. Музичка струка

Чл. 39. — Задатак је ове струке да у војсци и морнарици подмирује музичко-етичке потребе и да негује народну музичку вештину.

Музичку струку чине: 1. Капелници, као војни чиновници, и — 2. Музичари.

Ова је струка општа за целу војну силу.

На челу је ове струке Референт за музику у Министарству Војске и Морнарице. Он се стара о правилном вршењу службе ове струке, о њеном усавршавању и попуњавању.

Чл. 40. — Музичка се струка попуњава:

1. — Капелницима: лицима са свршеним конзерваторијумом или којом музичком школом равном конзерваторијуму код нас или на страни, као и музичарима који са најмање врло добрим успехом заврше диригентски курс наше војно-музичке школе. Сви се ови примају за нижег војног капелника IV класе ако положи и прописан испит за то, а испуњавају и остале услове овог Закона.

Капелници носе официрску униформу са ознаком чина који одговара класи у којој су.

2. — Музичарима: питомцима који са успехом сврше нашу војно-музичку школу, као и лицима из грађанства, која, према оцени стручне пријемне комисије, имају одговарајућу музичку спрему. Музичари, који се примају из грађанства, примају се са одговарајућим класама према музичким способностима, но закључно са I нижом класом.

Музичари носе војничку униформу, са ознаком капларског и подофицирског чина, који одговара класи у којој су.

Капелници и музичари могу бити и контрактуални.

Награда контрактуалним капелницима одређује се уговором, а контрактуалним музичарима одлуком о пријему.

Контрактуални капелници носе официрску униформу, а контрактуални музичари војничку униформу, са ознаком чина официра, односно подофицира, који одговара класи у којој би били према награди, коју по претходном ставу добијају. Одело и осталу спрему контрактуални музичари добијају бесплатно од државе.

При прелазу из контрактуалне службе у активну службу, капелници и музичари постављају се са оном класом капелника, односно музичара, коју би могли имати по овоме Закону, да су време контрактуалне службе провели у служби капелника, односно музичара, почев од најниже класе. Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Трећи одељак. Војно-територијална подела земље

Чл. 41. — У војно-територијалном погледу земља се дели на армиске области, а ове на дивизиске; дивизиске се области деле на војне округе, који се деле на војне срезове.

Колико ће бити армиских и дивизиских области, војних округа и војних срезова, као и све остало по овоме, прописује се Уредбом о формацији војске.

Четврти одељак. Стални кадар.

а) Редови

1. Обавеза служења у сталном кадру

Чл. 42. — Служба у сталном кадру почиње начелно у оној календарској години, у којој регрут навршује 21. годину живота и траје осамнаест месеци за све родове војске и струке, изузев морнарицу и ваздухопловство, код којих рок службе у сталном кадру траје две године.

Чланови Сокола Краљевине Југославије служе три месеца мање од одређеног рока по првом ставу, ако испуњавају и остале прописане услове.

Министар Војске и Морнарице, по нарочитој потреби, може наредити, да читава класа регрута, или један њен део, ступи у кадар у оној календарској години, у којој навршује 20. годину живота, као што може, у случају потребе наредити и ступање после навршене 21. па све до навршене 25. године живота.

Дан ступања регрута у стални кадар одређује Министар Војске и Морнарице.

Рок службе у сталном кадру рачуна се од дана када регрут ступи у команду сталног кадра.

Чл. 43. — Младић способан за службу у војсци односно у морнарици, који жели ступити добровољно раније у стални кадар, може ступити већ после навршене 18. године старости, али само по дозволи родитеља или старатеља. Он служи пун рок у кадру, без обзира на његово имовно и заједничко стање, а упућује се у кадар са осталим регрутима дотичног рода војске односно у морнарицу или у време које одреди Министар Војске и Морнарице.

Чл. 44. — Она лица која су постала или постану држављани Краљевине Југославије, а нису навршила двадесет пету годину, обавезна су одслужити прописани рок у сталном кадру, ако су за службу способна и ако нису у др-

жави, из које су дошла, одслужила рок у сталном кадру; иначе се уписују у Оперативну, односно Резервну Војску, према годинама старости.

Чл. 45. — Ко избегне службу у сталном кадру служиће три године ако се ухвати до навршене своје 40. године старости. Од дана када је требао ступити у кадар, па док не ступи на службу, од његовог имања или прихода наплаћује се војница по одредбама овог Закона.

Лица, која живе стално ван наше државе у Европи, сем земаља у нашем непосредном суседству, као и она лица, која живе стално ван Европе у Прекоморским Земљама као одсељени, или тамо прирођени, или ако у тим земљама живе и привремено, али су отишла на пет година пре регрутовања, неће се сматрати да избегавају службу у сталном кадру, ако се у времену њиховог регрутовања па најдаље до навршене 25. године њихове старости јаве нашим војним, односно цивилним представницима у дотичним земљама где живе, и регулишу своју војну обавезу. Сва ова лица која се до навршене 25. године њихове старости не врате из исељеништва у Отаџбину на стално или привремено становање, ослобођавају се за време мира службе у кадру, ако нарочите потребе не би изискивале њихово позивање у кадар, о чему решава Министар Војске и Морнарице а у сагласности са Претседником Министарског Савета. На случај мобилизације и рата, сва ова лица дужна су да се одмах врате у Отаџбину и пријаве

својим командама, ако и даље подлеже обавези служења по одредбама овог Закона и ако су способна за службу у војсци. Она од ових лица, која то не ураде, као и она, која до навршене 25. године њихове старости не регулишу своју војну обавезу код наших тамошњих војних односно цивилних представника, сматраће се да су избегла регрутовање и ступање у кадар и као таква подлежаће плаћању војнице по одредбама првог става овог члана.

Лица поменута у претходном ставу могу ради својих послова долазити у Отаџбину сваке треће године и пробављати до шест месеци, а да за то време не буду подвргнута служењу у кадру; али ако се баве дуже време, као и ако се из исељеништва врате у Отаџбину на стално или привремено становање, а способна су за војну службу, служиће и то:

1. — Сва лица, која се врате до навршене 27. године старости рок који им по Закону припада;

2. — Сва лица, која се врате после навршене 27. године па до навршене 32. године старости рок од девет месеци, ако у том времену према задружним околностима буду подлежала кадровској служби; и

3. — Сва она лица, која се врате после навршене 32. године старости неће служити кадар, већ ће се уписати као обвезници у Оперативну војску.

Одредбе овога члана Закона не односе се на ђаке, којима је одложена служба у кадру ради школовања.

Као обвезници Оперативне Војске распоредиће се и она одсељена лица по другоме

ставу овога члана Закона, која се до навршене 32. старости не буду вратила у Отаџбину на стално становање.

Сва поменута лица у овоме члану Закона, а наши држављани, која добровољно ступе у војску стране државе, у коју су се стално или привремено настанила или одселила а без одобрења Председника Министарског Савета па ово буде утврђено од наших војних или цивилних представника у дотичној држави, онда самим тим губе држављанство и престају бити наши поданици.

За одлазак у иностранство на стално или привремено бављење дуже од шест месеци не смеју се издавати путне исправе младићима, који у дотичној календарској години навршавају 18 година старости и све дотле док не одслуже свој обавезни рок у кадру, или док не регулишу своју војну обавезу. Дозволе за одлазак на краће бављење, по специјалном послу и потреби, могу се издавати само по одобрењу Министарства војске и морнарице.

Чл. 46. — Војник или морнар који побегне из сталног кадра, кад се ухвати, поред казне предвиђене Војно-кривичним закоником, дослужује у кадру онолико времена колико је провео у бегству.

Не рачуна се у службу у сталном кадру, те се има дослужити, и време које војник проведе у затвору по судској осуди, као и време, које проведе у притвору за време редовне кривичне истраге и под судом, ако се нађе да је оптужени крив и извршном пресудом за преступно дело које по закону повлачи притвор

или за злочино дело буде осуђен, или ослобођен казне из недостатка довољних доказа.

Амнестија кривичних дела повлачи ослобођење од дослужења времена означеног у првом и другом ставу, а у случају опроштаја издржавања казне има се дослужити време стварно проведено у затвору, односно притвору, пре помиловања.

Чл. 47. — Нико не може бити државни, самоуправни или општински чиновник, нити постати ђакон, свештеник, монах или у опште духовно лице, нити отпочети радити ма какав посао на своје име, за који се тражи одобрење од државне или самоуправне власти, ако после навршене 21. године, односно по завршетку школовања по одредбама чл. 49. овога Закона, није одслужио у сталном кадру обавезни рок, осим ако је по одредбама овог Закона стално или привремено ослобођен од службе у кадру.

За пријем у поменуте службе или за добијање одобрења за ма какав јаван рад на своје име, мора се поднети војничка исправа о одслужењу рока у сталном кадру или уверење да је од службе у сталном кадру ослобођен, а ко подлежи плаћању војнице онда и уверење да је ова плаћена.

За лица, која нису навршила 21. годину не важе одредбе овога члана у погледу вођења самосталних послова.

Чл. 48. — Регрут, који као привремено неспособан добије државну службу па до на-

вршене 27. године буде оглашен за способног за војну службу, дужан је да одслужи прописан рок у сталном кадру, ради чега се мора отпустити из државне службе, док свој рок не одслужи. По одслужењу обавезног рока и по отпусту из кадра ова лица имају првенство на пријем односно на повраћај у државну службу.

Регрут, који као привремено неспособан добије по законским прописима духовно звање, па по одредбама првог става овог члана Закона буде оглашен за способног за војну службу, одслужује свој обавезни рок у сталном кадру у војним болницама.

2 *Скраћивање рока у сталном кадру и ослобођавање*

Чл. 49. — Изузетно од члана 42. овога Закона рок службе у сталном кадру скраћује се:

а) Регрутима-ћацима:

1. — Регруту-ћаку који, у земљи или на страни, сврши факултет, или коју вишу школу ранга факултета, или најмање средњу школу са положеним испитом зрелости, или коју стручну школу ранга потпуне средње школе са завршним испитом, скраћује се рок службе у сталном кадру на девет месеци, ако у томе року положи прописан испит за резервног потпоручника односно за резервног нижег војног чиновника IV класе. Регрут-ћак, који положи овај испит, производи се у чин резервног поднаредника при отпусту из кадра, а у чин резервног наредника наредне године и пре позива на вежбу по члану 129. овога Закона.

Ко не положи овај испит, служи 14 месеци, а регрут-ћак члан Сокола Краљевине Југославије, 45 дана мање, ако испуњава и остале прописане услове.

Од овога се изузимају они регрути-ћаци који по своме владању у грађанству не заслужују да постану резервни официри, односно резервни војни чиновници. Они служе пун рок од 14 месеци.

Ћаци, војно-државни питомци служе девет месеци и нису обавезни да полажу испит за резервног потпоручника, односно за резервног нижег војног чиновника IV класе.

2. — Регруту-ћаку са непотпуном средњом школом, који сврши најмање шест разреда гимназије или реалке или овима равних школа, скраћује се рок службе у сталном кадру на девет месеци, ако у томе року положи испит за резервног наредника у роду војске у коме је на одслужењу рока. Регрут-ћак, који положи овај испит, производи се у чин резервног поднаредника при отпусту из кадра. Ко не положи овај испит, служи 14 месеци, а регрут-ћак члан Сокола Краљевине Југославије, 45 дана мање, ако испуњава и остале прописане услове.

3. — Богослови са свршеним факултетом, односно богословијом, или којом верском школом признате вероисповести а равном богословији, који ће се доцније примити свештеничке службе, служе шест месеци у болничарима. Но ако за четири године по свршетку школе, или за две године по одслужењу рока од шест месеци у сталном кадру, не приме свештенички чин, дужни су дослужити до пуног рока

од 14 месеци у роду војске, где се према способностима одреде.

4. — Ђаци осталих нижих верских и монашких школа служе онај рок, који им према задружном и имовном стању припада, и то они који до времена успособљења за службу не приме свештенички односно монашки чин, служиће свој рок у родовима војске, према својим способностима, а они, који до тог времена приме свештенички односно монашки чин, служиће свој законски рок у војним болницама.

Сви ђаци из тачке 1., 2., 3. и 4. овога члана, могу, но само по дозволи родитеља или старатеља, ступити и раније у стални кадар на одслужење свога рока са навршеном 18. годином старости, ако у том времену имају услова за ђачки рок.

б) Осталим регрутима:

1. — У задругама (породицама), где има више мушких задругара, првенац регрут служи скраћени рок од девет месеци ако у задрузи (породици) има живог оца (стрица или деду) испод 60 година живота, а нема млађег брата, нити задруга (породица) има кога другог мушког члана са најмање пуних 17 година старости. Следећа два способна задругара по реду служе пун рок, и тако наизменце редом. Но ако у оваквим задругама (породицама) регрут првенац има млађег брата, или задруга (породица) има кога мушког члана са најмање пуних 17 година старости, онда регрут, као првенац, и његов следећи задругар по реду служе пун рок, а трећи после њих по реду скраћени рок од девет месеци, и тако наизменце редом. У задругама, (породицама), где уопште нема оца (стрица или деде), или их

има али су стари преко 60 година, првенац регрут служи скраћени рок од девет месеци, ако има млађег брата или ако задруга (породица) има кога другог мушког члана са најмање пуних 17 година живота. Следећа два задругара по реду служе тада пун рок и тако наизменце редом. Задругари, који су одслужили пун рок у сталном кадру па умрли у задрузи, утицаће на скраћење рока млађим задругарима.

Ђаци уопште, док су још у школи и док нису одслужили свој рок у сталном кадру, не рачунају се у задругаре. По свршетку или напуштању школе и по одслужењу свог кадровског рока, рачунаће се и они у задругаре, ако од задруге нису у законском року и законитим путем одељени. Њихова служба у кадру утицаће на одређивање рока следећим задругарима на тај начин, што ће се рок од девет месеци рачунати као скраћен, а рок од четрнаест месеци као пун.

Исто тако у задругаре не рачунају се ни питомци војних школа, док су у школи; а по завршеној школи, као официри, односно подофицири, рачунаће се у задругаре само ако се од задруге у законском року и законским путем нису одделили, а сматраће се као задругари са одслуженим пуним роком службе у сталном кадру.

2. — Регруту, који у задрузи (породици) нема ни једног мушког задругара способног за рад или привређивање, скраћује се рок службе у сталном кадру на девет месеци, ако дотична задруга (породица) плаћа годишње више од 120 динара непосредног пореза.

3. — Самохранима или самцима, који су наследили какво земљорадничко имање које морају лично обрађивати, односно који су наследили радњу коју морају лично водити, скраћује се рок службе у сталном кадру на девет месеци.

4. — Онима, којима у рату погину или умру на војној дужности два или више задругара, скраћује се рок службе у сталном кадру на девет месеци. Ово важи за оног регрута који се после рата регрутује из такве задруге, а први је као способан по реду за пун рок службе у кадру према одредбама овога члана Закона.

Ово право преноси се под истим условима на следећег задругара по реду служења, ако је задругар испред њега, који треба да се користи овим правом, стално неспособан.

Ова одредба важи и за ратове 1912.—1920. године, закључно са 1938. годином.

5. — Регрутима регрутованим на пун рок службе, којима би се у току њихове службе у кадру или у времену до њихове навршене 25. године живота, (ако дотле још нису из оправданих разлога упућени у стални кадар) променило задружно и имовно стање, те имају услова из овог члана Закона за скраћени рок службе у сталном кадру, одредиће се рок од девет месеци; обратно овоме, регрутима регрутованим на скраћени рок од девет месеци, којима се поправи задружно и имовно стање за време док служе у сталном кадру, односно до њихове навршене 25. године живота (ако дотле нису упућени у стални кадар), рок се повишава према одредбама овога Закона.

6. — Регрутима регрутованим на пун рок за ваздухопловство, који су пре ступања у кадар добили сведоџбу о свршеној основној пилотажи код нас или на страни, а који у времену од 12 месеци службе у кадру покажу спреме и способности и испуне услове за звање дипломираног пилота (хидро-пилота), скраћује се рок службе у сталном кадру на два наест месеци.

7. — Регрути, чланови Сокола Краљевине Југославије, регрутовани на скраћени рок службе у сталном кадру по одредбама тачке 1., 2., 3., 4., 5. и 6. под б) овога члана Закона, служе 45 дана мање од одређеног им рока, ако испуњавају и остале прописане услове.

Чл. 50. — Од службе у сталном кадру ослобођавају се:

- а) стално неспособни;
- б) привремено неспособни, који до навршене 27. године живота не постану способни, и
- в) једини храниоци неспособних задругара, који остану у том својству и по навршеној својој 27. години живота.

Као једини храниоци сматрају се регрути оних задруга (породица), које се издржавају искључивс од личног рада и зараде регрутове, а плаћају мање од 120 динара годишње непосредног пореза и у којима не постоји ниједан задругар способан за рад и привређивање, нити такав који ужива пензију или другу какву помоћ од државе или ма какав други сталан приход довољан за издржавање задруге (породице)

У неспособне задругаре рачунају се мушки чланови испод навршених 17 и преко навршених 60 година живота, деца уопште и женскиње испод 18 и преко 45 година живота, као и уопште сви задругари, без обзира на године живота, који на специјалном лекарском прегледу буду оцењени за неспособне за рад и привређивање. Жена са најмање двоје ситне деце рачуна се такође у неспособне задругаре, без обзира на њене године живота.

Но као једини хранилац уопште неће се рачунати:

1. — Онај који би се после регрутовања односно успособљења, а пре ступања у кадар, издвојио из задруге и оженио, па тиме постао једини хранилац жене и деце; и

2. — Ђак, који по одредбама члана 49. овога Закона има да послужи ђачки рок у сталном кадру.

Чл. 51. — Војник, односно морнар, отпушта се из сталног кадра и пре одслужења одређеног му рока:

а) Кад постане стално неспособан за службу у војсци односно у морнарици;

б) Кад постане привремено неспособан за службу у војсци односно у морнарици, с тим, да се накнадно позове на дослужење рока у сталном кадру, ако до навршене 27. године старости постане способан за војну службу. Младићи који на прегледу и у 27. години свога живота буду нађени као привремено неспособни за службу у сталном кадру, прегледају се још у 31. години, па ако се нађу тада за способне, увршћују се у Оперативну Војску,

односно у Оперативну Морнарицу, а ако се ни до тада нису успособили, ослобођавају се сасвим личне обавезе у војсци, односно у морнарици.

Оцене способности врши се према Краљевој Уредби.

Стална и привремена неспособност утврђује се специјалним лекарским прегледом.

в) Који буду осуђени на робију или затвор са губитком часних права за свагда, као и они који буду осуђени на робију или затвор, па казну не би могли издржати или повратити часна права ни до навршене своје 27. године старости. Овако осуђени отпуштају се из кадра кад казна постане извршна;

г) Регрути, код којих би се у току њихове службе у кадру задружно и имовно стање погоршало, те као једини храниоци имају по овоме Закону услова да се ослободе службе у сталном кадру.

3. Одлагање службе у сталном кадру

Чл. 52. — Служба у сталном кадру може се регруту одложити у овим случајевима:

а) Ако је регрут редован ђак које државне или повлашћене школе у земљи или на страни, која у смислу члана 49. овог Закона даје права на ђачки рок, или свршава прописане школе и спрему кандидата за официра трговачке односно речне пловидбе, па га регрутовање затече у току школовања и моли да му се служба у сталном кадру одложи ради довршења школовања. Ово одлагање може бити најдаље до његове навршене 27. го-

дине старости а војно-државном питомцу до завршетка школовања.

Министар Војске и Морнарице може одложити службу у сталном кадру и другим регрутима, по њиховим молбама, у изузетним и нарочито оправданим случајевима. Но ово одлагање за регруте са обичним условима не може бити после њихове навршене 25. године живота.

б) Ако у истој задрузи или породици, која заједно живи, поред регрута има само још један за рад способан задругар, који се већ налази на служби у сталном кадру, онда се регруту одлаже служба док његов задругар не одслужи обавезни рок у кадру односно док се не отпусти из сталног кадра;

в) Ако се из једне задруге или породице, која заједно живи, упућују исте године на службу у стални кадар два или више регрута, и ако задруга или породица изјави жељу да сви не служе једновременно, служба у сталном кадру одлаже се половини броја регрута, док друга половина не одслужи, ако је број регрута паран; а ако је број регрута непаран, упућује се на службу у кадар половина више један, а осталима се одлаже служба док први не одслужи;

г) Ако регрут издржава судску осуду, одлаже му се служба у сталном кадру до издржане казне или помиловања, односно до трајања губитка часних права. Но ако је овакав регрут навршио 27 година старости а казну до тог времена не издржи или не поврати часна права, неће се упућивати на службу у стални кадар, већ употребити на службе по члану 7. овог Закона, а по издржању казне

или повратку часних права уписати у обвезнике Оперативне односно Резервне Војске, према годинама старости;

д) Ако је регрутов задругар нестао у рату и за његову се судбину не зна, а регрут се услед тога налази у положају храниоца задруге, одлаже му се служба до навршене његове 27. године старости, па ако се дотле стање не измени, регрут се не упућује на службу у стални кадар, већ одмах уписује и распоређује као обвезник Оперативне Војске; и

ђ) Ако се према члану 45. овог Закона нареди позив у кадар и регрута који живе ван Отаџбине, може се таквом регруту, на његову молбу, одложити служба у сталном кадру, и то најдаље до навршене његове 25. године старости, ако живи стално или привремено у Европи (сем земаља у нашем непосредном суседству) а најдаље до навршене 27. године старости, ако живи стално или привремено у Прекоморским Земљама.

4. Регрутовање

Чл. 53. — Регрутовањем се врши: пописивање и преглед младића за службу у сталном кадру, одређивање рокова службе у сталном кадру и категорисање за поједине родове војске и за морнарицу.

Регрутовању подлеже сви младићи који у календарској години, у којој се оно врши, навршују 20. годину старости. Али Министар Војске и Морнарице може, по нарочитој потреби, наредити, да се регрутовању подвргну и они младићи, који у дотичној календарској години навршују 19. годину старости.

Регрутовање врше сваке године нарочито одређене комисије, а врши се према Правилу које прописује Министар Војске и Морнарице.

За одређивање рока службе у сталном кадру као основ служи задружно и имовно стање регрута. У задругу регрута рачунају се сви мушки и женски задругари.

Од мушких задругара за одељеног сматра се само онај задругар, за кога се докаже, да је законитим путем одељен од задруге на пет година пре регрутовања, односно успособљења регрута. Тако исто, као одељен сматра се и онај задругар, који оде у иностранство, па се за 20 година не врати, а надлежне власти потврде да са задругом за све то време не одржава везу нити је материјално помаже.

Код задруга, које немају никакво имање, сматра се за одељеног онај задругар, за кога надлежне општинске власти потврде да живи од осталих одвојено и да са ранијом задругом нема никакве везе на пет година пре регрутовања нити је за ово време материјално помагао.

Сам регрут сматраће се за одељеног од своје задруге само у случају, ако је та деоба законитим путем извршена на пет година пре његовог регрутовања или успособљења.

Регрут, пасторак свога очуха, сматра се као његов задругар само ако је од свог очуха законитим путем усињен, без обзира на време кад је то усиновљење извршено. Остали усињеници, не пасторци, сматраће се као задругари само ако је ово усиновљење извршено на пет година пре регрутовања или успособљења регрута.

Имовно стање цени се према величини годишњег непосредног пореза. У непосредни порез рачуна се само основни порез на: земљиште, зграду, радњу, занимање, капитал, плату и пензију, без допунског пореза, пореза на пословни обрт и без војнице.

Порез који потиче од регрутовог рада или зараде не узима се у обзир.

Способност појединих задругара за рад и привређивање цени се с погледом на њихово редовно занимање.

Чл. 54. — Молбе регрута за скраћење рока и за ослобођење службе у кадру, као и жалбе по свима случајевима који су у вези са регрутовањем, подносе се надлежном команданту војног округа најдаље у року од три месеца од дана извршеног регрутовања, односно од дана саопштења решења.

Молбе регрута за одлагање службе у кадру, као и жалбе по овима, подносе се надлежном командату војног округа у року од шест месеци од дана извршеног регрутовања, а изузетно и у оправданим случајевима најдаље у року од 15 дана по саопштењу позива за упућивање у кадар, односно од дана када је наступио узрок молби или жалби.

Молбе и жалбе поднете после одређеног рока у првом и другом ставу овога члана сматраће се као неблаговремене и неће се узимати у поступак. Но ово не искључује исправку погрешног рада од стране војних власти по званичној дужности.

Решења по свима предметима из првог и другог става овога члана Закона доносе у

првом реду надлежни командати дивизиских области, сем случаја где је то право, по одредбама овога Закона, остављено самом Министру Војске и Морнарице.

Чл. 55. — При упућивању у стални кадар регрути се сами издржавају док не стигну у команду војног округа; сиромашне издржава општина. Даље њихово издржавање око упућивања у одређене команде пада на терет државе.

Путовање регрута железницом и лађом до команде војног округа и даље до команде у коју се упућују пада на терет државе. Тако исто, при отпусту из сталног кадра путовање железницом и лађом од команде до куће о државном је трошку.

За регруте који живе стално или привремено у Европи, путовање од границе наше државе до доласка у команду и ради повратка од команде до наше границе, пада на терет државе, а остало на њихов трошак, но под условом, ако се ради одслужења обавезног рока враћају у Отаџбину у времену, када су према члану 42. овог Закона обавезни да ступе у стални кадар на одслужење свога рока.

За регруте који живе стално ван Европе у Прекоморским земљама, путовање ради доласка у команду и ради повратка кући, по одслужењу обавезног рока, пада на терет државе ако се позову у кадар на ослужење рока по одредбама другог става члана 45. овог Закона. За све остале, који не буду позвати по одлуци Министра Војске и Морнарице, већ се сами добровољно враћају у Отаџбину и пријављују

за ступање у кадар, путовање пада на њихов трошак.

О начину превоза и издржавању регрута и обвезника који живе у иностранству, а који се на случај мобилизације и рата имају вратити у Отаџбину по одредбама члана 45. овог Закона решава Председник Министарског Савета на предлог Министра Војске и Морнарице.

Све остало око позива и упућивања регрута у стални кадар прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 56. — За све младиће који подлеже регрутовању, као и за све регруте који се прикривају и избегавају војну обавезу, одговорне су и старешине њихових задруга-породица, послодавци и општинске власти.

Сви су ови дужни да такве младиће пронађу, пријаве и упуте у њихову команду војног округа у ниже означеном року:

1. — Младиће који се регрутују: до последњег дана регрутовања у њиховој општини или најдаље за 15 дана после завршеног регрутовања у истој години.

2. — Регруте који се упућују на службу у стални кадар: најдаље за 15 дана после одређеног дана за ступање у кадар.

Овако су исто дужни поступити старешине задруга-породица, послодавци и месне власти и за војнике сталног кадра односно обвезнике кад побегну из команде својој кући. У овом случају старешина задруге-породице дужан је да ово учини у року од 24 часа, а кмет и председник општине најдаље у року од пет дана од времена, кад војник односно

обвезник, дође својој кући. Ако војник, односно обвезник, побегне у које друго место, а не у место свог сталног становања, ову исту дужност имају старешине задруге-породице, послодавци и општинске власти места где се бегунац бави.

У свима напред поменутим случајевима, ако одговорна лица покажу нехат, или се ислеђењем докаже да су помагала да се овакав регрут прикрије, или су нарочито отежавала или ометала да се регрут односно младић пронађе и упути у команду, или то буду радила са војним бегунцем и војним обвезником у опште, казниће се у миру затвором од десет до тридесет дана или одговарајућом новчаном казном, рачунајући за један дан затвора 100 динара. Ове казне изриче командант дивизиске области. Новчана казна иде у корист ремонтско-коморског фонда. Противу изречене казне кажњени се може жалити у року од 15 дана надлежном команданту армиске области, чије је решење извршно. У колико буде кривице у појединим конкретним случајевима до органа управних и државних власти, предмети кривице достављају се надлежном Министру ради даљег законског поступка према кривцима.

За наговарање војника на бегство и потпомагање у овоме, поменута лица одговараће по одредбама Војно-кривичног закона и одредбама Кривичног Закона. Овако ће исто одговарати у случају, ако би поступци наведених прелазили у тежи род кривице.

За време мобилизације и рата, сва поменута лица и власти подлеже одговорности према одредбама Војно-кривичног законика.

Чл. 57. — Каплари и редови (морнари) на одслужењу рока у сталном кадру пуштају се у редовном стању на одсуство, и то тек по истеку шест месеци од дана ступања у кадар, сем случаја смрти у породици или какве особите и неодложне потребе. Ове особите и неодложне потребе цене и одсуство одобравају надлежни команданти дивизиских области, односно старешине њиховог ранга. Колико ће се дана војник, односно морнар, пустити на одсуство за све време служења у сталном кадру, одређује надлежни старешина, према томе какав је војник, на коме је року и каквог је имовног стања, но с тим, да одсуство не може бити краће од 15 ни дуже од 30 дана за све време служења у сталном кадру. Ово одсуство, у означеним границама, може се искористити од једном или у више пута.

Према потреби, Министар Војске и Морнарице, кад нађе за нужно и корисно, у интересу штедње или и иначе, може наредити, да се каплари и редови (морнари) за време служења рока службе у сталном кадру пуштају и на дуже одсуство.

Сваком каплару, војнику и морнару припада за одлазак кући и повратак у команду бесплатна возња на железници и лађи само за једно одсуство за све време његовог служења у сталном кадру.

За питомце војних Академија, ђаке у школама и курсевима за резервне офицере, питомце подофицирских и других сличних школа, важе прописи о уређењу тих школа, а за чланове Сокола Краљевине Југославије специјални прописи о томе.

б) Старешине у сталном кадру

I Чиновни

Чл. 58. — А. Старешински су чиновни у главним родовима војске.

1. — Каплар,	} Подофицири
2. — Поднаредник,	
3. — Наредник,	
4. — Наредник водник III, II и I класе.	
5. — Потпоручник,	} Нижи официри
6. — Поручник,	
7. — Капетан II класе,	
8. — Капетан I класе,	
9. — Мајор,	} Виши официри
10. — Потпуковник,	
11. — Пуковник,	
12. — Бригадни ђенерал,	} Ђенералитет
13. — Дивизиски ђенерал,	
14. — Армиски ђенерал,	
15. — Војвода,	

Чиновни до бригадног ђенерала закључно воде се по родовима војске (пешадиски потпоручник, артилериски капетан I класе, коњички мајор, инжињерски пуковник, пешадиски бригадни ђенерал, коњички бригадни ђенерал за ђенералштабне послове); остали чиновни: дивизиски ђенерал, армиски ђенерал и војвода су општи за све родове војске.

Чл. 59. — Б. Старешински су чланови у помоћним редовима војске и струкама:

а) Капларски за помоћне родове војске са додатком назива јединице помоћног рода

војске коме припада: пиротехнички, аутомобилски, возарски, пекарски, занатлиски, болничарски каплар, и т. д.

б) Подофицирски по тачци 2., 3. и 4. члана 58.: за ветеринарску струку и за помоћне родове војске са додатком назива дотичне струке — јединице: ветеринарски, поткивачки, пиротехнички, аутомобилски, пекарски, занатлиски: поднаредник, наредник, наредник водник III класе и т. д.

в) Нижи и виши официрски чиновни по тачци 5., 6., 7., 8., 9., 10. и 11. члана 58. са додатком назива струке: санитетски капетан II класе, артилериско-технички капетан I класе, инжињерско-технички потпуковник, ваздухопловно-технички пуковник, ваздухопловни инжињер-пуковник, инжињер-пуковник и т. д.

г) Ђенералски су чиновни у струкама:

1.) Бригадни ђенерал дотичне струке, на пр.: ђенералштабни бригадни ђенерал, санитетски бригадни ђенерал, артилериско-технички бригадни ђенерал, ваздухопловни инжињер-ђенерал, инжињер-ђенерал.

Ваздухопловни инжињер-ђенерал и инжињер-ђенерал су бригадног ранга.

2.) Ђенерал дотичне струке, на пр.: инжињерско-технички ђенерал, интендантски ђенерал, ваздухопловно-технички ђенерал, геодетски ђенерал и т. д.

Овај чин је дивизиског ранга.

II Ранг

Чл. 60. — Ранг је саставни део чина. Он се стиче стварним служењем у активној служби. Ранг одређује старешински однос официра и подофицира једног истог чина.

Офицери који су свршили или сврше Вишу Школу Војне Академије, односно Вишу Школу Интендантске Академије, или овима равне школе на страни, долазе по рангу на чело своје класе са Ниже Школе, а они који заврше припрему у Главном Генералштабу и буду преведени у Генералштабну струку, долазе на чело другова своје класе са Ниже Школе а који су свршили Вишу Школу Војне Академије. Између себе задржавају ранг са Ниже Школе Војне Академије.

Официрима, примљеним у активну службу из грађанства или из резерве, рачуна се ранг од дана указа о пријему, односно од дана указа о активирању.

За активне офицере води се у Министарству Војске и Морнарице општа и стручна ранглиста.

Чл. 61. — Ако се административним или судским путем утврди да је офицер односно подофицер заостао од унапређења без своје кривице, он ће одмах бити унапређен, и то са рангом који би му припадао да је на време унапређен са својим друговима и са свима правима, која су са овим чином и рангом скопчана, као да је стварно прослужио у вишем чину, но без материјалних накнада.

III Каплари

Чл. 62. — Капларски чин постоји у свима главним и помоћним родовима војске и у струкама, према члану 58. и 59. овога Закона, и то како у сталном кадру, тако и у резерви.

За унапређење у чин каплара треба редов да одслужи шест месеци у кадру и да успешно

сврши приправничку школу, односно у ваздухопловству одговарајућу школу.

Од ових услова за унапређење у чин каплара изузимају се питомци војних школа и ђаци на одслужењу ђачког рока, за које у овоме погледу важе прописи о уређењу дотичних школа, као и редови стручњаци за разне службе код појединих команди, јединица и установа, који се унапређују по специјалним условима које прописује Министар Војске и Морнарице.

Право унапређења у чин каплара има командант батаљона и претпостављене старешине њему равног положаја.

Каплар губи чин по судској осуди за казну преко три месеца строгог затвора или затвора.

IV Подофицери

А) Попуњавање подофицирима

Чл. 63. — Подофицерски чиновници постоје у свима главним и помоћним родовима војске и струкама према члану 58. и 59. овога Закона, и то како у сталном кадру, тако и у резерви. Подофицерски се чиновници називају по дотичном роду војске односно струци.

Чл. 64. — Подофицери се добијају из трупе и из подофицерских школа дотичног рода војске и струке.

Б) Унапређивање подофицира

Чл. 65. — За добијање подофицерских чиновника ови су услови:

а) Општи:

1. — Да има препоручљиве оцене за последње две календарске године;

2. — Да у времену кад стиче право на унапређење није под редовном судском истрагом или под судом уопште, а тако исто да није ни под претходном кривичном истрагом за кривична дела која повлаче за собом казну већу од две године дана.

3. — Да за последњу календарску годину није судски кажњен, рачунајући од дана када је пресуда постала извршна.

б) Посебни:

1. — За поднаредника: да је прослужио најмање годину дана као каплар, да је успешно вршио службу и да је са успехом свршио подофицерску школу или школу у команди, а у помоћним родовима војске и струкама, који ове школе немају, да је положио прописан испит.

2. — За наредника: да је у чину поднаредника са успехом прослужио најмање три године од којих најмање годину дана у строју, и положио прописан испит.

3. — За наредника водника:

а) III класе: да је успешно прослужио најмање шест година у чину наредника;

б) II класе: да је успешно прослужио најмање три године у чину наредника водника III класе;

в) I класе: да је успешно прослужио најмање три године у чину наредника водника II класе.

Од прописаних рокова за подофицерске чинове изузимају се питомци војних школа, као и војници који служе ђачки рок. Они добивају

ове чинове према прописима о уређењу дотичних школа.

У ваздухопловству рокови служења у чиновима за подофицере, који припадају летећем особљу упола су мањи од рокова прописаних за ове чинове у осталим родовима војске.

Време, које подофицер као државни питомац проведе на школовању, у земљи или на страни, рачуна му се као служба у строју.

Чл. 66. — Музичара има шест класа: три ниже и три више.

Општи услови за унапређење подофицира из члана 65. овога Закона важе и за унапређење музичара.

Посебни су услови:

1. — За нижег музичара III класе: да је успешно завршио војно-музичку школу, да је навршио 18 година живота и да је положио заклетву.

2. — За нижег музичара II класе: да је успешно прослужио као нижи музичар III класе најмање годину дана.

3. — За нижег музичара I класе: да је успешно прослужио као нижи музичар II класе најмање три године

4. — За вишег музичара III класе: да је успешно прослужио као нижи музичар I класе најмање шест година и да је положио прописан испит.

5. — За вишег музичара II класе: да је успешно прослужио као виши музичар III класе најмање четири године.

6. — За вишег музичара I класе: да је успешно прослужио као виши музичар II класе најмање четири године.

Поједине класе музичара одговарају чиновима каплара и подофицира по члану 58. овога Закона, и то: III нижа класа одговара чину каплара, II нижа класа чину поднаредника, I нижа чину наредника, III виша чину наредника водника III класе, II виша чину наредника водника II класе, и I виша класа чину наредника водника I класе. Музичари појединих класа носе ознаке одговарајућег чина дотичног рода војске.

Чл. 67. — Код војске и морнарице постоје и значари. Они се добијају из трупе и превођењем музичара који за то изјаве жељу. Имају старешинске чинове по одредбама тачке 1., 2., 3. и 4. члана 58. овога Закона, са додатком: каплар-значар, наредник-значар и т. д. и на њих се имају применити све одредбе овога Закона прописане за подофицире.

Унапређивање значара у капларске и подофицирске чинове бива по одредбама члана 62. и 65. овога Закона, а по положеном прописаном стручном испиту за чин каплара, поднаредника, односно за наредника-значара.

Превођење музичара у капларе и подофицире значаре бива без испита, и то са чином који одговара класи музичара у којој су били при превођењу. Превођење музичара у подофицире-значаре врши Министар Војске и Морнарице.

Чл. 68. — У Жандармерији и Граничној Трупи постоје, као и у родовима војске, капларски и подофицирски чиновници, са називом

дотичне категорије трупе, на пр.: жандармериски каплар, граничарски поднаредник и т. д.

Унапређивање у подофицирске чинове код Жандармерије и Граничне Трупе бива по прописима специјалних закона који важе за ове трупе, а полагање испита за њих бива према програму и правилима које прописује Министар Војске и Морнарице са надлежним министрима.

Чл. 69. — Право унапређивања у чин поднаредника има командант пука и претпостављене старешине њему равног положаја.

Право унапређивања у чин наредника има командант дивизије, односно командант дивизијске области, односно претпостављени старешина положаја равног командату дивизије.

Право унапређења подофицира по првом и другом ставу имају и старешине виших положаја, ако у саставу појединих команди, надлештава, установа и школа нема старешина на положајима предвиђеним у првом и другом ставу овога члана Закона.

Право унапређивања у чин наредника водника има командант армије, односно командант армиске области, односно претпостављени старешина положаја равног команданту армије.

Право унапређивања подофицира у ваздухопловству прописује Уредба о војном ваздухопловству.

Колико се у коме роду војске или у струци може унапредити у подофицирске чинове, за сваку годину, одређује Министар Војске и Морнарице, у границама формације и буџета.

Чл. 70. — У рату подофицир може бити унапређен у наредни чин без обзира на рокове и испите, и то само за осведочену храброст и за особите заслуге у борбама.

Ближе одредбе по овоме прописују се Краљевом Уредбом.

В) Поновни рок

Чл. 71. — По одслужењу свога обавезног рока у сталноме кадру, каплар може остати и даље да служи у сталноме кадру на поновним роковима.

Поновних рокова за капларе има свега један и траје две године. Каплар, који до краја првог поновног рока не испуни услов за унапређење у чин поднаредника не може остати на другом поновном року, већ се отпушта из кадра.

Поновних рокова за подофицире има пет. Прва су четири од по две године, а пети је неограничен, но не може бити мањи од две године. Ови се рокови зову: први, други, трећи, четврти и пети поновни рок и рачунају се од почетка службе на првом поновном року. Први поновни рок почиње са даном унапређења у чин поднаредника. Од тога дана рачуна се први поновни рок и поднаредницима подофицирских школа.

За одобрење останка на сваком од поновних рокова потребни су општи услови из тачке 2. и 3. члана 65. овога Закона и препоручљива оцена најмање за последњу календарску годину.

Подофицир, коме се одобриостанак на поновном року, дужан је да одслужи прописно

време у дотичном року, а подофицири који се добијају из подофицирских и овима равних школа, још и обавезно време према уредби о дотичној школи.

Време проведено у затвору по судској осуди и време проведено у притвору за време редовне кривичне истраге и под судом, ако се нађе да је оптужени крив и извршном пресудом буде осуђен а не изгуби чин, или буде ослобођен казне из недостатка довољних доказа, као и време проведено у бегству, не рачуна се подофициру у службу.

Први поновни рок музичара почиње са даном унапређења у II нижу класу музичара, а по трајању рокови су исти као и код подофицира. Одредбе става четвртог, петог и шестог овога члана важе и за музичаре.

Остајање на поновним роковима капларима, подофицирима и музичарима одобравају оне претпостављене старешине, које имају право унапређивања у дотични чин по одредбама члана 62. и 69. овога Закона.

Чл. 72. — Подофицир који изиђе из сталног кадра са препоручљивом оценом, ако је здрав и за службу способан, а није жењен, нити је провео ван војске више од две године, и при том још није старији од 30 година, може поново ступити у стални кадар, са чином који је имао. Таквом се подофициру наставља рок који је на реду а ранг му се рачуна по времену стварно проведеном у сталном кадру и у чину у коме се прима.

Музичари који су изашли из кадра са препоручљивом оценом, могу се понова по њихо-

вој молби, примити у активну службу и ступити у војне музике, без обзира на напред наведене услове за подофицире, само ако су физички здрави и за службу у музици способни. Они се примају са чином и класом које су и раније имали, и настављају рок који им је по реду, а ранг им се рачуна по времену стварно проведеном у сталном кадру и у чину који су имали.

Решења о поновном пријему подофицира и музичара у војску и морнарицу доносе инспектори родова војске, односно команданти, односно начелници одељења Министарства Војске и Морнарице који су уједно и инспектори дотичног рода војске. Ближе одредбе о поновном пријему у војску и морнарицу оваквих подофицира и музичара прописује Министар Војске и Морнарице.

Оцена способности подофицира и музичара за службу, према првом и другом ставу овога члана Закона, утврђује се специјалним лекарским прегледом.

Чл. 73. — Превођење подофицира из једног у други род војске може се вршити само по потреби службе и на празна места по формацији. Превођење врши Министар Војске и Морнарице.

Г) Осигурање подофицира

а а) Службом

Чл. 74. — 1. — Подофицир који наврши десет година непрекидне и ваљане подофицирске службе у сталном кадру, па жели да из

овога изађе, има права да добије одговарајућу указну или неуказну грађанску државну службу. Овакви подофицири претходно ступају као привремени службеници грађанске државне службе и у току једне године дужни су, да заврше припрему и испуне и остале услове за прелаз на сталну службу дотичне струке и категорије грађанске државне службе. За ово време подофицир прима све своје редовне принадежности код војске и сматра се као да је на служби, али му се ово време не рачуна као служба на поновном року.

Ову припрему одобрава Министар Војске и Морнарице, а издржава се код установа које одреди надлежни Министар.

Подофицир, који у току припреме за грађанску службу буде оцењен као способан за ову, поставља се у почетку прве наредне буџетске године за сталног службеника дотичне грађанске службе, и то у одговарајућу положајну групу по одредбама Закона о чиновницима.

Сваки ресорни министар дужан је буџетом сваке године обезбедити онолики број места за овакве подофицире, колико буде захтевао Министар Војске и Морнарице.

Подофицир, који на припреми буде оцењен као неспособан, враћа се у своју јединицу и више не може добити одсуство за поновну припрему.

2. — Подофицирима, окатегорисаним за неборачку и канцелариску службу, као и осталим подофицирима који желе а имају услова, даваће се прилика и могућност да испуне услове по овоме Закону за прелаз у ниже војне чиновнике или војне писаре.

3. — Жењени подофицири могу становати са својом породицом у државним зградама-становима, ако и где ових буде, уз одговарајућу накнаду, коју одређује Министар Војске и Морнарице.

4. — Подофицирска деца имају првенство за ступање у војне школе под иначе једнаким условима.

Одредбе тачке 3. и 4. овога члана важе и за музичаре.

б б) Пензијом

Чл. 75. — Подофицир и музичар испуњава услов за стицање права на личну пензију и може бити стављен у пензију кад наврши десет година ваљане подофицирске службе, односно службе музичара, и то:

1. — По сопственој молби, ако му се молба може уважити без штете по интересе службе. Но ако има навршених 35 година признате службе за пензију или је навршио 60 година старости, на његов захтев, ставља се одмах у пензију.

2. — Када после непрекидног боловања од године дана, или укупно 15 месеци у две узастопне временске године, не оздрави, што се утврђује специјалним лекарским прегледом, а испунио је услов за стицање права на личну пензију.

3. — Када према оцени стручне војне комисије буде оглашен као стално неспособан за ма какву службу у војсци, а стекао је право на пензију.

4. — Када нема спреме ни способности за ма какву службу у војсци, која би одговарала његовом чину, а стекао је право на пензију.

5. — Када му по пропису четвртог става члана 71. овога Закона није одобрен останак на поновном року, а испунио је услов за стицање права на личну пензију.

6. — По службеној потреби.

Пензионисање подофицира и музичара у свима наведеним случајевима врши Министар Војске и Морнарице на предлог претпостављених старешина.

Подофицир и музичар у пензији задржава титулу чина који је имао у активној служби са додатком у „пензији” и ужива сва грађанска права.

Кад се подофицир и музичар стави у пензију, ако је способан за службу у војсци, преводи се у резерву са истим чином и распоређује према способностима у одговарајуће категорије војске.

Д) Оцењивање

Чл. 76. — Оцењивање подофицира и музичара врши се на основи Краљеве Уредбе.

Ђ) Боловање и одсуствовање

Чл. 77. — Подофицир и музичар може без прекида боловати годину дана, или 15 месеци у две узастопне временске године, за које време задржава све припадљности. Ако после овог рока не оздрави, или не буде способан за активну службу у војсци, а стекао је право на пензију, он се пензионише у духу члана 75. овог Закона, а ако није стекао право на пензију, онда се отпушта из сталног кадра по одредбама члана 79. овог Закона.

Подофицирима и музичарима на поновном року припада одсуство сваке године 20 дана, од једном или у више пута. За време овог одсуства теку им све њихове редовне принадлежности.

Е) Женидба подофицира

Чл. 78. — Женидба подофицира и музичара регулише се Краљевом Уредбом.

Ж) Отпуштање подофицира из сталног кадра

Чл. 79. — Подофицир и музичар отпушта се из сталног кадра:

1. — По одслужењу поновног рока, ако не изјави жељу да остане на наредном поновном року, или му се овај не одобри, а није стекао право на пензију.

2. — Ако својом кривицом намерно онеспособи за службу, што се утврђује специјалним лекарским прегледом, а није испунио услов за стицање права на личну пензију.

Подофицир, који се онеспособи својом кривицом, али ненамерно, ако је сиромашног стања, запослиће се на којој лакшој служби за коју буде способан, или ће му се дати право да искористи боловање по члану 77. овога Закона, па ако се и после тога специјалним лекарским прегледом утврди да се не може употребити ни за какву службу, односно не оздрави у року од године дана, онда ће се отпустити из кадра, ако није испунио услов за стицање права на личну пензију.

3. — Кад непрекидно болује годину дана, или када у две узастопне временске године болује више од 15 месеци, па не оздрави, или када на специјалном лекарском прегледу буде оцењен и од надлежних органа буде оглашен као стално неспособан, а није испунио услов за стицање права на личну пензију.

4. — Кад за узастопне три календарске године, или укупно за шест година његове подофицирске односно музичарске службе, има непрепоручљиве оцене.

5. — Кад због рђавог владања, небрежења у служби, порока и у опште начина живота, штети интересе војске, или уди угледу и достојанству подофицира, па за ове кривице буде кажњен судски или дисциплински затвором или притвором у току једне календарске године са 60 дана, уједанпут, или у више махова, или у току две узастопне календарске године са 90 дана, уједанпут, или у више махова, а његове претпостављене старешине, према делу за које је кажњен, владању и вршењу службе налазе, да је његов даљи останак у кадру штетан по ред и дисциплину у војсци. Овакав се подофицир и музичар одмах отпушта из кадра.

6. — Кад изгуби чин.

Отпуштање подофицира и музичара из сталног кадра по тачци 2., 3., 4., 5. и 6. овога члана може бити и без обзира на њихове обавезе служења по уредбама о устројству школа, акс то службени обзири налажу.

Отпуштање подофицира и музичара бива по предлогу претпостављених старешина. Решења о отпуштању подофицира и музичара доносе и то: за случајеве из тачке 1., 2. и 6.

овога члана — старешине које су по пропису члана 69. овога Закона надлежне за њихово унапређивање, а за све остале случајеве — старешине које су по пропису члана 72. овога Закона надлежне за поновни пријем подофицира и музичара у стални кадар.

Подофицир и музичар отпуштен из сталног кадра по тачци 5. и 6. овог члана Закона губи отпустом и право на пензију.

Отпуштени подофицир и музичар преводи се у одговарајућу категорију војске према његовим способностима и са чином који је у кадру имао.

3) Губљење чина

Чл. 80. — Подофицир и музичар губи чин:

1. — По судским осудама;
2. — Кад је извршном судском пресудом осуђен на затвор дужи од шест месеци;
3. — Када, служећи на обавезном или поновном року, изврши бегство, односно самовољно напусти службу, па се у року од 15 дана не врати и јави команди. Решење по овоме доноси старешина који је надлежан и за унапређивање у тај чин. Такав подофицир и музичар подлежи и кривичној одговорности по одредбама Војно-кривичног законика.

Каплар, подофицир и музичар, који изгуби чин, не може га више добити у мирно време, и служи као редов у одговарајућој категорији војске по члану 9. овога Закона, према годинама живота. Он може у рату, за нарочите заслуге и осведочену храброст, опет добити изгубљени чин и бити враћен у активну службу и на тај начин задобити сва права која је и

раније у кадру имао од дана губитка чина, али без права на повратак ма каквих материјалних накнада.

V Официри

А. Попуњавање официрима

Чл. 81. — Активни потпоручник може постати:

1 У родовима војске:

1. — Свршени питомац Ниже Школе Војне Академије;
2. — Свршени слушалац које војне школе на страни, равне нашој Нижој Школи Војне Академије, ако је наш држављанин и ако се у току прве године по свршетку школе јави за пријем у нашу војску и положи прописан испит а поред тога испуњава и услове тачке 3. под г), д), е), ж) и з) овога члана Закона.

3. — Наредник и наредник водник из кадра, који:

а) у чину наредника проведе укупно најмање четири године, а од тога најмање годину дана у строју;

б) строгим избором официра на командантским и командирским положајима свога пука, штаба, завода или установе, буде оцењен да заслужује да му се одобри полагање испита за чин потпоручника;

в) положи испит за чин активног потпоручника, према прописаном програму;

г) није жењен;

д) није старији од 35 година;

ђ) за последње две календарске године има препоручљиве оцене;

е) за последње време од две године није судски кажњен, рачунајући од дана кад је пресуда постала извршна;

ж) у времену кад стиче право на унапређење није под редовном судском истрагом или под судом уопште, а тако исто није ни под претходном кривичном истрагом за дела која повлаче за собом већу казну од две године затвора; и

з) који је телесно здрав и способан за трупну службу код родова војске, а код струка за службу у дотичној струци, што се утврђује специјалним лекарским прегледом.

II У економској струци:

1. — Свршени питомац Ниже Школе Интендантске Академије; и

2. — Свршени слушаалац које војно-економске школе на страни равне нашој Нижој Школи Интендантске Академије, ако је наш држављанин и ако се у току прве године по свршетку ове школе јави за пријем у нашу војску и положи прописан испит, а поред тога испуњава и услове под I из тачке 3. под г), д), е), ж) и з) овог члана Закона.

Чл. 82. — Код струка, код којих се за активне офицере војске и морнарице примају лица из грађанства, могу се, према потреби, примати лица;

1. — Која су одслужила, односно регулисала свој обавезни рок службе у сталном кадру, а за судску струку, и да су положила испит за резервног потпоручника у коме од главних родова војске.

2. — Која нису судски кажњавана, нити су под редовном судском истрагом или под судом уопште, а тако исто ни под кривичном истрагом.

3. — Која по својој спреми и свом дотадањем положају у грађанству, као и обзиром на породичне прилике, ако су жењена, заслужују да се приме у активну службу.

4. — Која су способна за службу активног официра дотичне струке, што се утврђује специјалним лекарским прегледом.

Лекари, доктори медицине, треба још да имају и право праксе код нас као чланови Лекарске Коморе.

Лица из грађанства, војно-државни питомци, упућују се одмах по завршетку школе на одслужење обавезног рока по члану 49. овога Закона у јединице — установе — које одреди Министар Војске и Морнарице. По одслужењу рока производе се за резервне офицере дотичне струке по одредбама члана 24., 26., 28., 32., 34. и 38. овога Закона.

Чл. 83. — Превођење официра из једног у други род војске или струке, као и из рода војске у морнарицу и обрнуто, може се вршити само по потреби службе и на празна места по уредбама о формацији војске и формацији морнарице.

Превод официра родова војске у струке може бити само по претходно испуњеним условима, према одредбама овога Закона. Превод из струке у родове војске не може бити, изузев из ђенералштабне струке.

Превод официра врши се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице.

Превод официра из других родова војске у ваздухопловство, као и одређивање поморских официра у поморско ваздухопловство, њихово службовање у ваздухопловству, као и враћање из ваздухопловства у родове војске, односно смењивање са службе поморског ваздухопловства, прописује се Краљевом Уредбом о војном ваздухопловству.

Чл. 84. — За поједине специјалне гране војне службе код команада, јединица и установа, као што су железничка, аутомобилска, контролна и др., специјалисаће се известан број официра родова војске и морнарице.

Које ће се гране војне службе прогласити за специјалне и који ће се официри, за које службе, на који начин и под којим условима специјалисати и сматрати специјалистима, као и све остало што је с тим у вези, прописује се Краљевом Уредбом.

Б. Унапређивање официра

Чл. 85. — Унапређивање официра врши се Краљевим Указом на предлог Министра Војске и Морнарице, и то:

1. — По старешинству — општем рангу, закључно са чином потпуковника;

2. — За више чинове од потпуковника — по избору, дајући при томе првенство оним официрима истог чина који имају јаче квалификације и ратне заслуге, ако су учествовали у рату;

3. — На празна места по Уредби о формацији војске, с тим да испуне још и ове услове:

а) Општи услови

Чл. 86. — 1. — Да за последње две календарске године има препоручљиву оцену, и то за звање — положај на коме је у обема оценама, а за виши наредни чин најмање у последњој оцени;

2. — Да за последњу годину није судски кажњен, рачунајући од дана када је пресуда постала извршна;

3. — Да у времену кад стиче право на унапређење није под редовном судском истрагом или под судом уопште, а тако исто да није ни под претходном кривичном истрагом за злочинство и остала кривична дела која за собом повлаче казну већу од две године затвора;

4. — Да је одслужио најмање овај број година, и то:

а) Код родова војске и ђенералштабне струке:

у чину потпоручника	4 године
у чину поручника	4 године
у чину капетана II класе	3 године
у чину капетана I класе	3 године
у чину мајора	4 године
у чину потпуковника	4 године
у чину пуковника	4 године
у чину бригадног ђенерала	4 године
у чину дивизиског ђенерала	4 године

б) Код струка сѐм ђенералштабне струке:

у чину потпоручника	4 године
у чину поручника	4 године
у чину капетана II класе	3 године

у чину капетана I класе . . .	3 године
у чину мајора	5 година
у чину потпуковника . . .	5 година
у чину пуковника	5 година
у чину бригадног ђенерала . .	4 године

б) Посебни услови

За главне родове војске

Чл. 87. — 1. — За поручника: да је као водник служио у строју најмање две године.

У ваздухопловству: да је као потпоручник добио звање дипломираног пилота или извиђача.

2. — За капетана II класе: да је као потпоручник и поручник прослужио у строју најмање четири године, да је према служби у строју оцењен да има спреме и способности да може командовати основном јединицом свога рода војске и да је положио прописан испит за овај чин.

У инжињерији: да је прослужио у строју најмање три године, да је према служби у строју оцењен да може командовати основном јединицом у инжињерији, и да је положио прописан испит за овај чин.

У ваздухопловству: да је као поручник добио звање војног пилота или војног извиђача, да је оцењен за способног да може командовати основном јединицом у ваздухопловству и да је положио прописан испит за овај чин.

Од полагања испита за чин капетана II класе ослобођавају се:

а) Кандидати који сврше са успехом Вишу Школу Војне Академије или другу вишу војну школу равну овој у земљи или на страни.

б) Кандидати — активни официри, који за прелаз у техничке струке сврше у земљи или на страни: факултет са дипломским испитом, или који успешно сврше друге више стручне школе, или који успешно сврше најмање две године које од виших војно-стручних школа које трају дуже од две године.

3. — За капетане I класе: да је као капетан II класе са успехом провео у строју најмање једну годину као водник или да је за толико исто време са успехом командовао основним јединицама свога рода војске.

У ваздухопловству: да као ваздухопловни капетан II класе има најмање једну годину звања војног пилота или војног извиђача и да је успешно командовао основном јединицом у ваздухопловству најмање годину дана.

4. — За мајора: да је као капетан са успехом командовао основном јединицом најмање две године, као и да је положио прописан испит за овај чин.

У ваздухопловству: да као ваздухопловни капетан има звање војног пилота или војног извиђача најмање две године, да је најмање годину дана успешно командовао основном јединицом у ваздухопловству и да је положио прописан испит за чин ваздухопловног мајора.

Које се све јединице и установе у појединим родовима војске рачунају у основне јединице, одређује Министар Војске и Морнарице.

5. — За потпуковника: да је са успехом командовао у пешадији и инжињерији батаљоном, у артилерији дивизионом, најмање две године, а у коњици ескадроном најмање три године, од којих једну годину у чину мајора.

У инжињерији командовање батаљоном може се заменити успешним вршењем службе на одговарајућем положају.

У ваздухопловству: да као ваздухопловни мајор има звање војног пилота или војног извиђача најмање годину дана и да је успешно командовао ваздухопловном групом односно одговарајућом ваздухопловном јединицом најмање две године.

6. — За пуковника: да је свршио Нижу Школу Војне Академије или војну школу равну овој на страни, или да је свршио Вишу Школу Војне Академије, ако није свршио Нижу Школу Војне Академије; да је у пешадији и инжињерији успешно командовао батаљоном (у артилерији дивизионом а у ваздухопловству групом или равном јединицом), или да је био на положају помоћника команданта пука свога рода војске (у инжињерији или на другом одговарајућом положају) укупно најмање три године (у коњици да је био на положају помоћника команданта пука најмање две године); и да према служби у строју има услова за командовање пуком у своме роду војске.

Које се све јединице и установе у ваздухопловству рачунају у групе одређује Министар Војске и Морнарице.

Осим тога, за све родове војске још: да је као потпуковник успешно извршио једно командантско путовање под руководством комисије, чији је претседник један командант армиске области а чланови: инспектор односно командант оног рода војске, коме припада кандидат и један официр ђенералштабне струке на бригадном положају, а првенствено начелник штаба армиске области чији је коман-

дант претседник комисије, и да је оцењен као способан за командовање пуком у своме роду војске. За ваздухопловне офицере претседник комисије је Командант Ваздухопловства а чланови су: један начелник одељења Главног Ђенералштаба из ђенералштабне струке на бригадном положају и начелник штаба Команде Ваздухопловства.

7. — За бригадног ђенерала: да је свршио Нижу Школу Војне Академије или школу равну овој на страни, или да је свршио Вишу Школу Војне Академије, ако није свршио Нижу Школу Војне Академије; да је у пешадији, артилерији, коњици или ваздухопловству командовао успешно пуком најмање две године, а у инжињерији да је толико времена командовао одговарајућом командом у томе роду војске или толико времена успешно вршио службу у вишим штабовима; да је успешно извршио једно командантско путовање под руководством комисије, чији је претседник један командант армиске области, а чланови: инспектор односно командант оног рода војске коме припада кандидат и један помоћник Начелника Главног Ђенералштаба, или један начелник одељења Главног Ђенералштаба чина ђенералског из ђенералштабне струке, и да је оцењен као способан да може командовати организацијом бригадног ранга свога рода војске и да може бити унапређен у чин бригадног ђенерала.

8. — За дивизиског ђенерала: да је свршио Вишу Школу Војне Академије, или другу вишу војну школу, равну овој, у земљи или на страни; да је успешно командовао јединицом бригадног ранга најмање две године; да је

као бригадни ђенерал командовао са успехом дивизиском облашћу или трупом дивизиске организације најмање једну годину; да је успешно извршио једно командантско путовање под руководством комисије, чији је претседник Начелник Главног Ђенералштаба, а чланови: један командант армиске области и један помоћник Начелника Главног Ђенералштаба; да је оцењен као способан да може командовати дивизијом и да може бити унапређен у чин дивизиског ђенерала.

У ваздухопловству: да је свршио Вишу Школу Војне Академије или школу равну овој на страни; да има вишу ваздухопловну спрему; да је успешно провео на бригадном или дивизиском положају у ваздухопловству најмање две године и успешно извршио једно командантско путовање под руководством комисије, чији је претседник Начелник Главног Ђенералштаба, а чланови: Командант Ваздухопловства и један помоћник Начелника Главног Ђенералштаба; да је оцењен као способан за командовање ваздухопловном дивизијом, да има спреме и способности за организовање и командовање целокупним ваздухопловством војске и да може бити унапређен у чин дивизиског ђенерала.

Потпуковници, пуковници и бригадни ђенерали, који су у рату за успешно командовање и показане резултате у борбама са пуком, односно бригадом и јединицама у рангу ове, били похваљени армиском похвалом, ослобођавају се овог командантског путовања по тачци 6., 7. и 8. овог члана Закона, у току од две године по демобилизацији.

9. — За армиског ђенерала: да је као дивизиски ђенерал успешно командовао најмање годину дана армиском облашћу или био на положају Команданта Инжињерије или Ваздухопловства за исто време, и да је оцењен да има спреме и способности за највише командовање.

10. — У чин војводе може се за време рата унапредити армиски ђенерал, који се у рату нарочито истакне успешним радом, од којег зависи успех рата или једног ратног периода.

Официри за ђенералштабне послове

Чл. 88. — За унапређење ђенералштабних официра, односно официра родова војске и поморских официра морнарице за ђенералштабне послове, важе општи и посебни услови члана 86., 87., 168. и 169. овога Закона, с тим:

1. — Да време командовања у трупи (сем условљеног времена за добијање чина пуковничког), односно укрцања и командовања у морнарици, може бити упола мање од времена прописаног у члану 87. и 169. овога Закона за официре родова војске и поморске официре у морнарици. За чин пуковника потребно је годину дана успешног командовања батаљоном или равном јединицом главних родова војске.

2. — Да положени испит, прописан за ђенералштабну струку, важи и као положени испит за чин мајора у роду војске, односно за чин капетана корвете у морнарици.

3. — Да се за чин пуковника, односно капетана бојног брода, ослобођавају испитног путовања из тачке 6. члана 87. и тачке 6. члана 169. овога Закона.

4. — Да је за чин бригадног ђенерала ђенералштабне струке успешно извршио једно командантско путовање под руководством комисије, чији је претседник Начелник Главног Ђенералштаба, а чланови: један његов помоћник и један начелник одељења — бригадни ђенерал ђенералштабне струке.

Кандидат, који на овоме путовању не покаже довољно спреме за бригадног ђенерала у ђенералштабној струци, преводи се у један од родова војске. У овом случају извршено путовање сматра му се као испуњени услов за унапређење у чин бригадног ђенерала рода војске, у који буде преведен.

5. — Да је за чин дивизиског ђенерала успешно командовао јединицом бригадног ранга најмање годину дана, или да је за толико исто време успешно отправљао послове начелника штаба у команди армиске области, односно у команди Ваздухопловства, или био на одговарајућем положају у Главном Ђенералштабу или у Министарству Војске и Морнарице, или да је био на положају помоћника Команданта Ваздухопловства, или на положају помоћника или начелника штаба Инспекције Земаљске Одбране, а као бригадни ђенерал да је успешно командовао најмање годину дана дивизиском облашћу или трупом дивизиске организације, или да је за толико исто време са успехом отправљао послове на ком другом положају у Главном Ђенералштабу и у Министарству Војске и Морнарице, предвиђеном

Уредбом о формацији војске за дивизиског ђенерала, и да је успешно извршио једно командантско путовање према тачци 8. члана 87. овога Закона.

Економска струка

Чл. 89. — 1. — За интендантског поручника: да је као потпоручник провео на дужностима интендантске гране код слагалишта и код трупа најмање две године и за све време у чину потпоручника успешно отправљао додељене му послове.

2. — За интендантског капетана II класе: да је у чину потпоручника и поручника провео на дужностима интендантске гране код слагалишта, радионица и код трупа најмање четири године, да је за све време успешно отправљао додељене му послове, да је оцењен као способан за самостално отправљање нижих послова интендантске гране, предвиђених формацијом за чин интендантског капетана II класе, и да је положио прописан испит за овај чин.

Од ових услова ослобођавају се интендантски официри и официри родова војске и морнарице чина поручника који успешно сврше Вишу Школу Интендантске Академије или равну школу на страни, као и они који сврше Вишу Школу Војне Академије, издрже припрему и положе прописан испит за прелаз у струку.

3. — За интендантског капетана I класе: да је у чину капетана II класе био најмање годину дана на самосталним дужностима и за све време успешно отправљао додељене му

послове на дужностима предвиђеним формацијом војске за чин интендантског капетана II класе.

4. — За интендантског мајора: да је провео најмање две године на самосталним дужностима, да је за све време у чину капетана отправљао успешно додељене му послове, да је оцењен да има спреме и способности за вршење послова интендантске гране у дивизиским и вишим штабовима или заводима и установама овима равним или у Министарству Војске и Морнарице, који одговарају чину мајора, и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За интендантског потпуковника: да је као интендантски мајор провео најмање три године на служби: код интендантура дивизиских и армиских области, управа завода и установа или у Министарству Војске и Морнарице и за све време успешно отправљао додељене му послове, као и да је оцењен да има спреме и способности за самостално руковођење пословима интендантуре у команди дивизиске области, односно на положајима предвиђеним формацијом војске за чин интендантског потпуковника.

6. — За интендантског пуковника: да је свршио Нижу Школу Војне Академије, или Поморску Војну Академију, или коју школу равну овима на страни; да је најмање две године успешно руководио пословима начелника интендантуре команде дивизиске области, односно морнаричке команде или других командида и установа ранга команде дивизиске области, или да је вршио успешно послове на положајима који по Уредби о формацији вој-

ске и формацији морнарице одговарају чину потпуковника; да је успешно решио задатке на карти под руководством комисије, чији је претседник један командант армиске области, а чланови: Начелник Економског одељења Министарства Војске и Морнарице или Управник Интендантске Академије и један официр ђенералштабне струке на бригадном положају, а првенствено начелник штаба армиске области чији је командант претседник комисије, и да је оцењен да има спреме и способности за организовање и самостално вођење послова интендантске гране у штабу армиске области и на одговарајућим положајима у Министарству Војске и Морнарице.

7. — За интендантског бригадног ђенера-ла: да је свршио нашу Вишу Школу Интендантске Академије или коју школу равну овој на страни, или нашу Вишу Школу Војне Академије, односно коју школу равну овој на страни, са интендантском припремом и положеним испитом за превод у струку; или да је свршио Нижу Школу Војне Академије или Поморску Војну Академију код нас, а поред ове и коју интендантску школу на страни, равну нашој Нижој Школи Интендантске Академије; да је најмање две године руководио са успехом пословима на положајима начелника интендантуре команде армиске области или на положајима који по Уредби о формацији војске односно Уредби о формацији морнарице одговарају чину пуковника; и да је успешно решио задатке на карти под руководством комисије, чији је претседник један командант армиске области, а чланови: један помоћник Начелника Главног Ђенералштаба,

односно начелник одељења Главног Генералштаба чина Генералског из Генералштабне струке, и Начелник Економског одељења Министарства Војске и Морнарице, односно Управник Интендантске Академије или један интендантски генерал кога одреди Министар Војске и Морнарице, и да је оцењен као способан да руководи пословима интендантуре команде армиске области или пословима интендантске гране у команди равнога ранга.

8. — За интендантског генерала: да је најмање две године успешно руководио и управљао пословима интендантске гране на положајима који по Уредби о формацији војске одговарају чину бригадног генерала; да је успешно решио задатке на карти под руководством комисије, чији је претседник Начелник Главног Генералштаба, а чланови: један помоћник Начелника Главног Генералштаба и Начелник Економског Одељења Министарства Војске и Морнарице или један интендантски генерал кога одреди Министар Војске и Морнарице; и да је оцењен као способан за највише управне интендантске положаје у војсци, као и да по својој научној спреми, својим научним радовима и организаторским способностима заслужује да буде на челу струке.

Техничке струке

Чл. 90. — А. Технички официри:

1. — За капетана II класе артилериско-техничке, инжињерско-техничке, ваздухопловно-техничке и геодетске струке: да је у чину потпоручника и поручника провео у трупи најмање годину дана као официр рода војске и да је испунио услове члана 24., односно 26.,

односно 28., односно члана 30. овог Закона за прелаз у дотичну струку.

2. — За капетана I класе: да је у чину капетана II класе успешно отправљао стручне послове на положајима предвиђеним формацијом за чин капетана II класе и радио на пословима конструктивне природе, као и да је оцењен за способног за вршење свих стручних послова, па и за самостално руковање мањим техничким пословима своје струке.

3. — За мајора: да је као капетан био на самосталним службама по одговарајућим техничким установама, или да је по овим установама самостално руководио повереним му радовима укупно најмање две године, да је за све време у чину капетана успешно отправљао додељене му послове, да је оцењен да има спреме и способности и за руковање већим техничким пословима своје струке као и да је положио прописан испит за овај чин.

4. — За потпуковника: да је најмање две године успешно отправљао којом већом радионицом, или одговарајућом техничком установом, или специјалним радовима своје струке, односно да је био на одговарајућим положајима по формацији, да је за све време показао успех у раду, као и способности за веће самосталне техничке послове и управу.

5. — За пуковника: да је свршио Нижу школу Војне Академије или школу равну овој на страни, да је провео најмање три године на вишим самосталним положајима по војно-техничким заводима и установама своје струке, или био на одговарајућим положајима по формацији, и да је за све ово време успешно отправљао додељене му послове.

6. — За техничког бригадног ђенерала: да је свршио вишу артилериску, односно вишу војно-инжињерску школу или стручни факултет, односно вишу ваздухопловно-техничку школу, односно вишу војно-геодетску школу или стручни факултет у земљи или на страни, према тачци 1. члана 24., тачци 1. члана 26., тачци 1. члана 28. и тачци 1. члана 30. овог Закона; да је успешно управљао пословима по војно-техничким заводима и установама своје струке на одговарајућим положајима предвиђеним формацијом за чин пуковника и да је од начелника дотичне струке оцењен, да може самостално руководити пословима у највишим установама дотичне струке и бити произведен у чин техничког бригадног ђенерала дотичне струке.

7. — За техничког ђенерала: да је свршио вишу војну, односно вишу стручну техничку школу своје струке, односно вишу војно-геодетску школу у земљи или на страни, да је дотадањим својим радом и успешним вршењем службе у највишим надлештвима и установама, на одговарајућим положајима по формацији, као и својим научним радовима и пројектима, доказао вишу техничку спрему и организаторску способност за успешно руковођење свима техничким установама у погледу техничке организације, конструкције и реконструкције по гранама одговарајуће струке, као и да по својој спреми и стручним способностима заслужује да буде на челу струке.

Б. Инжињер-официри:

1. — За инжињер-поручника: да је испунио услове члана 24., 26., 28. и 82. овога Закона за пријем у струку.

2. — За инжињер-капетана II класе: да је успешно свршио додељене му техничке послове своје струке и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За инжињер-капетана I класе: да је у чину капетана II класе успешно вршио стручне послове своје струке на положајима предвиђеним Уредбом о формацији војске за чин инжињер-капетана II класе и да је оцењен за способног за вршење техничко-административних послова и за руковање мањим техничким пословима своје струке.

4. — За инжињер-мајора: да је као капетан био на самосталним радовима своје струке најмање две године; да је за све време у чину капетана I класе успешно вршио додељене му послове; да је оцењен да има спреме и способности за вођење већих послова своје струке, као и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За инжињер-потпуковника: да је у чину мајора управљао најмање две године којом већом радионицом или одговарајућом техничком установом, или да је био на одговарајућим положајима по Уредби о формацији војске и за све време показао успеха у раду, као и способности за више послове и за израду већих пројеката у својој струци.

6. — За инжињер-пуковника: да је у чину мајора и потпуковника провео најмање три године на самосталним положајима, који по Уредби о формацији војске одговарају овим чиновима, да је за све то време успешно управљао додељене му стручне послове и да је од начелника дотичне струке оцењен да има спреме и способности за самостално у-

прављање пословима на положају предвиђеном Уредбом о формацији војске за чин инжињер-пуковника.

7. — За инжињер-ђенерала: да је како по научном образовању, тако и по целокупном свом раду и оригиналним научним конструктивним радовима оцењен да има спреме и способности да се унапреди у чин инжињер-ђенерала.

Санитетска струка

Чл. 91. — а) Лекарска грана:

1. — За санитетског поручника: да је испунио услове члана 32. и 82. овог Закона за пријем у струку.

2. — За санитетског капетана II класе: да је као поручник провео најмање годину дана као трупни лекар, да је успешно отправљао додељене му послове, показао вољу и ревност око неговања и лечења људи и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За санитетског капетана I класе: да је провео најмање две године као трупни лекар или као секундарни лекар у којој од војних болница и да је за све време успешно отправљао додељене му послове и показао вољу и ревност у испуњавању своје лекарске дужности.

4. — За санитетског мајора: да је у ранијим чиновима провео на дужностима трупног и секундарног лекара најмање три године, да је успешно отправљао додељене му послове и показао воље у испуњавању својих лекарских дужности и да је оцењен као способан за самосталан рад и за положај управника при-

времене војне болнице, или шефа одељења дивизиске сталне војне болнице, као и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За санитетског потпуковника: да је као мајор, у дужности управника привремене војне болнице, или шефа одељења дивизиске сталне војне болнице, или на служби у одељењима Главне војне болнице, или као шеф или на служби у специјалним санитетским заводима, успешно обављао послове најмање две године; да се својим стручним радом истакао и да је оцењен као способан за управника дивизиске сталне војне болнице, или референта санитета дивизиске обласне команде, или за шефа одељења армиске сталне војне болнице, као и да је способан за самосталан рад и за управу санитетских завода и установа предвиђених према формацијама за чин санитетског потпуковника.

6. — За санитетског пуковника: да је као санитетски потпуковник или мајор најмање две године са успехом отправљао дужност: шефа одељења дивизиске сталне војне болнице или шефа одељења или специјалисте на служби код других разних санитетских завода и установа, или управника дивизиске сталне војне болнице; или дужност референта санитета дивизиске обласне команде; да се својим стручним и научним радом истакао и да је оцењен као способан за управника армиске сталне војне болнице, или за референта санитета у армији, или шефа одељења у Главној Војној Болници.

7. — За санитетског бригадног ђенерала: да је најмање две године са успехом отправљао дужност управника армиске сталне војне

болнице, или да је за толико време са успехом вршио дужност референта санитета у команди армиске области, или шефа одељења Војно-Хигијенског Завода Главне Војне Болнице, или шефа одсека у Министарству Војске и Морнарице; да је успешно решио задатке на карти, под руководством комисије, чији је претседник један командант армиске области, а чланови: један помоћник Начелника Главног Генералштаба, или један начелник одељења Главног Генералштаба чина генералског из генералштабне струке и Начелник Санитетског одељења Министарства Војске и Морнарице, или један санитетски генерал кога одреди Министар Војске и Морнарице; и да је оцењен да може самостално руководити пословима у највишим установама своје струке и да може бити унапређен у чин санитетског бригадног генерала.

8. — За санитетског генерала: да је као санитетски бригадни генерал најмање две године са успехом вршио дужност управника Главне Војне Болнице или помоћника Начелника Санитетског одељења Министарства Војске и Морнарице или управника Војно-Хигијенског Завода; да је успешно решио задатке на карти, под руководством комисије, чији је претседник Начелник Главног Генералштаба, а чланови: један помоћник Начелника Главног Генералштаба и Начелник Санитетског одељења Министарства Војске и Морнарице или један санитетски генерал, кога одреди Министар Војске и Морнарице; и да по својој научној спреми и свом научном раду, као и до садашњој служби, заслужује да буде на челу струке.

6) Апотекарска грана:

1. — За апотекарског поручника: да је испунио услове члана 32. и 86. овог Закона за пријем у струку и да одговара и условима под I тачке 3. под е), ж) и з) члана 81. овог Закона.

2. — За апотекарског капетана II и I класе: да је успешно вршио додељене му апотекарске послове, а за капетана II класе да је положио и прописан испит.

3. — За апотекарског мајора: да је као капетан успешно вршио додељене му апотекарске послове предвиђене формацијом за чин капетана, да је показао спреме и способности и за самосталан рад, да је оцењен као способан за шефа апотеке војне болнице, шефа одсека, слагалишта, завода или лабораторије и да је положио прописан испит.

4. — За апотекарског потпуковника: да је као мајор успешно вршио и отпразљао дужности шефа апотеке, шефа слагалишта, завода или лабораторије, или успешно вршио послове у Министарству Војске и Морнарице, и да је оцењен као способан за самосталан рад и управу вишим војно-санитетским слагалиштима.

5. — За апотекарског пуковника: да је као потпуковник са успехом управљао војном апотеком, или хемиском лабораторијом, или санитетским слагалиштем и другим равним апотекарским установама, или да је вршио дужност шефа одсека у Министарству Војске и Морнарице, да се својим научним радом и спремом нарочито истакао и показао спреме и способности да буде на челу апотекарске гране, односно на положају предвиђеном по формацији за чин апотекарског пуковника.

Судска струка

Чл. 92. — 1. — За судског поручника: да је испунио услове члана 34. и 82. овога Закона за пријем у струку.

2. — За судског капетана II класе: да је као поручник најмање једну годину успешно вршио службу у првостепеном војном суду, или да је за толико исто време успешно вршио дужност војног иследника, а остало време успешно провео на дужностима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за нижег судског официра, и да је положио прописан испит за чин капетана II класе.

3. — За судског капетана I класе: да је најмање две године у чину поручника или капетана II класе са успехом вршио службу у коме од војних судова, или за исто толико време успешно вршио дужност војног иследника, а остало време провео на дужностима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за нижег судског официра.

4. — За судског мајора: да је као капетан најмање две године вршио дужност војног иследника или пословође у војном суду или да је заступао референта судства у команди дивизиске области или у којој другој равној команди или установи војске и морнарице, или да је заступао државног тужиоца првостепеног војног суда или правног референта на местима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за више официре, па да је на једној од поменутих дужности оцењен да има спреме и способности за референта судства у команди дивизиске области или у другој равној команди у војсци односно морнарици, или

за државног тужиоца првостепеног војног суда, и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За судског потпуковника: да је као мајор успешно вршио послове на положајима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за вишег официра и да је оцењен да има спреме и способности за судију у првостепеном војном суду.

6. — За судског пуковника: да је као потпуковник или мајор успешно вршио најмање две године дужност судије првостепеног суда, а остало време да је провео успешно на положајима предвиђеним Уредбом о формацији војске односно морнарице за вишег официра.

7. — За судског бригадног ђенерала: да је као пуковник најмање две године успешно вршио послове референта судства у команди армиске области, или судије војног суда за официре, или Великог војног суда, или послове одговарајућег положаја по Уредби о формацији војске односно морнарице при Министарству Војске и Морнарице.

8. — За судског ђенерала: да је као судски бригадни ђенерал успешно отправљао послове на одговарајућим положајима по Уредби о формацији војске односно морнарице и да се је својим стручним радом и спремом толико истакао да може доћи на чело струке.

Ветеринарска струка

Чл. 93. — 1. — За ветеринарског поручника: да је испунио услове из члана 38. и 82. овога Закона за пријем у струку.

2. — За ветеринарског капетана II класе: да је као поручник провео најмање две године

као трупни ветеринар, а остало време да је био на дужностима предвиђеним Уредбом о формацији војске за нижег ветеринарског официра, да је успешно вршио додељене му ветеринарске послове и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За ветеринарског капетана I класе: да је провео најмање две године као трупни ветеринар или у марвеној болници и да је додељене му ветеринарске послове успешно вршио.

4. — За ветеринарског мајора: да је провео као капетан најмање две године као трупни ветеринар, а остало време: или на служби у марвеним болницама или на другим дужностима предвиђеним Уредбом о формацији војске за ниже ветеринарске офицере; да је додељене му ветеринарске послове успешно вршио; да је оцењен да има спреме и способности за самосталан рад и за управника дивизиске марвене болнице, односно за одговарајуће положаје предвиђене Уредбом о формацији војске за чин мајора; и да је положио прописан испит.

5. — За ветеринарског потпуковника: да је као мајор најмање две године са успехом управљао дивизиском марвеном болницом, а тако исто да је најмање годину дана са успехом вршио дужност референта ветерине у команди дивизиске области или у команди-установи ранга ове или са успехом отправљао дужност на положају предвиђеном Уредбом о формацији војске за чин ветеринарског мајора.

6. — За ветеринарског пуковника: да је као потпуковник најмање две године успешно вршио послове референта ветерине у команди

дивизиске области или у команди-установи ранга ове; да је најмање годину дана са успехом вршио дужност референта ветерине у команди армиске области или послове одговарајућег положаја по Уредби о формацији војске за чин потпуковника; да се истакао својим стручним радом и спремом и да је оцењен да може бити на челу струке.

в) Опште одредбе о унапређењу официра

Чл. 94. — За унапређивање активних официра родова војске специјалисаних за поједине гране војне службе, према члану 84. овога Закона, важе општи услови члана 86., а са роковима служења као код струка.

За унапређивање активних официра родова војске окатегорисаних и употребљених на канцелариске службе и друге административне дужности, као и официра ваздухопловства који не припадају летећем особљу, важе општи услови члана 86. а са роковима служења као код струка.

За унапређивање свих официра из првог и другог става овога члана важе посебни услови члана 87. овога Закона, предвиђени за офицере њиховог рода војске, с тим, што ће се уместо услова успешног командовања одређеним формацијским јединицама, предвиђеним овим Законом, узимати у оцену њихово командовање односно рад око обављања послова на положају, који према Уредби о формацији војске односно о формацији морнарице заузимају, и што ће за поједине чинове, за које је условљен испит, полагати испит по специјалним програмима, који ће се прописати за поједине гране службе.

Чл. 95. — За унапређивање активних официра који припадају Граничној Трупи, важе општи услови члана 86., са роковима служења у појединим чиновима за родове војске, као и посебни услови члана 87. предвиђени за официре њиховог рода војске, с тим, што ће се као услов успешног командовања одређеним формацијским јединицама, предвиђеним овим Законом, узимати у оцену њихово командовање, односно рад око обављања послова на положају у Граничној Трупи, који према Уредби о формацији заузимају.

Чл. 96. — За унапређивање жандармериских официра важе општи и посебни услови члана 86. и члана 87. овога Закона, но са применом на жандармерију и службе у овој и са роковима као и код родова војске, а поред ових да испуњавају још и услове које прописује Закон о Жандармерији за сваки чин посебно.

Унапређивање жандармериских официра бива закључно са чином жандармериског бригадног ђенерала, с тим да је за капетана II класе и за мајора, поред осталих услова, потребно да је положио и прописан испит, а за пуковника и бригадног ђенерала да је свршио Нижу Школу Војне Академије или школу равну овој у земљи или на страни, или да је свршио правни факултет са дипломским испитом, и да је успешно решио писмени задатак, а по одредбама Закона о Жандармерији.

Прелаз официра родова војске у жандармерију бива са истим чином и рангом који су и дотле имали, а по испуњеним условима, који се Законом о Жандармерији траже.

Прелаз жандармериских официра у родове војске не може бити.

Чл. 97. — Чланови Краљевског Дома добијају чинове и положаје у војсци и морнарици према Краљевој одлуци.

Чл. 98. — За време рата официри могу бити унапређени у наредни виши чин без обзира на рокове, школе и испите, но само за осведочену храброст и за особите заслуге у рату, што ће се прописати нарочитом Уредбом.

Чл. 99. — Време које официр проведе: као слушаца у војним школама у земљи или на страни; на припреми за ђенералштабну струку; време проведено у стручним школама — курсевима за официре главних родова војске — на положају команданта, наставника, помоћника наставника, и време проведено на положају команданта школе за резервне официре главних родова војске, рачуна се као командовање јединицом која одговара дотичном чину, а за официре струка ово време рачуна се као вршење службе која се посебним условима по Закону тражи код појединих струка.

Чл. 100. — Држављани Краљевине Југославије, који су као официри служили у војсци које стране државе, могу бити примљени у нашу војску, по предлогу Министра Војске и Морнарице, само у чину нижег официра, који одговара чину који су имали у страни војсци,

и то ако се за пријем у нашу војску јаве у току прве године по изласку из дотичне стране војске и ако потпуно владају нашим језиком.

Чл. 101. — Официри страних, савезничких војсака, који се у току заједничког рата одликују нарочитим заслугама за нашу војску и државу, могу добити почасни чин официра наше војске, са правом ношења униформе, а са припадностима тога чина, само за време трајања рата.

г) *Опште одредбе о извршивању командантских путовања официра*

Чл. 102. — Приликом командантских путовања официра за чинове, за које су предвиђена овим Законом та путовања, комисије ће бити дужне, да приликом давања задатака кандидатима у улогама почев од команданта пука и равног положаја па до закључно команданта дивизије и равног положаја, сваком кандидату даду засебне задатке, како два или више кандидата не би имали истоветне задатке. Критици задатака појединих кандидата могу присуствовати и остали кандидати.

Чл. 103. — Командантском путовању не може се подврћи кандидат, који претходно није најмање годину дана провео на положају чина, за који се тражи командантско путовање, и за то време показао целокупним својим радом — како у тактичком тако и у наставном, дисциплинском, административном и ма-

теријалном погледу — да тај положај заслужује. Мишљење о томе даваће надлежне претпостављење старешине на захтев Министра Војске и Морнарице.

В. Служба официра

Чл. 104. — Сваки официр, према своме чину, мора заузимати један од положаја (званја), који је предвиђен Уредбом о формацији војске.

На командантске и њима равне положаје официри се постављају Указом, а на остале положаје наредбом Министра Војске и Морнарице.

Активни официри, који се због привременог одређивања на специјалне важне дужности, преведу у резерву, задржавају свој дотадањи ранг дог су на тој дужности.

Чл. 105. — 1. — На расположењу Министра Војске и Морнарице — без распореда — официр, осим војводе, не може остати дуже од шест месеци; ово му се време рачуна у активну службу; за то време официр прима све припадности чина у коме је, а после овога времена, ако не добије распоред, ставља се у пензију.

2. — Официру, који непрекидно и дуже од три месеца успешно заступа претпостављенога или кога официра на којем другом положају, рачуна се то време у вршење одговарајуће службе за његово унапређење.

3. — Ако официр врши дужност која се Уредбом о формацији војске односно морна-

рице предвиђена за чин виши од чина у коме је, те није стога у могућности да за унапређење у први наредни чин испуни посебне услове вршења одговарајуће службе у чину у коме је, онда му се за унапређење, и то само за први наредни чин, урачунава проведено време на тој служби у рок прописан за службу у чину у коме се налази.

Чл. 106. — Официри струка, сем ђенералштабне, не могу командовати јединицама родова војске.

Официри, који су се школовали или специјалисали за поједине службе, не могу се употребљавати за службе, које немају везе са њиховом стручном спремом.

Чл. 107. — Време стварно проведено у затвору по судској осуди и на удаљењу од дотадање службе, не рачуна се у активну службу, нити за стицање права за унапређење, као и уопште за стицање осталих права по овоме Закону. За ово време официр губи и ранг.

Г. Оцењивање

Чл. 108. — Оцењивање официра врши се сваке године на основу Краљеве Уредбе.

Поред оцена за сваког официра води се и чува „Картон личних и службених односа“, чији садржај, попуњавање и чување прописује Министар Војске и Морнарице.

Уз картон личних и службених односа чувају се и оцене.

Д. Боловање и отсуствовање

Чл. 109. — а) Официр може боловати без прекида до једне године, рачунајући од дана када је престао долазити на службу, или укупно за две узастопне временске године највише 15 месеци. За ово време припадају му редовне припадљености његовог чина. После овога времена, ако не оздрави, официр се ставља у пензију.

б) Официрима припада сваке године одсуство на име годишњег одмора и то: ђенералима шест недеља, вишим официрима 30 дана а нижим 20 дана. Ово одсуство надлежне старешине одобраваће сваком поједином официру у оно доба године, када то службене прилике у првом реду дозвољавају.

У ово одсуство, које се даје на име годишњег одмора урачунава се и одсуство, које се даје појединцима по приватном послу.

Ђ. Женидба

Чл. 110. — Официр се не може женити док не буде унапређен у чин поручника.

Ближе одредбе о женидби официра прописују се Краљевом Уредбом.

Е. Пензија

Чл. 111. — Официр је у пензији када је разрешен од активне службе у војсци односно у морнарици, рачунајући од дана указа о пензионисању.

Официр у пензији задржава титулу чина који је имао у активној служби, са додатком

„у пензији”; ужива сва грађанска права и има право ношења униформе за годину дана од дана пензионисања.

Када се официр ставља у пензију, ако је способан за службу у војсци или морнарици, може бити преведен у резерву са истим чином.

Чл. 112. — Официр се ставља у пензију:

1. — Када наврши десет година, које је стварно провео у активној државној служби, па моли за пензију, а молба му се може уважити без штете по интересе службе.

2. — Када наврши 30 година ефективно проведених у активној државној служби, или 35 година које се рачунају за пензију, или када наврши 60 година живота. Овакав официр може се ставити у пензију било по својој молби, било по указаној потреби службе. У случају да сам моли, овакав официр се одмах ставља у пензију.

3. — Кад има непрепоручљиву оцену, за положај (звање) на коме је, за узастопне три календарске године, или укупно за шест година у току официрске службе.

4. — Кад је редовним судом осуђен за дело, које штети угледу официра, а чин није изгубио, и то пошто пресуда постане извршна;

5. — Кад после боловања по члану 109. овог Закона не оздрави, што се утврђује специјалним лекарским прегледом;

6. — Кад умно или физички постане неспособан за ма какву активну службу у војсци која његовом чину одговара, што се утврђује специјалним лекарским прегледом;

7. — Послеведеног времена на расположењу по члану 105. овог Закона, ако за то

време не буде распоређен на службу која одговара његовом чину и рангу;

8. — Кад нема спреме ни способности да може успешно вршити додељену му дужност која одговара његовом чину, и у опште, кад његово владање или начин живота штете угледу и достојанству официра или штете интересе војске; и

9. — Кад у опште више не подноси за активну службу.

Пензионисање официра по тачци 3., 4., 5., 6. и 8. овог члана Закона бива по предлогу претпостављених старешина.

Чл. 113. — Пензионисање официра врши се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице.

Чл. 114. — Пензионисани официр, ако тражи, може бити враћен у активну службу, ако је био пензионисан из узрока предвиђених у тачци 1. и 5. члана 112. овог Закона, или ако је то у интересу службе, а није био пензионисан из узрока предвиђених у тачци 3., 4., 8. и 9. члана 112. и није још навршио 60 година живота.

У свима поменутих случајевима пензионисани официр се може вратити у активну службу само ако има празних места по формацији, ако је према специјалном лекарском прегледу способан за активну службу и ако испуњава и услове под I тачке 3. под е) и ж) члана 81. овог Закона.

Време које официр проведе у пензији не рачуна му се у активну службу, а за толико

колико је провео у пензији, ако се реактивира у истом чину у коме је пензионисан, губи и у рангу.

Чл. 115. — Пензионисани официри, који нису преведени у резерву, а способни су још за службу, могу се, без обзира на њихове године, распоредити у народној војној сили, према потреби, а на службе и положаје који одговарају њиховом чину и способностима.

Ж. Оставка

Чл. 116. — Официр може да поднесе оставку на службу у војсци, ако је испунио обавезе према држави.

Оставка се официру не уважава: кад није испунио обавезу према држави, када је под судом или редовном судском истрагом, као и за време приправног, мобилног и ратног стања.

Но ако је официр, који подноси оставку, штетан по углед официрски, или у опште по службу у војсци, оставка ће му се уважити у сваком случају и без обзира на одредбе другог става овог члана Закона.

Чл. 117. — Официр, коме се уважи оставка, разрешава се од сваке активне службе у војсци. Такав официр губи сва права стечена у активној служби.

У грађанству он може задржати титул чина, који је имао у активној служби, са додатком „у оставци“, само ако узрок због којег му је оставка уважена није нечастан.

Официр, коме је уважена оставка по првом ставу члана 116. овог Закона, може бити преведен у резерву са чином који је имао. Овакав официр распоређује се на службе и на положаје у народној војној сили који одговарају његовом чину и способностима, а без обзира на године живота.

Официр, коме је оставка уважена из разлога изнетих у трећем ставу члана 116. овог Закона, преводи се у одговарајућу категорију војске, и то без чина, а распоређује на службе које одговарају његовим способностима.

Чл. 118. — Официр из оставке може бити изузетно враћен у активну службу, ако узрок уважења његове оставке није било његово неупутно и по интересе војске штетно понашање, ако има празних места по Уредби о формацији војске, ако је према специјалном лекарском прегледу способан за активну службу и ако испуњава и услове под 1 тачке 3. под е) и ж) члана 81. овога Закона. У том случају официру се враћају сва права која је раније имао у активној служби, само му се време проведено у оставци не рачуна у активну службу и за толико губи у рангу, ако се реактивира у истом чину.

Чл. 119. — Оставка се уважава Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице.

3. Губљење чина

Чл. 120. — Официр губи чин:

а) Када је дисциплинским судом кажњен губитком чина, или када по пресуди суда изречена казна повлачи губитак чина;

б) Кад у редовном стању недопуштено напусти службу па се на ову не врати у року од 15 дана, или се, својом кривицом, по истеку одобреног одсуства, боловања или по премештају, не јави на дужност у истоме року, после кога рока престаје бити официр. О овоме доноси решење Министар Војске и Морнарице и то службено и објављује. Такав официр подлежи и даље кривичној одговорности, као и материјалној обавези, ако ову није испунио.

Ко напусти службу у мобилном и ратном стању, или кад је рат у изгледу, сматра се још и за војног бегунца.

Губљењем чина официр губи и сва права која су везана са чином.

Чл. 121. — Официр, који изгуби чин, не може га више добити у мирно време. Он служи и даље у одговарајућој категорији војске, према годинама старости, и то без обзира на чин који је имао.

Но у рату, за нарочите заслуге и осведочену храброст, може му се вратити чин и права која су са овим скопчана, као и право на раније проведене године у активној служби до дана губитка чина, али без права на ма какве материјалне накнаде за време од дана губитка па до дана повратка чина.

в) Старешине у војсци из резерве

1. Резервни подофицири

Чл. 122. — Подофицирски чиновници у резерви исти су као и у сталном кадру по члану 58. овог Закона.

Чл. 123. — Резервни подофицир може бити:

1. — Подофицир, који је изишао из сталног кадра са подофицирским чином;

2. — Регрут-ђак из тачке 2. под а) члана 49. овога Закона који положи испит за резервног наредника. Овакви ђаци дужни су да редовно наредне године, а изузетно и по решењу Министра Војске и Морнарице најдаље у року од три године по одслужењу рока у сталном кадру, издрже двомесечну вежбу, после које се, ако на вежби буду повољно оцењени, унапређују у чин резервног наредника.

3. — Обвезник војске у опште, који буде унапређен у резервни подофицирски чин.

Број резервних подофицира одређује се по стварној потреби обзиром на формациско стање војске.

Чл. 124. — Унапређивање резервних подофицира врши се по одредбама овог Закона као и подофицира сталног кадра, стим, што се прописани испити замењују ревносним и успешним вршењем службе на вежби или у рату.

Ранг резервних подофицира одређује се и води на исти начин као и ранг подофицира сталног кадра.

Резервни подофицер млађи је по рангу од подофицира активне службе истог чина.

Чл. 125. — Резервни подофицири служе у категоријама војске према годинама старости, као и остали обвезници.

Позивање и упућивање резервних подофицира на вежбања и на службе у војсци, бива по одредбама овог Закона.

Чл. 126. — Према потреби, резервни подофицер, по изјављеној жељи, може се примити на службу у стални кадар са чином који има у резерви:

1. — Ако је раније био подофицер у активној служби, у смислу члана 73. овог Закона.

2. — Ако није био подофицер у активној служби, већ је постао подофицер у резерви према члану 123. и 124. овог Закона, дужан је претходно да положи испит за дотични подофицирски чин активне службе, стим још, да није жењен и да није старији као поднаредник од 25 а као наредник од 28 година.

Ступањем у кадар, ови подофицири, предвиђени тачком 2. овог члана Закона, почињу службу на првом року и теку права из чланова: 65., 70., 71., 72., 74., 75., 77. и 79. овог Закона.

Чл. 127. — Резервни подофицер се разрешава од чина резервног подофицира:

1. — Кад онеспособи за службу резервног подофицира;

2. — Кад добије духовно звање;

3. — Кад по своме занимању, владању и понашању штети углед подофицира или интересе војске.

Чл. 128. — Резервни подофицер губи чин по одредбама члана 80. овог Закона, а које су прописане и за губљење чина подофицира у сталном кадру.

2. Резервни официри

Чл. 129. — Резервни официр у војсци може постати:

1. — Официр у пензији или оставци, ако из активне службе није изишао због околности из тачке 3., 4., 5., 6., 8. и 9. члана 112. и из последњег става члана 116. овог Закона.

2. — Ђак-наредник, који по одслужењу ђачког рока у сталном кадру, у трупи или школи (курсу) за резервне официре, према члану 49. овог Закона положи испит за резервног потпоручника свога рода војске, односно струке, и редовно наредне године, а изузетно и по решењу Министра Војске и Морнарице најдаље за три године по одслужењу рока у сталном кадру, на двомесечној вежби у своме роду војске, односно у струци, буде оцењен од претпостављених старешина, да по спреми, способности и владању заслужује да буде унапређен у чин резервног потпоручника, ако иначе одговара и осталим условима под 1 тачке 3. под е), ж) и з) члана 81. овог Закона.

3. — Резервни: судски, санитетски, апотекарски и ветеринарски потпоручник, као и резервни потпоручник: економске, артилериско и инжињерско-техничке струке, може постати онај ђак-наредник, који је поред осталих услова предвиђених тачком 2. овога члана Закона свршио и одговарајући стручни факултет или коју вишу стручну школу ранга факултета, а у ваздухопловно-техничкој струци онај који је свршио технички факултет ваздухопловне, машинске или електро-техничке гране у земљи или на страни, односно одговарајућу вишу техничку школу у рангу факултета. За економску, судску и ветеринарску струку, као и за артилериско, инжињерско и ваздухопловно-техничку струку, узимаће се првенствено ђаци оглашени за ограничено способне, а који по својој стручној спреми или професији одговарају дотичним струкама.

4. — Резервни наредник или резервни наредник водник, који је: у овим чиновима укупно провео најмање четири године, издржао претходну двомесечну вежбу у своме роду војске, и строгим избором официра у команди (установи), где је био на вежби, а сходно члану 81. под I тачке 3. под б), буде оцењен да по спреми, способностима и владању заслужује да се пусти на полагање испита за чин резервног потпоручника и положи овај испит, а испуњава и остале услове под I тачке 3. под е), ж) и з) члана 81. овога Закона.

Чл. 130. — Чинови резервних официра иду постепено и са роковима активних официра одговарајућих родова војске и струка, почев

код свију са чином потпоручника, па иду закључно са чином потпуковника, изузимајући активне више официре, који би приликом пензионисања или оставке били преведени у резерву са чином вишим од потпуковничког као и оне резервне официре, које овај Закон затече у већем чину од чина резервног потпуковника.

Чл. 131. — Унапређивање резервних официра врши се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице, а по одредбама чланова: 85., 86., 87., 89., 90., 91., 92. и 93. овога Закона, сем услова наведених тамо за командовање, односно управу појединим установама, или вршење специјалних послова који су прописани за унапређење активних официра. На место ових услова, за унапређење резервних официра у чин капетана II класе и у чин мајора служиће поред положеног испита успешно издржана вежба, за које време дотични официр треба да је оцењен као способан за командовање већом наредном јединицом, односно за руковање пословима, који се од активног официра дотичног чина траже, као и да према показаном раду на овој вежби и по својој спреми и способностима заслужује унапређење у наредни чин.

Чл. 132. — Ранг резервних официра одређује се на исти начин као и ранг официра активне службе.

Резервни официр млађи је у рангу од официра активне службе истога чина.

За резервне офицере води се у Министарству Војске и Морнарице засебна стручна ранг-листа.

Чл. 133. — Резервни офицер, који раније није био активни офицер, може се према потреби, а по изјављеној жељи, и ако има празних места по формацији војске, превести у активну службу војске, са чином који је имао у резерви и са рангом од дана превода у активу, закључно са чином капетана I класе, ако поред тога испуњава још и ове услове:

1. — Да је за службу активног офицера физички здрав, што се утврђује специјалним лекарским прегледом;

2. — Да као резервни офицер има најмање за последње две календарске године препоручљиве оцене;

3. — Да није под судом или редовном судском истрагом;

4. — Да уопште није судски кажњаван;

5. — Да претходно на двомесечној вежби и у практичном раду буде оцењен да по својој спреми и способности заслужује да се пусти на полагање испита;

6. — Да од стране његове команде, јединице или установе, код које је био на вежби — раду —, буде препоручен, да обзиром на достађи његов положај и стање у грађанству, као и обзиром на његове породичне прилике, ако је жењен, заслужује да уђе у ред активних офицера; и

7. — Да положи прописан испит за чин активне службе, у који се може активирати према првом ставу овога члана, или ако испита

по Закону за тај чин нема, онда за претходни нижи чин активног офицера, за који се тражи испит по овоме Закону.

8. — Да није старији од 30 година нити ожењен, ако се преводи у активну службу са чином потпоручника.

Резервни офицер, који је раније био активни офицер па пензионисан, може се, према потреби, а по његовој молби, вратити понова у активну службу и са рангом по одредбама члана 114. односно чл. 118. овога Закона, а ако је имао у резерви већи чин од чина у коме је пензионисан, онда са рангом од дана указа о реактивирању.

Оним резервним официрима, који су за време рата већ одслужили извесно време на војној дужности у чину са којим се преводе, односно реактивирају, рачунаће се све ово време при одређивању ранга.

Чл. 134. — Обавеза служења резервних офицера траје и преко 50 година живота, ако су за службу способни.

Резервни официри распоређују се у народној војној сили на службе и дужности, за које имају способности, без обзира на године живота према члану 9. овога Закона.

За превођење резервних офицера из једног у други род војске или струке и обрнуто, важе одредбе члана 83. овога Закона као и за активне офицере.

Чл. 135. — Резервни коњички офицер, за време обавезе служења у народној војној сили,

држи о свом трошку прописног јахаћег коња и јахаћи прибор.

Од ове обавезе ослобођава се онај резервни коњички официр, који према својој професији и имовном стању, или према имовном стању своје задруге, према одредбама односних правила, није у могућности да држи о свом трошку прописног јахаћег коња и јахаћи прибор. Решење по овоме доноси Министар Војске и Морнарице и оно је извршно.

Резервним коњичким официрима, за које ратна формација предвиђа два коња, други коњ додељује се од пописаних коња.

Чл. 136. — Ако резервни официр у миру, без своје кривице, на самој служби у војсци односно морнарици, или поводом службеног посла, буде тако повређен, да због задобијених рана, повреда или озледа постане неспособан за сваку даљу службу и уопште за привредни рад, признаје му се да је испунио услов за стицање права на личну пензију и ако нема десет година признате активне државне службе, и добија тада пензију у висини 50% износа плате која му према чину припада.

Ако је резервни официр уједно државни службеник, онда му се у време за одређивање количине личне пензије урачунавају све године признате службе по одредбама Закона о чиновницима и још десет година више, тако да добија пензију у висини износа: плате која му припада према годинама стварно проведеним у државној служби и овим признатим годинама и 25% износа положајног додатка, ако са овим признатим годинама нема укупно 20 година службе; а ако са овим признатим го-

динама има 20 и више година службе, онда у износу који му припада по одредбама овога Закона за тај број година.

Резервни официр који није државни службеник добија пензију у 50% износа плате, која му према чину припада.

Ако под наведеним околностима у првом ставу овога члана Закона резервни официр, државни службеник, погине, или буде рањен, односно повређен, па од ране односно повреде или озледе умре, признаће се породици за пензију као да је имао 35 година улагања у Чиновнички пензионери фонд на принадлежности које је примао у времену смрти. Вишак пензије у таквом случају пада на терет државне касе. А ако погинули — умрли резервни официр није био државни службеник, онда породица, ако нема других прихода, добија помоћ у износу, и то: за једног члана 30% а за два и више чланова 40% његове плате која му је према чину припадала.

Кад резервни официр на самој служби у војсци и морнарици, у рату, без своје кривице онеспособи, има право на државну заштиту и помоћ по одредбама Инвалидског закона.

Породица резервног официра, који умре или погине у рату на самој служби у војсци односно у морнарици, има право на инвалидску потпору и остале врсте државне заштите и помоћи по одредбама Инвалидског закона.

Чл. 137. — Резервни се официр разрешава тога звања Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице и то у овим случајевима:

1. — Кад онеспособи за ма какву службу резервног официра у народној војној сили;

2. — Кад добије духовно звање;

3. — Кад моли за разрешење, а молба му се уважи;

4. — Кад нема спреме ни способности да може успешно вршити дужност која одговара његовом чину, и уопште кад не подноси више за службу резервног официра;

5. — Кад по свом владању, понашању и занимању штети углед официра и војске; и

6. — Кад пређе у страно поданство.

Резервни официри, разрешени по тачци 4. и 5. овог члана распоређују се као обични обвезници у одговарајућу категорију војске.

Чл. 138. — Одредбе члана 120. и 121. овог Закона, важе и за резервне официре.

Трећи део. Морнарица.

Први одељак. Састав и подела морнарице

Чл. 139. — Морнарицу чине: људство морнарице, пловни материјал и све војно-морнаричке установе, на морској обали, на рекама и језерима. Главни су делови морнарице: флота, речна флотила и поморско ваздуховловство.

Морнарица је устројена у: команде, јединице и установе, чији се назив, састав и јачина прописује Уредбом о формацији морнарице у мирно и ратно доба.

Чл. 140. — Људство морнарице дели се на: стални кадар и обвезнике Оперативне и Резервне Морнарице.

Све остало, што се овим Законом прописује о обавези службе у војсци, регрутовању, о роковима службе у сталном кадру, ступању у овај, о служби у њему, о отпуштању, опреми, као и потпори породица сиромашних обвезника — важи и за морнарицу, у колико се на њу односи.

Чл. 141. — Пловне јединице добивају назив и увршћују се у флотну листу Краљевим Указом, а бришу се из флотне листе тако исто Краљевим Указом.

Чл. 142. — Појам „ратни брод” утврђен је међународним декларацијама. Ратни брод носи ратну заставу Краљевине и под командом је лица морнарице.

Чл. 143. — У морнарици постоје:

1. — Војно поморство; и

2. — Струке: Економска, Техничка и Санитетска.

Све што је потребно о уређењу ових и службовању у њима прописује се Краљевом Уредбом.

1. Војно-поморство

Чл. 144. — Војно поморство чине: поморски официри и стручни официри маритимних и оружних грана.

Њихов је задатак:

а) Поморски официри командују и воде пловне јединице и саставе, као и ваздухопловне јединице и саставе поморског ваздухопловства; припремају и врше све послове, који се односе на спрему и готовост морнарице и поморског ваздухопловства за рат; врше послове опште, поморске, тактичне и административне природе, као и све оне послове, који су у вези са командовањем и употребом свих врста морнаричког наоружања, поморског ваздухопловства и маритимних знања уопште.

б) Стручни официри врше послове, који се односе на оне гране војно-поморске службе, за које су нарочито спремни, поред послова опште административне природе у вези са њиховом струком. Они могу и командовати мањим пловним и ваздухопловним јединицама.

Поморски и стручни официри, поред командовања, могу се повремено одређивати и на техничке послове, у колико су стручни за исте.

2. Струке

А. Економска струка

Чл. 145. — Задатак је економске струке да обавља све послове предвиђене чланом 20. овог Закона за економску струку војске, а у колико се односе на снабдевање морнарице.

Б. Техничка струка

Чл. 146. — Задатак је техничке струке да руководи свима пословима техничке природе, потребним за готовост морнарице.

Техничку струку чине:

1. — Инжињер-официри;
2. — Машински официри стројарске и електричарске гране;
3. — Технички чиновници војног реда са стручном факултетском, са вишом и са средњом стручном техничком спремом;
4. — Технички чиновници војног реда са факултетском, са вишом и са средњом техничком спремом и службеници грађанског реда са нижом техничком спремом.

Њихов је задатак:

а) Инжињер-официри припремају и врше послове, који се односе на: конструкцију, грађење, оправку и пријем објеката и материјала у својој стручности; на студију и извођење свих техничких радова и старање о потребама морнарице у свима гранама поморске технике.

б) Машински официри стројарске и електричарске гране врше послове који се односе на вођство и руковање свих врста стројева морнарице.

в) Технички чиновници војног и грађанског реда врше техничке послове, по својој стручности и отправљају административне послове, који су у вези са њиховом службом.

В. Санитетска струка

Чл. 147. — Ова струка има задатак изложен у члану 31. овог Закона, а у колико се односи на морнарицу.

Ову струку чине лекарски официри, лекарски помоћници и службеници грађанског реда са стручном спремом за послове ове струке.

*Други одељак**А. Старешине у сталном кадру**1 Старешински чиновни*

Чл. 148. — Старешински су чиновни у морнарици:

Подофицирски:

1. — Морнарички каплар,
2. — Морнарички поднаредник,
3. — Морнарички наредник,
4. — Морнарички наредник водник III, II и I класе.

Уз ове чиновне додаје се назив дотичне гране њихове службе.

Официрски:

а) Командно особље:

1. — Поручник корвете,	} Нижи
официри
2. — Поручник фрегате,	
3. — Поручник бојног брода II кл.	
4. — Поручник бојног брода I кл.	

5. — Капетан корвете,	} Виши
официри
6. — Капетан фрегате,	
7. — Капетан бојног брода,	
8. — Контра-адмирал,	} Адмиралитет
9. — Вице-адмирал,	
10. — Адмирал.	

б) Стручно особље:

Стручни официри поморства и сви официри струка у морнарици имају чиновне по члану 59. овог Закона, као и официри струка у војсци, са ознаком своје струке односно гране службе.

Инжињер-официри и санитетски официри у морнарици почињу службу са чином поручника, а стручни официри поморства, као и остали официри струка у морнарици, са чином потпоручника.

Старешинство — ранг

Чл. 149. — Одредбе члана 60. и 61. овог Закона важе и за морнарицу, у колико се на њу односе.

За односе старешинства између указних лица војске и морнарице вреди чин и ранг. Код једнаког чина и ранга, на води старије је лице морнарице, а на копну лице војске.

III Морнарички каплар

Чл. 150. — Морнарички каплар постоји у свима гранама службе морнарице. За унапређење у чин морнаричког каплара потребно је да морнар одслужи најмање осам месеци или да сврши успешно једну од стручних школа морнарице за чин морнаричког каплара.

Право унапређивања у чин морнаричког каплара има Командант Морнарске команде.

Регрут кадравац, поморац или речни бродар од заната може бити унапређен у чин морнаричког каплара без обзира на предње рокове, чим са успехом сврши стручни војно-бродарски курс.

Морнарички каплар губи чин по судској осуди за казне преко три месеца строгог затвора или затвора.

IV Подофицири

а) Попуњавање подофицирима

Чл. 151. — Подофицири се добијају:

1. — Из подофицирских школа морнарице,
2. — Од морнара сталног кадра.

б) Унапређивање подофицира

Чл. 152. — За добијање подофицирских чинова су ови услови:

1. — Општи услови по члану 65. овог Закона.

2. — Посебни услови:

За морнаричког поднаредника: да је најмање са врло добрим успехом свршио једну од подофицирских школа морнарице, или да је служио најмање 12 месеци као морнарички каплар и успешно свршио који стручни курс једне гране службе морнарице, а морнарички каплари, поморци и речни бродари од заната, да то заслужују својим стручним знањем и положе прописан испит за чин поднаредника.

За морнаричког наредника: да је служио најмање три године као морнарички поднаредник и да је успешно свршио један од стручних курсева.

За морнаричког наредника водника III класе: да је служио најмање шест година као наредник и да је са успехом свршио један од стручних курсева.

За морнаричког наредника водника II класе: да је као морнарички наредник водник III класе служио најмање три године и да је за то време успешно вршио додељене службе.

За морнаричког наредника водника I класе: да је као морнарички наредник водник II класе служио најмање три године, да је за то време успешно вршио службу и да је оцењен да има спреме и способности за положај предвиђен формацијом за чин морнаричког наредника водника I класе.

У поморском ваздухопловству рокови служења у подофицирским чиновима, за подофицере који припадају летећем особљу, износе најмање половину рокова прописаних за подофицирске чинове у осталим гранама службе морнарице.

Од прописаних рокова за подофицирске чинове изузимају се питомци морнаричких подофицирских или стручних школа, као и они морнари који служе ђачки рок. Они добивају чинове према Уредби о уређењу дотичне школе, а регрути ђаци по одредбама које специјално за њих важе.

Чл. 153. — Право унапређивања у чинове морнаричког поднаредника и морнаричког наредника има Командант Морнарске Команде.

Право унапређивање у чинове морнаричког наредника водника има Командант Морнарице.

Колико се може унапредити у подофицирске чинове за сваку годину одређује Министар Војске и Морнарице, на основи формације морнарице и буџетске могућности.

Чл. 154. — Одредба члана 70. овог Закона важи и за подофицере морнарице.

в) Поновни рок

Чл. 155. — Одредбе чланова: 71., 72., и 73. овог Закона важе и за подофицере морнарице и морнаричке капларе на поновним роковима. Поновни рокови у морнарици трају три године.

Морнарички каплар који до краја првог поновног рока не испуни услов за унапређење у чин морнаричког поднаредника, не може остати на другом поновном року већ се отпушта из кадра.

г) Осигурање подофицира

Чл. 156. — Одредбе чланова 74. и 75 овог Закона о осигурању подофицира војске службом и пензијом, важе и за подофицире морнарице.

Време, које морнарички каплари проведу на поновном року не рачуна им се у године службе за стицање права предвиђених овим Законом за подофицире.

Специјална поморска и техничка знања, која стичу подофицири морнарице, признају им се и у грађанству. Ово се регулише нарочитом Уредбом, у споразуму са ресорним Министрима.

д) Оцењивање подофицира

Чл. 157. — Оцењивање подофицира врши се на основу Краљеве Уредбе.

ђ) Боловање и одсуствовање

Чл. 158. — Одредбе члана 77. овог Закона важе и за подофицире морнарице.

е) Женидба

Чл. 159. — За женидбу подофицира морнарице важе одредбе члана 78. овог Закона.

ж) Отпуштање подофицира из сталног кадра

Чл. 160. — Одредбе члана 79. овог Закона о отпуштању подофицира из сталног кадра војске, важе и за подофицире у морнарици.

з) Губљење чина

Чл. 161. — Одредбе члана 80. овог Закона важе и за подофицире у морнарици.

V Официри

А. Попуњавање

Војно поморство

Чл. 162. — У војном поморству може постати:

а) Поручник корвете:

1. — Свршени питомац наше Поморске Војне Академије; и

2. — Свршени слушалац које поморске војне школе на страни равне нашој Поморској Војној Академији, а који је наш држављанин, ако се у року прве године по свршетку ове школе јави за пријем у нашу морнарицу и ако положи прописан испит.

б) Стручни потпоручник:

Подофицир чина наредника и наредник водник, који;

1. — У чину наредника и наредника водника проведе најмање шест година.

2. — Строгим избором поморских официра команде или надлештва у рангу команде пука односно ескадре, или самосталног бродског састава на мору или на рекама, буде оцењен,

да заслужује да се пусти на полагање испита за чин стручног потпоручника и положи испит за овај чин, према прописаном програму и правилу.

3. — Није жењен.

4. — Није старији од 35 година.

5. — Најмање за последње две календарске године има препоручљиве оцене.

6. — За последње време од две године није судски кажњен, рачунајући од дана када је пресуда постала извршна.

7. — У времену кад стиче право на производство није под редовном судском истрагом или под претходном кривичном истрагом за дела која повлаче за собом казну већу од две године затвора.

8. — Који је физички здрав и способан за службу стручног официра, што се утврђује специјалним лекарским прегледом.

Економска струка

Чл. 163. — Попуна економске струке морнарице врши се у свему по одредбама члана 21. и одредбама под II члана 81. овог Закона.

Техничка струка

Чл. 164. — У техничкој струци може постати:

а) Инжињер-официр:

1. — Официр, који сврши стручни технички факултет у земљи или на страни и на двогодишњој практичној припреми код морнарице покаже спремност и способност за пријем у инжињер-официре. Он се преводи са чином и рангом који је и дотле имао.

2. — Лице, грађанског реда са свршеним, у земљи или на страни, техничким факултетом или са свршеном вишом стручном техничком школом, равном факултету, које као чиновнички приправник на једногодишњем практичном раду код морнаричких установа буде оцењено као способно за струку и које испуњава и остале услове из члана 82. овог Закона. Оно се поставља за инжињер-поручника, ако је за чиновничког приправника примљено по свршетку школе; а ако долази из које друге гране грађанске државне службе, онда се поставља са чином који одговара положајној групи коју је имало у грађанској државној служби, но закључно са чином капетана I класе.

б) Машински официр:

Машински потпоручник може постати под-официр чина наредника или наредника водника стројарске или електричарске гране, који у овим чиновима проведе најмање шест година и положи прописан испит, а одговара и осталим условима под б) члана 162. овога Закона, с тим да у строгом избору учествују поред поморских официра и инжињер-официри одговарајуће струке и непосредно претпостављени машински официри.

в) Технички чиновник:

1. — Лице грађанског реда са свршеним техничким факултетом, или са свршеном вишом стручном техничком школом равном факултету, у земљи или на страни, које као чиновнички приправник на једногодишњем практичном раду код морнаричких установа буде оцењено као способно за струку и које испуњава и остале услове члана 82. овога Зако-

на. Оно се поставља за нижег војно-техничког чиновника III класе, ако је за чиновничког приправника примљено по свршетку школе; а ако долази из које друге гране грађанске државне службе, онда се поставља са класом која одговара положајној групи коју је имало у грађанској државној служби, но закључно са I нижом класом.

2. — Лице грађанског реда са свршеном средњом стручном школом са завршним испитом, равном потпуној средњој школи, које као чиновнички приправник на двогодишњем практичном раду код морнаричких установа буде оцењено као способно за струку и положи прописан испит за нижег војно-техничког чиновника IV класе, са којом се класом и поставља, ако иначе испуњава и остале услове члана 82. овога Закона.

3. — Лица грађанског реда са стручном техничком факултетском спремом или са вишом стручном, или са средњом стручном техничком спремом, или са нижом стручном спремом. Она се постављају за чиновнике и службенике грађанског реда по одредбама Закона о чиновницима, а на звања која су предвиђена Законом о чиновницима и Уредбом о формацији морнарице.

Санитетска струка

Чл. 165. — За попуну санитетске струке код морнарице важе у свему услови из члана 32. овог Закона.

Чл. 166. — Одредбе члана 82. овог Закона важе и за морнарицу.

Б. Унапређивање официра

Чл. 167. — Унапређивање официра морнарице врше се Краљевим Указом на предлог Министра војске и морнарице и то:

1. — По старешинству — општем рангу закључно са чином капетана фрегате, односно потпуковника.

2. — За више чинове од капетана фрегате, односно потпуковника — по избору, дајући при том првенство оним официрима истог чина, који имају јаче квалификације.

3. — На празна места по Уредби о формацији морнарице, стим да испуне још и ове услове:

I Општи услови:

Чл. 168. — Ови су услови исти као у члану 86. овога Закона, закључно са тачком 3., с тим, да се најмање одслужи ниже означени број година и то:

а) Поморски официри:

у чину поручника корвете	3 године
у чину поручника фрегате	3 године
у чину поручника бојног брода II кл.	3 године
у чину поручника бојног брода I кл.	5 година
у чину капетана корвете	4 године
у чину капетана фрегате	4 године
у чину капетана бојног брода	4 године
у чину контра-адмирала	4 године
у чину вице-адмирала	5 година.

б) Стручни официри војног поморства и официри струка у морнарици служе у појединим чиновима најмање онај број година, колико је у члану 86. овога Закона предвиђено за официре струка код војске.

*II Посебни услови:**Војно поморство***Чл. 169.** — а) За поморске офицере:

1. — За поручнике фрегате: да је способан за самостално држање страже на мору под нормалним приликама.

У поморском ваздухопловству: да је као поручник корвете добио звање дипломираног хидропилота или хидроизвиђача.

2. — За поручника бојног брода II класе: да је као офицер морнарице био најмање две године укрцан на опремљеним бродовима, да је способан за самостално држање страже на мору под свима приликама и оцењен да има спреме и способности за командовање мањим јединицама до 250 тона и да је положио испит за чин поручника бојног брода II класе.

У поморском ваздухопловству: да има звање војног хидропилота или војног хидроизвиђача, да је оцењен да може командовати ескадрилом, да је у претходним чиновима као офицер био две године укрцан на пловним јединицама и да је положио испит за поручника бојног брода II класе.

3. — За поручника бојног брода I класе: да је у чину поручника бојног брода II класе био укрцан најмање шест месеци на опремљеним бродовима, да је оцењен да има спреме и способности за командовање јединицом, за чије је командовање по формацији предвиђен чин поручника бојног брода I класе.

У поморском ваздухопловству: да је као поручник бојног брода II класе имао најмање једну годину звање војног хидропилота или војног хидроизвиђача и да је успешно командовао ескадрилом најмање шест месеци.

4. — За капетана корвете: да је у чиновима поручника бојног брода успешно командовао одговарајућим пловним јединицама, да је најмање шест месеци успешно вршио дужност првог официра на јединицама преко 250 тона, или да је успешно вршио службу на положајима, за које је формацијом предвиђен чин поручника бојног брода I класе; да је успешно свршио најмање један од специјалних курсева у морнарици, у земљи или на страни; да је положио прописан испит за чин капетана корвете и да је оцењен као спреман и способан за командовање већом јединицом од 250 тона.

У поморском ваздухопловству: да је као поручник бојног брода I класе имао звање војног хидропилота или војног хидроизвиђача најмање годину дана, да је у чину поручника бојног брода командовао ескадрилом најмање годину дана, да је оцењен као спреман и способан и за командовање ваздухопловном групом и да је положио прописан испит за чин капетана корвете.

5. — За капетана фрегате: да је у чиновима поручника бојног брода I класе и капетана корвете најмање 18 месеци, или у чину капетана корвете најмање годину дана, успешно командовао већом пловном јединицом, за коју је Уредбом о формацији морнарице предвиђен капетан корвете, или да је у чину капетана корвете најмање годину дана био I. офицер великог брода, за који је формацијом предвиђен I. офицер чина капетана корвете, а остало време да је био на одговарајућим положајима морнарице на мору или на копну и да је оцењен да има спреме и способности

за командовање већим ратним бродовима, као и да је способан за остале положаје, који по Уредби о формацији морнарице одговарају чину капетана фрегате.

У поморском ваздухопловству: да је у чину капетана корвете имао звање војног хидропилота или војног хидроизвиђача најмање годину дана, да је успешно командовао ваздухопловном групом најмање годину дана, а за остало време успешно вршио послове који по формацији одговарају чину капетана корвете, и да је оцењен да има спреме и способности и за командовање већих летећих састава поморског ваздухопловства.

6. — За капетана бојног брода: да је у чину капетана фрегате командовао успешно већим бродом или одговарајућим бродским саставом најмање годину дана, да је уопште дотадашњим својим радом доказао да има више поморско образовање и да је приликом ратних вежби, при изради — састављању или при решавању задатака, а у времену кад стварно командује на мору, од комисије, чији је претседник Командант Морнарице, а чланови: начелник штаба Команде Морнарице и један бригадни ђенерал ђенералштабне струке из Главног Ђенералштаба, оцењен да има спреме и способности за командовање највећим ратним бродовима или одговарајућим бродским или поморско-ваздухопловним саставима.

7. — За контра-адмирала: да има више морнаричко образовање, да је у чину капетана бојног брода успешно командовао већим ратним бродовима или одговарајућим саставима, као и успешно отправљао послове на положајима предвиђеним Уредбом о формацији мор-

нарице за чин капетана бојног брода, и да је приликом ратних вежби, при изради — састављању или при решавању задатака, а у времену кад стварно командује на мору, од комисије, чији је претседник Командант Морнарице, а чланови: један помоћник Начелника Главног Ђенералштаба или начелник одељења Главног Ђенералштаба, чина ђенералског из ђенералштабне струке и начелник штаба Команде Морнарице, оцењен да заслужује унапређење у чин контра-адмирала.

8. — За вице-адмирала: да је по свом раду оцењен за способног за командовање флотом или за водство највећих установа у морнарици и да је приликом комбинованих ратних вежби, при изради — састављању или при решавању задатака, а у времену кад стварно командује ескадром, од комисије, чији је претседник Командант Морнарице, а чланови: један помоћник Начелника Главног Ђенералштаба и један вице-адмирал, кога Министар Војске и Морнарице одреди, оцењен да заслужује унапређење у чин вице-адмирала.

9. — За адмирала: да има највише морнаричко образовање и да је својом спремом, успешним радом и дотадашњим командовањем доказао да може успешно командовати и бити на челу целокупне морнарице.

6) За стручне офицере:

1. — За поручника: да је као потпоручник провео у служби на бродовима најмање две године, или да је успешно вршио додељене му послове своје гране на положајима предвиђеним формацијом.

2. — За капетана II класе: да је у чину потпоручника и поручника провео у служби

на бродовима или на одговарајућим службама на копну најмање четири године, да је за све време успешно отправљао додељене му послове, да је положио прописан испит за овај чин и да је оцењен да има спреме и способности за службе, предвиђене по формацији за чин капетана II класе.

3. — За капетана I класе: да је као капетан II класе успешно вршио додељене му послове и службу на мору или копну, предвиђене по формацији за чин капетана II класе, и да је оцењен да има спреме и способности за самостално вођење послова дотичне гране предвиђене по формацији за чин капетана I класе.

4. — За мајора: да је као капетан успешно отправљао додељене му послове и службе на мору и на копну, показао спремину и способност за самосталан рад, да је положио прописан испит за свој чин и да је оцењен да има спреме и способности и за више самосталне послове, предвиђене по формацији за чин мајора.

5. — За потпуковника: да је успешно вршио додељене му послове и службе по формацији, да се својим радом и вршењем службе истакао и показао да има спреме и способности за највише положаје у морнарице, предвиђене по формацији за чин стручног потпуковника.

Чл. 170. — За унапређивање официра војног поморства и машинских официра, окатегорисаних и употребљених на канцелариске, локалне или административне службе, важе општи у-

слови из члана 86. овога Закона, но са роковима као и за струке у војсци.

Одредбе става последњег члана 94. овога Закона важе и за официре војног поморства и за машинске официре.

Економска струка

Чл. 171. — За официре интендантске гране економске струке на служби у морнарици важе за унапређивање исти услови из члана 89. овога Закона, као и за унапређивање официра интендантске гране економске струке у војсци, са применом на одговарајуће службе у морнарици, уколико се то у посебним условима члана 89. овога Закона тражи, с тим, што се решавање задатка на карти по тачци 6. и 7. члана 89. овога Закона врши пред комисијом, чији је претседник Командант Морнарице, а као чланови:

1. — За пуковника: Начелник Економског одељења Команде Морнарице или Начелник Економског одељења Министарства Војске и Морнарице и начелник штаба Команде Морнарице;

2. — За интендантског бригадног ђенерала: један помоћник Начелника Главног Ђенералштаба или начелник одељења Главног Ђенералштаба чина ђенералског из ђенералштабне струке и Начелник Економског одељења Министарства Војске и Морнарице или Начелник Економског одељења Команде Морнарице; и

3. — За интендантског ђенерала решавање задатака врши се пред комисијом по тачци 8. члана 89. овога Закона.

*Техничка струка***Чл. 172. — а) Инжињер-официри:**

1. — За инжињер-поручника: да је испунио услове члана 164. овог Закона.

2. — За инжињер-капетана II класе: да је успешно вршио додељене му послове техничке струке и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За инжињер-капетана I класе: да је најмање у току две године успешно вршио послове код мање конструкције или успешно и корисно радио на пословима у поморском арсеналу, односно на каквом бродоградилшту или у којој техничкој установи морнарице, као и да је спреман у техничко-административној служби.

4. — За инжињер-мајора: да је као капетан био на самосталним пословима најмање две године, да је за све време у чину капетана успешно вршио додељене му службе и послове, да је оцењен да има спреме и способности: за вођење већих послова, за пријем објеката и машина и за управу техничким установама, као и да је положио прописан испит за овај чин.

5. — За инжињер-потпуковника: да је у чину мајора управљао већим радионицама или одговарајућим техничким установама, или био на одговарајућим техничким положајима у морнарици, и за све време показао успеха у раду, као и способности за више послове и за израду већих пројеката у својој градњи.

6. — За инжињер-пуковника: да је у чину мајора и потпуковника провео најмање три године на самосталним положајима, који по

формацији одговарају овим чиновима, да је за све то време успешно отправљао додељене му стручне послове и да је оцењен од начелника струке да има спреме и способности за самостално управљање пословима предвиђеним Уредбом о формацији морнарице за чин инжињер-пуковника.

7. — За инжињер-ђенерала: да је како по научном образовању, тако и по целокупном свом раду и оригиналним научним конструктивним радовима оцењен од Команданта Морнарице да има спреме и способности за управљање и вођење целокупне службе дотичне техничке гране.

Инжињер-ђенерал је бригадног ранга.

б) Машински официри:

1. — За машинског поручника: да има спреме и способности за вођење стројарских и електричарских стројева и да је у чину машинског потпоручника најмање осамнаест месеци са успехом управљао мањим стројарским или електричарским стројем.

2. — За машинског капетана II класе: да је најмање две године успешно управљао стројарским или електричарским стројевима и да је положио прописан испит за овај чин.

3. — За машинског капетана I класе: да је вршио самостално дужност и код већих стројарских или електричарских стројева, или био наставник у школама морнарице за машинску грану и да је у официрским чиновима био најмање осамнаест месеци на бродској служби.

4. — За машинског мајора: да има спреме и способности за самостално вођење стројарских односно електричарских стројева свију врста, да је најмање две године самостално у-

прављао овим стројевима, да је бар шест месеци био управитељ стројева на опремљеном броду и да је положио прописан испит за чин мајора.

5. — За машинског потпуковника: да је са успехом вршио службу техничког референта у којој команди или установи морнарице или био на одговарајућим положајима по формацији, да је све додељене му послове са успехом отправљао и да је показао потпуну спремност да може руководити свима пословима своје гране.

Санитетска струка

Чл. 173. — За унапређивање официра санитетске струке у морнарици важе исте одредбе из члана 91. овог Закона, као и за официре санитетске струке у војсци, само са применама на одговарајуће службе у морнарици, уколико се то чланом 91. овог Закона тражи.

III Опште одредбе

Чл. 174. — Одредбе чланова: 98., 99., 100. и 101. овог Закона важе аналогно и за морнарицу.

В. Служба официра

Чл. 175. — Сваки официр морнарице, према својој чини мора бити распоређен на један од положаја (звања), који је предвиђен Уредбом о формацији морнарице.

На командантске и њима равне положаје, на копну и на води, официри се постављају

Краљевим Указом, а на командантске положаје пловних јединица испод 250 тона, као и на одговарајуће ниже положаје, наредбом Министарства Војске и Морнарице.

Чл. 176. — Одредбе чланова 105. и 106. овог Закона важе и за службу официра у морнарици.

Чл. 177. — Пловним јединицама и саставима на мору, на рекама и на језерима, као и оперативним командама и надлештвима морнарице на копну и јединицама и установама поморског ваздухопловства, могу командовати само официри војног поморства.

Изузетно, санитетским бродовима у рату командују санитетски официри морнарице.

Чл. 178. — Специјална поморска и техничка знања, која стичу поморски и машински официри у морнарици, признају им се и у грађанству. Ово се регулише нарочитом уредбом у споразуму са ресорним Министрима.

Г. Оцењивање официра

Чл. 179. — Оцењивање официра врши се на основу Краљеве Уредбе.

Д. Боловање и одсуствовање

Чл. 180. — Одредбе члана 109. овог Закона важе и за официре морнарице.

Б. Женидба

Чл. 181. — Одредбе члана 110. овог Закона важе и за женидбу официра морнарице.

Е. Пензија

Чл. 182. — Одредбе из чланова 111., 112., 113., 114., и 115. овог Закона важе и за пензију официра морнарице.

Ж Оставка

Чл. 183. — Одредбе чланова 116., 117., 118. и 119. овог Закона важе и за Морнарицу.

З. Губљење чина

Чл. 184. — Одредбе чланова 120. и 121. овог Закона важе и за морнарицу.

*Б. Старешине у морнарици из резерве**1. Резервни подофицири*

Чл. 185. — Подофицирски чиновни у резерви исти су као и у сталном кадру, по члану 148. овог Закона.

Чл. 186. — Одредбе чланова: 123., 124., 125., 126., 127. и 128. овог Закона важе аналогно и за морнарицу.

2. Резервни официри

Чл. 187. — Резервни официр морнарице може постати:

1. — Официр морнарице у пензији или оставци, ако из активне официрске службе није изашао због околности из тачке 3., 4., 5., 6., 8. и 9. члана 112. и из последњег става члана 116. овог Закона.

2. — Бак наутичар чина морнаричког наредника или наредника водника, са патентом поручника дуге пловидбе, као и ђак на ђачком року у морнарици и морнарички наредник или наредник водник, који положи прописан испит за чин резервног поручника корвете, односно за чин резервног потпоручника своје струке, и најдаље за три године по одслужењу свога рока у кадру на двомесечној вежби буде успешно вршио дужност морнаричког наредника или наредника водника и од својих претпостављених старешина буде оцењен да по својој спреми и особинама заслужује да буде унапређен у чин поручника корвете, односно у чин потпоручника своје струке, а одговара и осталим условима под I тачке 3. под е), ж) и з) члана 81. овога Закона.

3 — Резервни морнарички наредник или наредник водник, који је у овом чину провео најмање четири године, издржао претходно вежбу у морнарици, строгим избором официра команде или установе где је био на вежби оцењен да заслужује да се пусти на полагање испита за чин резервног стручног официра морнарице, положи овај испит, а испуњава и остале услове под I тач. 3. под е), ж) и з) члана 81.

Чл. 188. — Чиновни резервних официра у морнарици иду постепено као и чиновни актив-

них официра, почев са чином потпоручника, па закључно са чином капетана фрегате, односно потпуковника, изузимајући активне више официре морнарице, који би приликом пензионисања или оставке били преведени у резерву са чином вишим од капетана фрегате односно потпуковника, као и оне резервне официре морнарице, које овај Закон затече у већем чину од чина резервног капетана фрегате, односно потпуковника.

Чл. 189. — Унапређивање резервних официра морнарице врши се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице, а по одредбама чланова: 168., 169., 171., 172. и 173. овог Закона, с тим, да у погледу услова за командовање, односно управу појединим установама или вршења специјалних послова, важе одредбе члана 131. овог Закона у колико се односе и на морнарицу.

Чл. 190. — Чланови: 132., 133., 134., 136., 137. и 138. овог Закона важе аналогно и за морнарицу.

Четврти део. Командовање и управа.

А. Командовање и управа у мирно доба

а) Министарство војске и морнарице

Чл. 191. — Министарство Војске и Морнарице највиша је командна, управна и административна војна власт.

Уређење Министарства Војске и Морнарице прописује се Уредбом.

Чл. 192. — Министар Војске и Морнарице у миру, а уз припомоћ Главног Генералштаба, командује војском и морнарицом у име Краља и одговоран је за готовост и спремину војске, морнарице и земље за рат.

Министар управља, организује и администрује војском и морнарицом, војним установама и свима средствима народне војне силе и прописује правила и прописе командне, дисциплинске и административне природе.

б) Главни Генералштаб

Чл. 193. — Главни Генералштаб је орган Министра Војске и Морнарице, а задатак му је:

1. — Да потпомаже Министра Војске и Морнарице у спреми војске, морнарице и државе за рат;

2. — Да предлаже и израђује организацију, формацију и дислокацију војске и морнарице;

3. — Да проучава питања која се односе на наоружање и материјалну спремину војске и морнарице уопште и да у томе погледу чини потребне представке Министру Војске и Морнарице;

4. — Да проучава целокупну нашу државу у војном погледу, да прикупља потребне статистичке податке и да израђује пројекте за спремину државе у војном погледу;

5. — Да се стара о одржавању на савременој висини научне спреме виших командата и осталих официра и о њиховом усавршавању у командовању и вођењу; затим, да проучава научну и моралну спрему наше и страних војска, да утиче на целокупну наставу у војсци и морнарици и да по томе чини потребне представке Министру Војске и Морнарице;

6. — Да израђује ратне и операциске планове и све што је у вези с тим;

7. — Да израђује све послове који се односе на мобилизацију и демобилизацију народне војне силе и све што је у вези са овим;

8. — Да проучава са војног гледишта стране државе и да прикупља све податке у томе погледу; и

9. — Да израђује историју наших ратова и да чува и сређује ратну архиву.

Чл. 194. — Све остало о Главном Ђенералштабу прописује се Уредбом о формацији војске и Уредбом о Главном Ђенералштабу и о Ђенералштабној струци.

в) Трупе инспекције

Чл. 195. — За поједине главне родове војске и струке постоје, по потреби, инспекције. Оне су органи Министра Војске и Морнарице, коме су непосредно и потчињене, но у погледу наставе потчињене су непосредно Начелнику Главног Ђенералштаба.

Све остало о инспекцијама прописује се формацијом и Краљевом Уредбом.

г) Војни Комитети

Чл. 196. — За проучавање и оцену питања из војне и поморске технике, војне интендантуре и војног санитета, постоје, по потреби, комитети, као органи Министра Војске и Морнарице.

Све остало о комитетима прописује се формацијом и Краљевом Уредбом.

д) Команде и установе

Чл. 197. — У војсци и морнарици постоје команде, јединице и установе, чији се назив и састав прописује формацијом војске и морнарице.

ђ) Војне школе

Чл. 198. — За спремање старешинског кадра и стручног особља постоје војне школе. Школа има официрских и подофицирских, као и стручних, за ниже стручно особље.

Сем тога, према потреби, могу се установљавати разни центри за обуку старешина и трупа.

Чл. 199. — Официрске су школе ове:

1. — Војна Академија, са вишом и нижом школом,
2. — Поморска Војна Академија,
3. — Виша Ваздухопловна Школа,
4. — Интендантска Академија, са вишом и нижом школом,
5. — Официрске школе за главне родове војске,

6. — Војне и морнаричко-техничке школе,

7. — Школе за резервне офицере родова војске и струка.

Према потреби, могу се отворати и друге школе и курсеви за војску и морнарицу.

Чл. 200. — Подофициске су школе: за родове војске, за морнарицу и за струке.

Према потреби, у јединицама појединих родова војске, као и морнарице, отварају се трупне школе за спрему подофицира.

Чл. 201. — Уређење школа из чланова 199. и 200. овог Закона и центара за обуку прописује се Краљевом Уредбом.

е) Испити за поједине чинове

Чл. 202. — Полагање испита за поједине чинове: подофицира, офицера и за одговарајуће класе војних чиновника може бити свега три пута, и то без обзира да ли се полаже у једном или у више родова војске или струка или у роду војске и струци. На испитна путовања, предвиђена овим Законом, кандидат може бити позван само један пут.

Кандидат, који и по трећи пут не положи испит односно који не изврши успешно једно путовање, губи право на даље полагање испита и вршење испитног путовања.

Ближе одредбе за полагање испита, предвиђених овим Законом за официске чинове и за одговарајуће класе војних чиновника и чиновника грађанског реда, прописују се Краље-

вим Уредбама, а правила и програме прописује Министар Војске и Морнарице.

Полагање испита за подофициске чинове врши се према програму и правилу, које прописује Министар Војске и Морнарице.

ж) Питомци у школама у земљи и на страни

Чл. 203. — Ради специјалисања у родовима војске и у морнарици, као и у струкама, Министар Војске и Морнарице може слати питомце на школовање у одговарајуће школе или на практичне радове у трупе, заводе и установе у земљи и на страни.

Ови питомци могу бити из војске и морнарице или из грађанства.

Чл. 204. — Слање питомаца на школовање врши се по избору, на основи објављеног стечаја. Избор питомаца врши комисија коју одређује Министар Војске и Морнарице. Пред комисијом се полаже испит, ако је стечајем условљен.

Избор се врши на основи боље испуњених услова.

Чл. 205. — Ближе одредбе о питомцима у земљи и иностранству прописују се Краљевом Уредбом.

Б. Командовање и управа у рату

а) Министарство Војске и Морнарице

Чл. 206. — Министарство Војске и Морнарице дејствује у ратно доба, као и у миру.

Кад се мобилише Врховна Команда, или само Команда Оперативне Војске, на њу прелазе: командовање, операције, саобраћај, дисциплина, санитет, судство и економско снабдевање, — све у границама војиног дела, а по нарочитим опредељењима одговарајућих Закона и уредаба.

б) Врховна Команда

Чл. 207. — Врховна Команда почиње дејствовати по огласу опште мобилизације и дејствује до свршетка демобилизације.

Главни Генералштаб улази, у колико је потребно, у састав Штаба Врховне Команде, као њезин орган за командовање и управу у операцијама целокупне војске и морнарице на ратишту.

Уређење Врховне Команде, њена права, власт и надлежност, прописује се Краљевом Уредбом.

Чл. 208. — Формирање војске и морнарице у рату прописује се ратном формацијом, која носи карактер Уредбе.

Пети део. Остало особље војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици.

Чл. 209. — У војсци и морнарици постоје војни чиновници и државни службеници грађанског реда.

Војни су чиновници:

1. — Стални војни професори: Војне Академије, Поморске Војне Академије, Интендант-

ске Академије и других војних школа ранга ових;

2. — Војни контролори;
3. — Војно-технички чиновници струка;
4. — Стални војни свештеници;
5. — Капелници;
6. — Санитетски и ветеринарски помоћници; и

7. — Војни писари.

Државни су службеници грађанског реда у војсци и морнарици:

1. — Чиновници грађанског реда;
2. — Чиновнички приправници;
3. — Званичници; и
4. — Служитељи.

Чиновници и службеници грађанског реда у војсци и морнарици могу бити: стални, контрактуални и хонорарни.

А. Попуњавање

Чл. 210. — Стални војни професори: Војне Академије, Поморске Војне Академије и Интендантске Академије, као и других равних војних школа, могу постати само лица са свршеним факултетом у земљи или на страни, која су се иначе истакла својом спремом и оригиналним научним радовима. Она се примају са класом нижег или вишег сталног војног професора оне класе, која одговара положајној групи у којој су били у државној служби у грађанству, ако испуњавају и остале услове члана 82. овога Закона.

Остали војни чиновници струка у војсци и морнарици из члана 209. овога Закона могу постати лица, која испуњавају услове ко-

ји се по одредбама овога Закона траже за пријем у одговарајућу струку, а поред ових још и услове из тачке 3. под е), ж) и з) под 1 члана 81., ако су из војске, а ако су из грађанства, онда услове из члана 82. овога Закона.

Стални чиновници, чиновнички приправници и службеници грађанског реда из члана 209. овога Закона примају се на службу код војске и морнарице по одредбама Закона о чиновницима и на њих се имају применити све одредбе тога Закона, уколико поједине одредбе нису изузете одредбама овога Закона. Они се примају и постављају на звања предвиђена распоредом звања по Закону о чиновницима и Уредбом о формацији војске односно о формацији морнарице.

Какве се траже школе, каква спрема и способност чиновника и службеника грађанског реда за поједина звања у војсци и морнарици, прописује Министар Војске и Морнарице.

Контрактуални чиновници узимају се на рад који врше чиновници, али не и за положаје, за које је везана функција рачунополагача.

Дневничари се узимају на рад који врше званичници и служитељи.

Контрактуални чиновници и дневничари примају се на рад у служби код војске и морнарице по одредбама Закона о чиновницима и на њих се имају применити све одредбе тога Закона, а на контрактуалне капелнике и музичаре имају се применити још и одредбе овога Закона. Ближе одредбе за примање контрактуалних чиновника и дневничара прописује Министар Војске и Морнарице.

Контрактуални чиновници могу прећи у активну државну службу и бити постављени: за војне чиновнике или за чиновнике грађанског реда, ако испуњавају и све остале услове овога Закона и Закона о чиновницима. При овоме прелазу односно постављењу, контрактуални чиновник може добити највише ону класу војног чиновника, односно положајну групу чиновника грађанског реда, коју би могао имати по овоме Закону, односно по Закону о чиновницима, да је све време контрактуалне службе, по одбитку једне године на име приправничке службе, провео у активној служби у војсци и морнарици, а под условом, да је овај прелаз непосредан, без икаква прекида.

Хонорарни службеници: наставничко особље по школама, лекари, ветеринари, апотекари, хемичари и др., као и надничари (квалификовани и неквалификовани радници и друга лица), примају се по прописима Министра Војске и Морнарице, који одређује и величину хонорара односно наднице.

Чл. 211. — Војни чиновници, као и чиновници и службеници и остала лица грађанског реда, која ступају на службу у војску и морнарицу из грађанства, дужна су претходно да одслуже свој прописан рок у сталном кадру, односно да регулишу своју војну обавезу, сем женских лица.

Чл. 212. — Војни чиновници и чиновници и службеници грађанског реда у војсци и морнарици могу бити само наши држављани. Стра-

ни држављани се могу примити само као контрактуални чиновници, као хонорарни службеници, као дневничари или као надничари.

Б. Категорије војних чиновника као и осталих лица грађанског реда на служби у Војсци и Морнарици

Чл. 213. — Војних чиновника има нижих и виших. Нижих има четири класе: IV, III, II и I, које одговарају чиновима нижих официра у војсци: потпоручнику, поручнику, капетану II и I класе; виших има четири класе: IV, III, II и I, које одговарају чиновима: мајора, потпуковника, пуковника и бригадног генерала.

Особље грађанског реда у војсци и морнарици има звања по распореду звања према Закону о чиновницима и према Уредби о формацији војске односно морнарице, а групише се у положајне групе према његовим квалификацијама, по одредбама Закона о чиновницима.

В. Ранг

Чл. 214. — Одредбе члана 60., 61. и 107. овог Закона важе и за војне чиновнике као и за чиновнике и службенике грађанског реда на служби у војсци и морнарици.

Војни чиновници млађи су по рангу од официра одговарајућих чинов, са којима су једноремено унапређени.

Чиновници грађанског реда са истом платом и истим положајним додатком официра и војних чиновника млађи су по рангу од ових.

Старешинство међу чиновницима и службеницима грађанског реда одређује се по одредбама Закона о чиновницима.

За војне чиновнике и чиновнике и службенике грађанског реда воде се у Министарству Војске и Морнарице засебне опште ранглисте као и за офицере активне службе. Ближе одредбе за вођење ових ранглиста прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 215. — Све особље грађанског реда на служби у војсци и морнарици потпада под војну дисциплину и војне судове.

Г. Унапређивање

Чл. 216. — Унапређивање војних чиновника врши се:

1. — По старешинству — рангу у дотичној струци закључно са III вишом класом, а за више наредне класе од ове по избору, дајући при том првенство оним војним чиновницима исте класе, који имају јаче квалификације; и

2. — На празна места по формацији стим, да испуне још и ове услове:

а) Опште услове:

За унапређивање војних чиновника у поједине класе важе општи услови члана 86. овога Закона, а са роковима као код струка у војсци, и то:

1. — Стални војни професори: Војне Академије, Поморске Војне Академије, Интендантске Академије и других војних школа ранга ових; војни контролори са свршеном Вишом

Школом Војне Академије или Вишом Школом Интендантске Академије; и војно-технички чиновници струка са факултетском спремом или са вишом стручном спремом равном факултетској — закључно са I вишом класом.

2. — Војни контролори: са свршеном Нижом Школом Војне Академије, са свршеном Поморском Војном Академијом, са свршеном Нижом Школом Интендантске Академије или са свршеним стручним војним школама у земљи или на страни равним нашој Нижој Школи Војне Академије, Поморској Војној Академији или Нижој Школи Интендантске Академије, као и стални војни свештеници (референти за вероисповести) — закључно са II вишом класом.

3. — Војни капелници са свршеним конзерваторијумом или са вишом стручном музичком спремом — закључно са II вишом класом. — У овој класи може бити само Референт за музику.

4. — Војно-технички чиновници струка и остали војни чиновници са свршеном средњом школом са положеним испитом зрелости, или са свршеном средњом техничком или другом средњом стручном школом са завршним испитом, а које су ранга потпуне средње школе — закључно са IV вишом класом.

5. — Сви остали војни чиновници са непотпуном средњом школом, као и војни капелници са свршеном нашом музичком школом и диригентским курсом — закључно са I нижом класом.

б) Посебне услове:

Посебни су услови за унапређење у поједине класе војних чиновника:

1. — Успешно вршење додељене им службе на положајима по формацији, као и њихова стручна спрема и способност за вршење послова њихове струке;

2. — За II нижу и IV вишу класу, поред осталих услова да је положио и прописан испит. Од овог се испита изузимају стални војни професори и стални војни свештеници;

3. — За I вишу класу да се још својим радом и дотадањом службом као и својим оригиналним и научним радовима видно истакао у својој струци.

Чл. 217. — Чиновници, чиновнички правници и остали службеници грађанског реда на служби у војсци и морнарици унапређују се у истом звању по положајним групама, као и у друга звања предвиђена распоредом звања по Закону о чиновницима и Уредбом о формацији војске односно формацији морнарице: ако има празних места по формацији, ако за напредовање испуњавају услове Закона о чиновницима, опште услове из члана 86. и посебне услове из тачке 1. под б) члана 216. овога Закона, уколико се ти услови на њих односе.

Које ће више стручне испите за унапређење у више групе полагати чиновници грађанског реда, прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 218. — Одредбе члана 104. овог Закона важе и за војне чиновнике, као и за чиновнике и службенике грађанског реда у војсци и морнарици.

Постављање и унапређивање војних чиновника бива Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице, а чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици по одредбама Закона о чиновницима.

Чл. 219. — Одредбе члана 105. овог Закона важе и за војне чиновнике, а за чиновнике и службенике грађанског реда важе одредбе Закона о чиновницима.

Д. Оцењивање

Чл. 220. — Оцењивање војних чиновника врши се на основи Краљеве Уредбе, а осталих чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици по одредбама Закона о чиновницима и прописима Министра Војске и Морнарице.

Ђ. Боловање и одсуствовање

Чл. 221. — За боловање и одсуствовање војних чиновника важе одредбе члана 109. овог Закона као и за офицере, а за чиновнике, службенике и остала лица грађанског реда војске и морнарице важе одредбе Закона о чиновницима.

Е. Женидба

Чл. 222. — Одредбе о женидби војних чиновника прописују се Краљевом Уредбом.

Ж. Пензионисање

Чл. 223. — Одредбе члана 111., 112., и 113. овога Закона важе у свему и за војне чиновнике као и за офицере; но ако је случај из тачке 3., 4., 8. и 9. члана 112. овога Закона, а нема десет година активне државне службе, те није испунио услов за стицање права на личну пензију, такав се војни чиновник отпушта из државне службе.

Одредбе члана 114. и 115. овога Закона важе и за војне чиновнике.

Пензионисање и отпуштање чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици бива према одредбама Закона о чиновницима и на њих се у том погледу имају применити све одредбе тога Закона. Исто тако, чиновник и службеник грађанског реда, на служби код војске и морнарице, код кога наступи случај из тачке 4., 8. и 9. члана 112. овога Закона, отпушта се из државне службе, ако није испунио услов за стицање права на личну пензију.

З. Оставка

Чл. 224. — За оставку војних чиновника важе одредбе члана 116., 117., 118. и 119. овога Закона.

За оставку чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици важе одредбе Закона о чиновницима.

Чл. 225. — Војни чиновници губе звање по одредбама члана 120. овога Закона.

Чиновници и службеници грађанског реда на служби у војсци и морнарици губе звање, односно службу, по одредбама Закона о чиновницима и на њих се у томе погледу имају применити све одредбе тога Закона.

Војни чиновници у резерви

Чл. 226. — Војни чиновник, по струкама у војсци и морнарици, према члану 209. овога Закона, може у резерва постати:

1. — Лице, које је и раније било у активној служби као војни чиновник према члану 209. овога Закона. Оваква се лица распоређују по одредбама члана 134. овога Закона, према звању и класи које су и у активној служби имала, као и обзиром на њихове способности.

2. — Ђаци ограничено способни: са незавршеним факултетом или незавршеним вишим стручним школама ранга факултета или са свршеним средњим школама са испитом зрелости или са завршеним средњим стручним школама ранга потпуне средње школе са завршним испитом, који се по завршетку регрутске обуке у сталном кадру преводе ради спреме или на специјалне курсеве или у одговарајуће канцеларије и установе струка, где остају шест месеци. При крају ове спреме, у деветом месецу службе, кандидати полажу прописан испит и то: за резервног санитетског односно резервног војно-техничког чиновника односне техничке струке, за резервног војног контролора и за резервног војног чиновника економске струке, после чега се унапређују у чин резервног поднаредника дотичне

струке са којим се чином и отпуштају из кадра.

Резервни поднаредници дотичне струке позивају се редовно наредне године, али изузетно, а по решењу Министра Војске и Морнарице, најдаље за три године по одслужењу рока у сталном кадру, на двомесечну вежбу у јединице и установе струка, за које су се спремали. У чин резервног наредника унапређују се пре позива на вежбу. Они који успешно заврше ову вежбу и буду повољно оцењени од својих претпостављених старешина, а иначе испуњавају и остале услове из тачке 2. и 3. члана 86. овога Закона, унапређују се за нижег резервног војног чиновника IV класе одговарајуће струке.

3. — По потреби и у недостатку резервних официра, као и резервних војних чиновника по тачци 1. и 2. овог члана Закона, могу се на њихова места у мобилно и ратно доба распоређивати на службе у војсци и морнарици и лица из грађанства, државни чиновници, која имају стручне спреме и способности за ове послове. Оваква се лица распоређују према њиховој спреми и способностима на одговарајуће положаје и категорије војске.

За војне свештенике у резерви распоређују се свештеници мирског реда у земљи, законом признатих вероисповести, који су наши држављани, а који су одслужили и рок у кадру као ђаци — богослови — и са овим рангом: дивизиски свештеници I ниже а пуковски II ниже класе војних чиновника и са свима правима и припадностима резервних војних чиновника дотичних класа.

4. — Одредбе члана 136. овога Закона важе и за резервне војне чиновнике.

Шести део. Материјална обавеза.

I Војница

Чл. 227. — Војница је новчана обавеза за све наше држављане, који лично не служе у војсци и морнарици, а није им служба у војсци и морнарици одложена по одредбама овог Закона.

Чл. 228. — Плаћању војнице подлеже:

1. — Стално и привремено неспособни;
2. — Задруге, имања, радње или приходи оних лица, која ма на који начин избегну служење свога обавезног рока у војсци и морнарици; и
3. — Задруге, имања, радње или приходи оних лица, која због издржавања судске осуде, или због тога што не уживају грађанску част, не могу лично служити у војсци и морнарици.

Војница износи:

За лица под 1. — 20% годишњег непосредног пореза на део имања, радње или прихода, који пада на њихов део.

За лица под 2. и 3. — 50% годишњег непосредног пореза на део имања, радње или прихода, који њима припада.

За лица, за која се утврди да су се намерно осакатила, те су услед тога постала стално или привремено неспособна за службу у војсци и морнарици, одређује се војница по стопи као и за лица под 2. и 3. овога члана.

Војница се плаћа од навршене двадесете до навршене педесете године старости.

Чл. 229. — Од плаћања војнице ослобођавају се:

1. — Лица која уживају инвалиднину;
2. — Лица ненамерно онеспособљена на војној дужности;
3. — Лица умоболна, глувонема, слепа и саката, која су неспособна за ма какав рад и привреду, а плаћају 120 динара или мање непосредне порезе према члану 53. овога Закона.

Чл. 230. — Војница се наплаћује уз порез по списковима војних округа и уноси се у Ремонтско-Коморски Фонд.

Чл. 231. — Родитељи, односно старешине задруге, одговорни су за плаћање војнице за неодељене задругаре.

Чл. 232. — Све остало о војници прописује Министар Војске и Морнарице споразумно са Министром Финансија.

II Попуњавање војске стоком и преносним средствима

Чл. 233. — Поред државне стокe, државног прибора и државних преносних средстава са припадајућом опремом, војна сила попуњава се свима овим средствима из народа, кад год је то потребно.

Попуњавање из народа врши се пописивањем способне и употребљиве стокe и пре-

носних средстава са припадајућом опремом, а обавезна су да их за попуну војне силе дају: сва лица, имања и предузећа у земљи, која их имају на лицу, без обзира да ли подлеже или не подлеже личној обавези у ма којој категорији војне силе.

Од овога се изузимају:

1. — Стока и преносна средства са опремом која припадају Краљу и Члановима Краљевског Дома, страним дипломатским и конзуларним лицима и установама.

2. — Коњи са опремом активних и резервних официра, и то број који је за њих предвиђен Уредбом о фуражи односно чланом 135. овога Закона.

3. — Стока и преносна средства са опремом ослобођена: у интересу омогућења индустриске и пољопривредне делатности, правилног размножавања стоке, као и ради обезбеђења опстанка и интереса појединих сиромашних грађана којима је стока једини извор за одржавање живота, према правилу које прописује Министар Војске и Морнарице.

III Обавеза давања стоке и преносних средстава у натурп

A. За коњицу и остале који врше службу на коњима

Чл. 234. — 1. — Сваки резервни коњички официр и обвезник коњаник (подофицир, каплар или редов), који према свом односно задружном имовном стању и занимању има за то могућности, дужан је да у року од три месеца набави и у свако доба, за све време своје

обавезе служења у војној сили, држи прописног јахаћег коња и опрему. Рок набавке се рачуна: за резервне официре од дана унапређења у официрски чин, а за обвезнике од дана уписа у резерву.

Ово важи и за остале резервне официре и обвезнике који су распоређени да врше службу на својим коњима, рачунајући им рок за набавку коња са опремом од дана саопштења распореда.

2. — Ко од резервних коњичких официра и обвезника коњаника (подофицира, каплара или редова), као и осталих официра и обвезника који су распоређени да врше службу на својим коњима, у одређеном року не набави прописног коња и опрему, од њега, односно од његове задруге из које је регрутован, наплатиће се вредност прописног јахаћег коња и опреме, уз порез, у току једне године, у корист Ремонтско-коморског фонда. Вредност јахаћег коња и опреме одређује Министар Војске и Морнарице, повремено а обзиром на пијачне цене.

Решења по овоме доноси надлежни командант дивизиске области. По донетим решењима пореске управе врше одмах наплату и по извршеној целокупној наплати новац шаљу Ремонтско-коморском фонду.

Жалбе против ових решења подnose се у року од 15 дана, од дана саопштења решења, надлежном команданту војног округа. Жалбе доцније поднете сматраће се као неблаговремене и неће се узимати у поступак. Решења по жалбама доноси Министар Војске и Морнарице, чија су решења извршна.

По потпуно извршеној наплати одређене суме новца, надлежни командант дивизиске области, на основи извештаја Управе Ремонтско-коморског фонда, издаје дотичном уплатиоцу, односно његовој задрузи, уверење о томе.

Уплаћена свота новца даје право уплатиоцу да му држава, за све време његове обавезе служења у народној војној сили, даје јахаћег коња и опрему, у случају вежбе, мобилизације и рата.

Наплаћене суме новца не враћају се из касе Ремонтско-коморског фонда онима од којих су наплаћене, већ са осталим приходима Ремонтско-коморског фонда служе за сврхе предвиђене у тачци 2. члана 242. овога Закона.

3. — Имућност резервних коњичких официра, обвезника коњаника (подофицира, каплара или редова) и осталих официра и обвезника који су распоређени да врше службу на својим коњима, односно имућност њихових задруга, цениће се и опредељивати према величини њиховог непосредног пореза и осталим привредним и финансиским околностима.

Ближе одредбе по овоме прописује Министар Војске и Морнарице.

4. — Ако би се задруга хтела поделити пре него што је за њеног задругара престала обавеза служења у војној сили, а том деобом резервни коњички официр или обвезник коњаник (подофицир, каплар или редов) или резервни официр и обвезник распоређен да врши службу на своме коњу, престаје бити имућан, према изложеноме у тачци 3. овога члана, задруга је дужна да одређену суму за прописног јахаћег коња и опрему у новцу пре

деобе положи одједном надлежној пореској управи за Ремонтско-коморски фонд. У противном, деоба се неће одобрити, а ако се без одобрења изврши, поред казне по одредбама тачке 5. члана 243. овога Закона, одређена сума новца наплатиће се накнадно сразмерно од свих задругара.

5. — Ако се материјално стање задруге резервног коњичког официра односно обвезника коњаника (подофицира, каплара или редова), односно резервног официра и обвезника који је распоређен да врши службу на своме коњу, тако погорша, да се по одредбама тачке 3. овога члана више не може сматрати имућним и није у могућности да испуњава обавезе по одредбама овога члана Закона, ослободиће се ове обавезе по поднетој молби са доказима о погоршаном стању, ако и надлежна општина донесе у његову корист повољну одлуку по тачци 3. овога члана Закона.

Решења по оваквим молбама доноси командант дивизиске области. Ослобођени може се или превести у други род војске или се на њега примењује тачка 6. овога члана Закона, према потреби.

6. — Уколико се при регрутовању и упису у резерву не би могло наћи довољно лица из тачке 1. овога члана, било стога што таквих имућних лица нема, било што се за ову службу тражи извесна стручна способност, уписиваће се од сиромашнијих, а потребни коњи са опремом за њих пописиваће се у народу од оних, који имају коње и опрему, а нису обвезници са својим коњима, или им служба у војној сили није на јахаћим коњима. Уколико се не би могло наћи јахаћих коња и

опреме пописом у народу, недостатак даће држава.

7. — Имућни резервни коњички официри, обвезници коњаници (подофицири, каплари и редови) и остали резервни официри и обвезници распоређени на службе које имају да врше на својим коњима, односно старешине њихових задруга, који се по тачци 3. овога члана сматрају имућним и у околностима су да могу да набаве и држе прописног јахаћег коња са опремом, па то не учине у одређеном року по одредбама овога члана и члана 243. овога Закона, казниће се у миру затвором од 1—30 дана или одговарајућом новчаном казном (рачунајући за један дан затвора 100 динара) у корист Ремонтско-коморског фонда, а поред тога извршиће се и наплата одређене суме за коња и прибор по пропису тачке 2. овога члана Закона.

Казне изриче надлежни командант дивизиске области.

Противу изречене казне кажњени се може жалити у року од 15 дана, од дана саопштења решења, Министру Војске и Морнарице, чије је решење извршно.

Б. За артилерију

Чл. 235. — 1. — Стоку за артилерију: јахаћу, теглећу и товарну, са припадајућом опремом, као и тракторе, делом даје држава, а делом пописује у народу где се нађе.

2. — Опрему државних јахаћих коња, целокупну опрему за вучу топова, кара и осталих специјалних државних возова, као и специјалну опрему товарне стоке, која се опрема

не може наћи у народу, набавља држава из Ремонтско-коморског фонда, редовних буџетских средстава и ванредних кредита.

Сва остала опрема за јахаћу, теглећу и товарну стоку узима се пописом у народу, где се и колико нађе, а недостатак набавља држава.

Коју ће и какву од напред изложене опреме дати држава, а која ће се узимати пописом у народу, прописује се односним уредбама о ратној опреми и правилима.

3. — За поуну и осигурање војне силе крупнијом и бољом расом коња куповаће се, по потреби, добра пасмина из земље, па ће се образовати нарочити војно-коњски депо-и или ергелски заводи.

Уређење ових депо-а или завода прописује се уредбом.

Поред тога, уступаће се, по потреби, народу државне кобиле на употребу, чување и приплод, по правилнику који прописује Министар Војске и Морнарице.

В. За комору

Чл. 236. — Сву коморску стоку и остала преносна средства на суву, води и у ваздуху, као и опрему јахаће, теглеће и товарне стоке; све врсте сточних возова са опремом; све врсте механичких и моторних возова са опремом; бицикле и моторцикле са опремом; моторне чамце и остала пловна средства; аероплане са опремом и т. д., дају за потребе војне силе она лица, имања и предузећа у земљи која их имају, па било да подлеже или да не подлеже обавези служења у ма којој категорији војне силе.

Недостатак напред означене стоке и преносних средстава за потребе војне силе набавља држава.

Чл. 237. — Железнице, паробродска друштва и власници бродова и пловних средстава дужни су, у случају потребе, да ставе на расположење војсци и морнарици све своје објекте, а за ово добијају накнаду према одељку VI овог Закона.

Ближе одредбе о овоме прописују се Краљевом Уредбом.

Чл. 238. — Сва она лица, која по члановима: 235., 236. и 237. овог Закона дају стоку и преносна средства у натури, ако подлеже служби у војној сили а при том: нису служила у кадру или су окатегорисана за неборачке службе, или су служила скраћени рок, уписују се и распоређују са својом стоком и преносним средствима по коморским јединицама. Поред ових, распоређују се са својом стоком и преносним средствима и обвезници који су одслужили пун рок службе у кадру, а који су из задруга са више бораца, и то по један на свака три борца из задруге распоређује се за тераоца односно руковаоца са својом стоком и преносним средствима, без обзира у коме је роду војске дотични одслужио свој рок службе у кадру.

Чл. 239. — Сопственици моторних возова, пловних и ваздухопловних средстава, који су

вични руковању истим а обвезници су неборци, одређују се на службе са својим возним средством. Ако сопственик није вичан руковању са својим возним средством, тада се одређује његов шофер, механичар или уопште његов намештеник, ако је овај војни обвезник, а способан је за руковање дотичним средством.

Од овога се изузимају лица са нарочитом спремом, која су као таква распоређена на друге службе.

Чл. 240. — Стока и преносна средства узимаће се од свију лица по члановима: 234. и 235. овог Закона, као и од имања и предузећа по члану 236. овог Закона, без обзира којој категорији војске и морнарице сопственик припада, па ће се најбољим најпре попунити Оперативна, потом Резервна војска. Даваоци стоке односно преносних средстава, ако су са њима лично уписани, ослобођавају се да лично у мирно време терају, односно возе, већ место себе могу са стоком и преносним средствима слати свога рођака, слугу или ма кога поузданог, који би био способан за ту службу.

Ово не вреди за случај мобилизације и рата. Тада су сви уписани обвезници дужни лично да служе са својом стоком и преносним средствима у јединицама оперативне или резервне војске у које су распоређени и без обзира на године живота.

Чл. 241. — Ако лица, која дају стоку не служе са овом, нити су уписана са својом стоком и преносним средствима, било с тога што

по свом положају или по нарочитој спреми заузимају какав други положај у војсци и морнарици, или су привремено, према своме редовном грађанском положају, ослобођена од личног служења у војсци и морнарици, или су најзад прешла године служења у народној војној сили, — онда ће се за возара, коњоводца или руковаоца уз њихову стоку и преносна средства одређивати друго лице, првенствено од њихове родбине, с тим, да ови буду из исте општине из које су даваоци. У случајевима где то апсолутно није могуће, с тога, што је у дотичној општини бројно стање стоке и преносних средстава много веће од бројног стања људства, онда се за тераоце односно руковаоце одређују лица из најближих општина.

IV Ремонтско-Коморски Фонд

Чл. 242. — 1. — За чување и руковање новцем, који се добија за набавку стоке, прибора и преносних средстава по одредбама овог Закона и нарочитом дотацијом из редовног буџета, постоји при Министарству Војске и „Ремонтско-Коморски Фонд“, са нарочитом својом управом, која се назива „Управа Ремонтско-Коморског Фонда“. Ова рукује и одговорна је за имовину овог Фонда, као и за то, да се она троши само на сврху овим Законом намењену.

2. — Новац овога фонда троши се искључиво за набавку недостајуће стоке, прибора и преносних средстава по одредбама овога Закона, за њихово одржавање у исправном стању, као и за давање накнада за узету стоку и преносна средства за службу у војној сили.

3. — У Ремонтско-Коморски Фонд по овоме Закону улази и сав до сада прикупљени новац за ову сврху по одредбама ранијег Закона, а који се налази у истом Фонду.

4. — Све остало о овоме Фонду прописује се Уредбом.

V Попис и упис стоке, преносних средстава и држање смотре.

Чл. 243. — 1. — Да би се према досадашњим одредбама овога Закона, сва стока и преносна средства у земљи, која се налазе на лицу места, могла пописати, прегледати и према одговарајућим условима распоредити, као и да би се пописано и потребно стање могло и даље стално одржавати, вршиће се, према потреби, у целој земљи или на појединим деловима државне територије, сваке године, периодично или када буде потребно, а у подељно време, војничка смотра, уз суделовање општинских и полицијских власти, или над свом стоком и преносним средствима, или само над извесном категоријом стоке и преносних средстава која се у земљи налазе. Од овога прегледа изузета су само стока и преносна средства из тачке 1. члана 233. овога Закона.

2. — Ко на овај начин буде уписан, било да лично са својом стоком и преносним средствима служи, било да је иначе даје за војску и морнарицу, дужан ће бити да уписану стоку и преносна средства чува и одржава свагда у исправном стању, тако да се на одређену му војну службу може у свако доба употребити.

У случајевима када сопственик ма из којих разлога остане без стоке или преносних сред-

става, као и приликом поновне набавке, дужан је да одмах, а најдаље у року од 15 дана од када је наступила промена извести о томе своју општинску власт, ради њене даље надлежности.

Сопственик, који ма из којих разлога не може више да набави и држи стоку или преносна средства, дужан је такође у року од 15 дана од дана када је наступила промена, извести своју општинску власт, која ће даље поступити по одредбама односних правила. Ово не важи за имућне резервне коњичке офицере и обвезнике коњанике (подофицере, капларе и редове) у погледу јахаћих коња са опремом, које они, сходно чл. 234. овога Закона, обавезно морају имати за њихову службу у војној сили.

3. — Резервни коњички офицери и обвезници коњаници (подофицери, каплари и редови) могу такође своје коње продавати и мењати, али у сваком случају: отуђивања, онеспособљења или угинућа грла, односно упропашћења опреме, дужни су да у року од три месеца од дана када је наступила промена, набаве друго грло и са опремом приведу надлежној општинској власти на преглед и даљи поступак.

Ако резервни коњички офицер и обвезник коњаник (подофицер, каплар или редов), ма из којих разлога, није више у могућности да набави и држи прописног јахаћег коња и опрему, дужан је да о томе, у року од 15 дана од дана када је наступила промена, извести своју општинску власт, која даље поступа по одредбама тачке 5. члана 234. овога Закона.

Одредбе првог и другог става ове тачке важе и за остале резервне офицере и обвезнике који су распоређени да врше службу на своме коњу и обавезни су по овоме Закону да га имају.

4. — Да би се осигурало тачно и трајно вођење евиденције стоке и преносних средстава, сопственик је дужан: да о свакој промени која буде наступила код његове стоке и преносних средстава, и то: у погледу повећања бројног стања (куповином, ожадребљењем или макар којим другим начином), као и у погледу смањивања бројног стања (продајом, угинућем, упропашћењем или макар којим другим начином), а тако исто и о свакој замени, извести одмах, а најдаље у року од 15 дана када је наступила промена, своју општинску власт, која даље поступа по одредбама овога Закона и односних правила.

5. — Сопственик који сваку промену која је наступила код његове стоке и преносних средстава по напред изложеноме, не пријави надлежној општинској власти одмах, а најдаље у року од 15 дана од дана када је наступила промена, па се за то не оправда пуноважним доказима, биће кажњен у миру затвором од 1—30 дана или одговарајућом новчаном казном (рачунајући за један дан затвора 100 динара) у корист Ремонтско-коморског фонда.

Исто тако подлежи казни по претходном ставу и сопственик или одређени тералац-руковалац, односно старешина задруге, који на позив војних власти не дође или не доведе у одређено време и на одређено место стоку и преносна средства и уопште који не врши своје дужности и ради противно одредбама

овога Закона и односних правила и прописа, па се за то не оправда пуноважним доказима.

Општинске власти такође су одговорне и подлеже напред означеној казни, ако наређења војних власти не извршују на време или никакко и ако уопште покажу нехат у вршењу својих дужности по одредбама овога Закона и правила, која се односе на попис и вођење евиденције стоке и преносних средстава, па се за то не оправдају.

Ове казне изричу команданти дивизиских области.

Против изречене казне кажњени се може, у року од 15 дана по саопштењу решења, жалити редовним путем Министру Војске и Морнарице, чије је решење извршно.

Одговорни органи полицијских и других власти, који покажу нехат у вршењу дужности по одредбама овога Закона и односног правила, па се за то не оправдају, биће кажњени дисциплински новчаном казном по Закону о чиновницима, такође у корист Ремонтско-морског фонда. Казне изриче надлежни министар, коме се ради тога доставља предмет кривице.

6. — Када се нареди: приправно стање или мобилизација, попис или смотра по тачци 1. овога члана, или позив на вежбу, нико не сме своју стоку и преносна средства отуђивати.

7. — Остала стока и преносна средства, која се на овоме прегледу нађу способна за службу у војсци и морнарици, а не буду узета и распоређена на службу у народној војној сили, уписаће се и водити по списковима и стајати на расположењу за евентуалну употребу.

Сопственици ове стоке и преносних средстава могу их по вољи отуђивати, но ако после три месеца не набаве другу стоку, односно преносна средства, и уопште не намеравају их више држати, дужни су о томе известити своју општинску власт, а ова војну, те да се из спискова избришу.

8. — Ближе одредбе и детаљан поступак по свему напред изложеном прописује Министар Војске и Морнарице.

VI Накнаде за послугу стоком и преносним средствима

Чл. 244. — У редовном и приправном стању, за потребе војне силе, може се узимати на послугу стока и преносна средства од свих оних који их имају на лицу и без обзира да ли су обвезници-даваоци ових или нису. За ову послугу држава даје накнаду сопственицима. Накнада се одређује по данима, а величину накнаде одређује Министар Војске и Морнарице, у границама буџета и у сагласности са Претседником Министарског Савета.

Чл. 245. — У редовном и приправном стању, приликом давања стоке и преносних средстава на послугу војске и морнарице као и приликом позивања на вежбу, узимање од сопственика врши се по комисијској процени. У комисију улази и представник дотичне општине или један од присутних давалаца, заједнички за сву доведену стоку.

Ближе одредбе о овоме, као и поступак, прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 246. — Ако се при службеној употреби у војсци и морнарици стока, воз или ма које узето средство упропасти, односно оне-способи, држава надокнађује штету по процени.

Начин исплате накнаде прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 247. — У мобилном и ратном стању за узету стоку и остала преносна сретства, држава плаћа накнаду сопственицима из Ремонтско-Коморског Фонда, по комисијској процени, почев прво са најсиромашнијим обвезницима и онима којима је она једини извор издржавања. Ако се исплата за узету стоку и преносна средства не би могла извршити из редовних, платиће се из ванредних кредита, који се за то буду одобрили, или ће се исплата извршити после рата.

VII Накнада штете причињене од стране војске

Чл. 248. — У редовном, приправном, мобилном и ратном стању, за причињену штету по службеној потреби приватним имањима у земљи држава даје сопственицима истих накнаду у новцу по комисијској процени.

Све остало што се односи на ове накнаде, као и поступак за извршење, прописује Министар Војске и Морнарице.

Седми део. Вежбања и маневри.

Чл. 249. — Делови војске и морнарице могу се позивати на вежбања сваке године, а према одредбама овог Закона.

Чл. 250. — Резервни официри, резервни војни чиновници и обвезници војске и морнарице могу се позивати на вежбања сваке године и то:

а) За време док су распоређени на службе у Оперативној Војсци и Оперативној Морнарици до 4 недеље годишње;

б) За време док су распоређени на службе у Резервној Војсци и Резервној Морнарици до 2 недеље годишње.

Ограничења под а) и б) не односе се на оне који се по својој молби позивају на вежбу ради спреме за полагање испита као и ради припреме за прелаз у активну службу у војсци и морнарици. Трајање вежбе у таквим случајевима одређује Министар Војске и Морнарице према службеној потреби и буџетским средствима.

Чл. 251. — Наставно, школско особље, као и ђаци који су одслужили ђачки рок у кадру, позиваће се на вежбања за време школског одмора ако нарочита потреба не буде захтевала да се ово врши и у које друго време.

Чл. 252. — Кад се појави хитна потреба, Министар Војске и Морнарице, у сагласности са Председником Министарског Савета, може задржати на вежбању и војнике по одслужењу обавезног рока у сталном кадру, као и резервне официре, резервне војне чиновнике и обвезнике позвате на вежбање, преко времена одређеног за вежбање.

Чл. 253. — Обвезници са својом стоком или преносним средствима и тераоци са пописаном стоком и преносним средствима, када је то потребно, могу се позивати на вежбу. За овако позвату стоку и преносна средства на вежбу не плаћа се накнада по члану 244. овога Закона.

Време трајања ових вежбања исто је као и за обвезнике дотичне категорије војске.

Чл. 254. — Трошкови око упућивања на вежбања: резервних официра, резервних војних чиновника, обвезника, стоке, коморе, коморских и преносних средстава као и при отпуштању са ових, сnose се по члану 55. овог Закона.

Чл. 255. — Позивање на вежбање резервних официра, резервних војних чиновника, обвезника и коморе, врше се Краљевим Указом, на предлог Министра Војске и Морнарице.

Осми део. Принадлежности.

Чл. 256. — Принадлежности официра, војних чиновника, подофицира, музичара, каплара, редова и морнара ове су:

1. Плата; и
2. Додаци.

Чл. 257. — Министар Војске и Морнарице има месечну плату и лични додатак на скупоћу по Закону о чиновницима, а као официр задр-

жава право на пријем: додатка на момка, додатка на коња и на дрва.

Чл. 258. — Војвода има месечну плату у износу 9000 динара, лични додатак на скупоћу у 2000 динара месечно и додатке: на момка, на коња и на дрва.

Плата

Чл. 259. — Месечне плате официра и војних чиновника су ове:

Ч И Н	Плата	Плата са периодским повишицама			
		1	2	3	4
Армиски ђенерал и адмирал	4000				
Дивизијски ђенерал и вице-адмирал	3500	3750			
Бригадни ђенерал, контра-адмирал, инжењер-ђенерал и виши војни чиновник I класе	3000	3250			
Пуковник, капетан бојног брода и виши војни чиновник II класе	2550	2700	2850	3000	
Потпуковник, капетан фрегате и виши војни чиновник III класе	1750	1950	2150	2350	2550
Мајор, капетан корвете и виши војни чиновник IV класе	1450	1550	1650	1750	
Капетан I класе, поручник бојног брода I класе и нижи војни чиновник I класе	1150	1250	1350	1450	
Капетан II класе, поручник бојног брода II класе и нижи војни чиновник II класе	910	970	1030	1090	1150
Поручник, поручник фрегате и нижи војни чиновник III класе	730	790	850	910	
Потпоручник, поручник корвете и нижи војни чиновник IV класе	575	625	675	730	

Чл. 260. — Месечне плате подофицира војске и морнарице су ове:

Ч И Н	Плата	Плата са периодским повишицама			
		1	2	3	4
Наредник водник I класе	825	875	925	975	1065
Наредник водник II класе	675	725	775	825	
Наредник водник III класе	575	625	675		
Наредник	360	400	440	480	
Поднаредник	280	320	360		

Чл. 261. — Месечне плате музичара су ове:

К Л А С А	Плата	Плата са периодским повишицама			
		1	2	3	4
Виши музичар I класе	720	760	800	840	880
Виши музичар II класе	600	640	680	720	
Виши музичар III класе	480	520	560	600	
Нижи музичар I класе	320	360	400	440	480
Нижи музичар II класе	240	280	320		
Нижи музичар III класе	120				

Чл. 262. — Периодске повишице плата, предвиђене у члану 259., члану 260. и члану 261. овога Закона, добијају се после сваке три године ефективне службе проведене у дотичном чину — класи, а дивизиски ђенерал-вице адмирал, бригадни ђенерал-контра адмирал-инжињер ђенерал и виши војни чиновник

I класе добијају прву периодску повишицу после пет година ефективне службе проведене у дотичном чину-класи.

Периодске повишице у чину-класи одређују се по службеној дужности.

Чл. 263. — Редов односно морнар и каплар примају месечну плату и то:

Редов и морнар 10 динара
Каплар 30 динара

Пошто одслужи 18 месеци од свога обавезног рока, повећава се плата редовима у ваздухопловству и морнарима на 20 динара месечно, а капларима у ваздухопловству и морнарици на 40 динара месечно.

По одслужењу обавезног рока у кадру од 18 месеци у војсци, односно две године у ваздухопловству или морнарици, каплари, којима буде одобрен даљи останак у кадру ради напредовања, добијају до унапређења у чин поднаредника само плату у износу од 100 динара месечно. Ово време које каплар проведе до унапређења у чин поднаредника, не рачуна се у време за стицање права на периодске повишице предвиђене за поднаредника у члану 260. овога Закона.

Чл. 264. — Питомци војних школа имају ову месечну плату:

1. — Војне Академије, Поморске Војне Академије и Интендантске Академије:

Редов и каплар 30 динара,
Поднаредник 45 динара,
Наредник 60 динара.

Питомци припремног курса Војне Академије примају плату као редови и каплари редовног курса.

2. — Подофицерских школа војске и морнарице, санитетске, ветеринарске, поткивачке, музичке и других школа ранга ових, док су у школи, имају месечну плату у износу 10 динара без обзира на чин.

По свршетку школе примају плату као поднаредници по члану 260. односно као музичари III класе по члану 261. овога Закона од првог дана наредног месеца по ступању на службу код јединица и установа војске и морнарице код којих буду распоређени.

Време проведено у школи у чину поднаредника рачуна се у рок за стицање права на периодске повишице из члана 260. овога Закона. За музичаре рачуна се време за периодске повишице од дана унапређења у II нижу класу.

Чл. 265. — Питомци војних школа из тачке 1. и 2. члана 264. овога Закона, који су у школе ступили из сталног кадра са платом већом од напред прописане за питомце војних школа, задржавају дотадашњу своју плату, док не стекну право на већу плату по одредбама овога Закона.

Питомци војних школа из тачке 1. и 2. члана 264. овога Закона, који буду отпуштени из школе пре завршетка исте, па упућени у труп на одслужење пуног обавезног рока, односно на одслужење обавезног времена према уредби о устројству дотичне школе, примају за све то време плату коју су и у школи

имали. Као подофицири, на плату по одредбама члана 260. овога Закона имају право тек после одслуженог обавезног времена (које су у школи провели), и то ако се буду јавили и буде им одобрен даљи останак у кадру ради напредовања.

Чл. 266. — Питомци војно-занатлиских школа, за време трајања школе, имају месечну плату:

Питомци	I године		15 динара
Питомци	II године		30 динара
Питомци	III године		45 динара
Питомци	IV године		60 динара
Питомци	V године		75 динара
Питомци	VI године		90 динара.

Чл. 267. — Ђаци за све време служења обавезног ђачког рока по члану 49. овога Закона, без обзира на чин, имају месечну плату 10 динара.

Чл. 268. — Лицима војног и грађанског реда, изабраним за питомце Министарства Војске и Морнарице на страни, као и војним изасланицима војног и грађанског реда, упућеним по службеној потреби у иностранство, одређује дневнице, односно специјалне принадлежности за издржавање и школовање, Претседник Министарског Савета на предлог Министра Војске и Морнарице, а у сагласности са Министром Финансија. Специјалне принадлежности питомаца Министарства Војске и Морна-

рице на нашим универзитетима у земљи одређује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 269. — Резервни официри и резервни војни чиновници у војсци и морнарици, кад су на вежби и уопште на служби у војсци и морнарици, имају за то време месечну плату по одредбама члана 259. овога Закона као и активни официри и активни војни чиновници истог чина односно класе. Плата са периодским повишицама рачуна им се према времену проведену у чину односно класи у којима су, рачунајући од дана указа.

Резервни официри и резервни војни чиновници, који су активни државни или самоуправни чиновници и службеници, пензионери и уопште они који уживају ма какву помоћ од државе или самоуправних тела, ако је њихова плата, односно пензија, односно помоћ мања од месечне плате активног официра истог чина, односно активног војног чиновника исте класе, добијају само разлику између своје плате, односно пензије, односно помоћи и плате, чина — класе, која им припада по одредбама овога Закона. Ако пак имају плату, односно пензију, односно помоћ исту или већу од плате која им припада према чину-класи у којима су, онда задржавају своје дотадање припадности.

Плата резервним официрима и резервним војним чиновницима по овоме члану Закона, припада од дана поласка од куће на вежбање, односно на службу, па до повратка кући по свршеном вежбању, односно разрешењу од службе.

Чл. 270. — Резервни подофицири, каплари, морнари и обвезници за време вежбе у миру, а тако исто и за време трајања рата, не добијају ни плату ни остале додатке предвиђене за активне подофицире. За време рата, тако исто неће имати никакву плату каплари, редови и морнари сталног кадра, ако их је рат затекао на одслужењу обавезног рока.

За одржавање одећа и спреме у исправности, као и за подмирење других личних потреба у рату, сва напред поменути лица, из кадра и резерве, добијају потребна средства и материјал у натури.

Д о д а ц и

Положајни додаток

Чл. 271. — Положајни додаток припада свима активним официрима војске и морнарице и то у овом месечном износу:

Ч И Н		Свега динара
Армиском Ђенералу и адмиралу		3500
Дивизиском Ђенералу и вице-адмиралу	После 5 година службе у чину дивизиског Ђенерала — вице-адмирала	3100
	До 5 година службе у чину дивизиског Ђенерала — вице-адмирала	2700
Бригадном Ђенералу, контра-адмиралу и инжињер-Ђенералу	После 5 година службе у чину бригадног Ђенерала — контра-адмирала — инжињер-Ђенерала	2120
	До 5 година службе у чину бригадног Ђенерала — контра-адмирала — инжињер-Ђенерала	1720

Ч И Н		Свега динара
Пуковнику и капетану бојног брода	После 9 година службе у чину пуковника — капетана бојног брода	1520
	До 9 година службе у чину пуковника — капетана бојног брода . .	1420
Потпуковнику и капетану фрегате	После 9 година службе у чину потпуковника — капетана фрегате . .	1320
	До 9 година службе у чину потпуковника — капетана фрегате . .	920
Мајору и капетану корвете	После 5 година службе у чину мајора — капетана корвете	800
	До 5 година службе у чину мајора — капетана корвете	700
Капетану I класе и поручнику бојног брода I класе	После 9 година службе у чину капетана I кл. — поручника бојног брода I класе	650
	До 9 година службе у чину капетана I класе — поручника бојног брода I класе	500
Капетану II класе и поручнику бојног брода II класе		500
Поручнику и поручнику фрегате		400
Потпоручнику и поручнику корвете		400

Чл. 272. — Положајни додатак активним војним чиновницима припада у овом месечном износу:

К Л А С А		Свега динара
Вишем војном чиновнику I класе	После 5 година службе у I класи вишег војног чиновника	2120
	До 5 година службе у I класи вишег војног чиновника	1720
Вишем војном чиновнику II класе	После 9 година службе у II класи вишег војног чиновника	1520
	До 9 година службе у II класи вишег војног чиновника	1420
Вишем војном чиновнику III класе	После 9 година службе у III класи вишег војног чиновника	1320
	До 9 година службе у III класи вишег војног чиновника	920
Вишем војном чиновнику IV класе	После 5 година службе у IV класи вишег војног чиновника	800
	До 5 година службе у IV класи вишег војног чиновника	700
Нижем војном чиновнику I класе	После 9 година службе у I класи нижег војног чиновника	650
	До 9 година службе у I класи нижег војног чиновника	500
Нижем војном чиновнику II класе		500
Нижем војном чиновнику III класе		400
Нижем војном чиновнику IV класе		300

Специјални војни додатак

Чл. 273. — Специјални војни додатак припада свима активним официрима војске и морнарице у месечном износу и то:

1. — Свима ђенералима-адмиралима, пуковницима-капетанима бојног брода и потпуковницима — капетанима фрегате, по 800 динара;
2. — Мајорима-капетанима корвете, по 500 динара; и
3. — свима осталим нижим официрима по 400 динара.

Лични додатак на скупоћу

Чл. 274. — Активним официрима и активним војним чиновницима војске и морнарице припада месечни лични додатак на скупоћу по овој табели:

Ч И Н	Лични додатак на скупоћу		
	I	II	III
	разред скупоће		
Армиском ђенералу и адмиралу	1500		
Дивиз. ђенералу и вице-адмиралу	1500	1350	
Бригадном ђенералу, контра-адмиралу, инжињер-ђенералу и нижем војном чиновнику I класе	1500	1350	
Пуковнику, капетану бојног брода и вишем војном чиновнику II класе	1350	1200	1100
Потпуковнику, капетану фрегате и вишем војном чиновнику III класе	1300	1150	1050
Мајору, капетану корвете и вишем војном чиновнику IV класе	1250	1100	1000
Капетану I класе, поручнику бојног брода I класе и нижем војном чиновнику I класе	1200	1050	950
Капетану II класе, поручнику бојног брода II класе и нижем војном чиновнику II класе	1150	1000	900
Поручнику, поручнику фрегате и нижем војном чиновнику III класе	1100	950	850
Потпоручнику, поручнику корвете и нижем војном чиновнику IV класе	1050	900	800

Чл. 275. — У први разред скупоће улази Београд са Земун, Загреб, Љубљана, Нови Сад, Сарајево, Сплит, Сушак, Скопље, Ниш, Цетиње и Бања Лука.

У други разред скупоће улазе сва места у којима је седиште среског начелства.

У трећи разред скупоће улазе сва остала места.

Чл. 276. — Активним подофицирима и активним музичарима војске и морнарице припада месечни додатак на скупоћу, без обзира на разред скупоће, по овој табели:

Ч И Н — К Л А С А	Лични додатак на скупоћу	
	жењен	нежењен
Нареднику воднику I класе	305	180
Нареднику воднику II и III класе и вишем музичару I, II и III класе	280	180
Нареднику и нижем музичару I класе	265	180
Поднареднику и нижем музичару II класе	175	90
Нижем музичару III класе		30

Питомци војних школа, без обзира на чин, немају право на овај додатак.

Додатак на момка и дрва

Чл. 277. — Активни официри и активни војни чиновници, без разлике чина или класе, имају додатак на момка по 50 динара месечно. Поред тога активни официри имају 27 кубних метара и 250 кубних десиметара а активни војни чиновници 18 кубних метара дрва годишње.

Резервним официрима, који буду употребљени у мирно доба, стално или привремено, на службе активних официра код војске и морнарице, припадају ови додаци као и активним официрима. Осталим резервним официрима и резервним војним чиновницима не припадају ови додаци ни у мирно доба, за време издржавања вежбе, ни у мобилно и ратно доба.

Чл. 278. — Ожењени активни подофицири и активни музичари имају по 12 кубних метара дрва на годину. Ова количина дрва припада и оним ожењеним активним подофицирима, и ожењеним активним музичарима, који су законским путем од жене одвојени, ако имају бар једно законито или позакоњено дете под својим старањем, као и подофицирима и музичарима удовцима, ако имају закониту или позакоњену децу на коју примају лични додатак на скупоту.

Додатак на одело

Чл. 279. — Додатак на одело припада свима активним официрима Краљеве Гарде, као и војним капелницима Краљеве Гарде, док су на служби у Краљевој Гарди и обавезни да носе прописану одећу за официре Краљеве

Гарде без обзира на чин-класу и положај, по 500 динара месечно.

Чл. 280. — Резервни официри и резервни војни чиновници и пензионисани официри и пензионисани војни чиновници, који по ратном распореду буду одређени и употребљени на службе у војсци и морнарици — добијају од државе одело за време вежбе и у рату. Ближе одредбе по овоме прописује Министар Војске и Морнарице.

Додатак на коња

Чл. 281. — Додатак на коња имају сви они активни официри и активни војни чиновници, који по Уредби о фуражи имају право држања службеног коња на државној фуражи, и то за сваког сопственог коња по 100 динара месечно.

Резервни официри имају право на овај додатак само у миру и то ако су стално или привремено употребљени на службе-положаје активних официра код војске, ако за дотичну службу-положај коњ припада и ако имају свога сопственог прописног коња за службу. За време вежбе, приправног, мобилног и ратног стања овај им додатак не припада.

Ближе одредбе о праву на држање сопствених службених коња на државној фуражи прописује Уредба о фуражи.

Чл. 282. — Службени коњи активних официра и активних војних чиновника имају од државе бесплатну храну, смештај, негу и пот-

ков. Кад ови коњи болују имају бесплатно лечење од државе у марвеним болницама и изван ових. Ово важи и за коње резервних официра и резервних војних чиновника, кад су на служби у војсци, у миру и рату, а коњ им по Уредби о формацији војске припада и ако имају свог сопственог коња за службу.

Породични додатак на скупоћу

Чл. 283. — Породични додатак на скупоћу за жену и свако дете је 150 динара месечно, и припада свима ожењеним активним официрима, војним чиновницима и ожењеним активним подофицирима и музичарима.

Резервни официри и резервни војни чиновници, када су на вежби и уопште на служби код војске и морнарице, немају право на породични додатак на скупоћу, ако нису државни чиновници, службеници и пензионери.

Чл. 284. — Додаци на скупоћу за офицере, војне чиновнике, подофицере и музичаре, којима овај припада по члану 274., 276. и 283. овога Закона, могу се према потреби, повећавати, смањивати и укидати. Ово се прописује Уредбом Претседника Министарског Савета на предлог Министра Војске и Морнарице и Министра Финансија.

У погледу стицања и губљења права на лични и породични додатак на скупоћу, важи и за офицере, војне чиновнике и подофицере Уредба о додацима на скупоћу државних службеника грађанског реда.

Чл. 285. — Сем додатака предвиђених у члановима: 271., 272., 273., 274., 276., 277., 278., 279., 281. и 283. овога Закона, постоје још и накнаде, које се официрима и војним чиновницима, подофицирима и музичарима издају приликом премештаја-селидбе по потреби службе и приликом службеног путовања, и додаци: на летење (у ваздухопловству) и на укрцање (у морнарици).

Ове накнаде и додаци одређују се посебним законом.

У мобилно и ратно доба накнаде и додаци предвиђени овим чланом Закона не слеђују, већ слеђују накнаде које тада одреди Претседник Министарског Савета на предлог Министра Војске и Морнарице, а у колико нису предвиђене специјалним законима и прописима.

Остале одредбе

Чл. 286. — Чиновници, чиновнички приправници и остали службеници грађанског реда на служби у војсци и морнарици имају принадлежности по одредбама Закона о чинсвницима.

Чл. 287. — Контрактуални чиновници и дневничари на служби код војске и морнарице добијају новчану награду у једној суми за разлику од плате и осталих принадлежности које добијају редовни државни службеници. Награда се даје према спреми и способностима, а обзиром и на службу за коју се примају. Награда контрактуалним чиновницима одређу-

је се уговором, а награда дневничара одлуком — решењем — о пријему.

Награде контрактуалних чиновника и дневничара рачунају се од дана ступања на дужност.

Ближе одредбе по овоме, у духу одредаба Закона о чиновницима, прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 288. — Хонорарни службеници и надничари (квалификовани и неквалификовани радници и друга лица) код војске и морнарице добијају на име укупних новчаних припадности хонорар односно надницу према њиховим квалификацијама и пословима за које се узимају на рад. Величина хонорара односно наднице одређује се према хонорарима и надницама, које се за такве радове обично плаћају у месту команде, надлештва, која их узима на рад.

Ближе одредбе по овоме прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 289. — Чиновницима и службеницима грађанског реда, контрактуалним и хонорарним службеницима, дневничарима и надничарима на служби код војске и морнарице припадају накнаде путних и селидбених трошкова и додаци на летење и укрцање, као и официрима и осталим војним чиновницима и службеницима њиховог ранга — према плати, а по одредбама Закона којим су ови додаци и накнаде одређени за офицере и остале војне службенике.

Чл. 290. — Наставницима-професорима, помоћницима наставника-професора и учитељима у војним школама, ако нису стални-редовни, као и другом особљу војног и грађанског реда, који поред своје редовне дужности и послова буду одређени да отправљају и друге разне дужности и послове код војске и морнарице, припада хонорар за време док ове дужности и послове врше. Хонорар се издаје месечно. Ближе одредбе о величини и издавању хонорара прописује Министар Војске и Морнарице. Потребне суме за ове хонораре предвиђају се сваке године буџетом.

Чл. 291. — За нарочите обављене службе и радове, који су скопчани са изванредним тешкоћама и опасностима по живот, или са особитим квалификацијама, одговорностима и напором, припада нарочита награда. Ове службе и радове цени и величину награде одређује Министар Војске и Морнарице. Потребне суме за ове награде обезбеђују се сваке године буџетом.

Чл. 292. — Активни официри и активни војни чиновници имају бесплатно: лекове прописане војном фармакопејом и лечење за себе и за своје чланове породице, кад болују код својих кућа. На ово имају право и ожењени активни подофицири и активни музичари, ако се због стања и природе болести или у недостатку празних места у војним болницама не могу да лече у овима. Породице ожењених активних подофицира и активних музичара и-

мају, као и породице активних официра и активних војних чиновника, бесплатно лекове и лечење кад болују код својих кућа. У породицу рачунају се законита жена и деца.

У војним болницама имају бесплатан смештај, лекове и негу-лечење: активни официри и активни војни чиновници. Активни подофицири и активни музичари, каплари, морнари и редови на одслужењу рока, питомци војних и морнаричких школа, питомци војних техничких и занатлиских школа у војсци и морнарици, музички приправници и војно-државни питомци за време лечења у војним болницама добијају храну у болници.

У местима где нема војних болница, лечиће се сва горе поменута лица у јавним болницама, на рачун Министарства Војске и Морнарице, а контрактуални музичари на сопствени трошак.

У војним болницама имају бесплатан смештај, лекове и негу-лечење и породице свих лица из првог става овога члана Закона, ако се због операција и уопште због стања и природе болести морају лечити у војним болницама.

Активни официри и активни војни чиновници, ожењени активни подофицири и ожењени активни музичари који примају храну у новцу, као и контрактуални музичари (ожењени или неожењени), за време лечења у болници плаћају храну за себе и за своје чланове породице у износу који одреди Министар Војске и Морнарице. Лично за себе, ожењени подофицири и музичари плаћају храну у границама половине одређеног оброка у новцу, који су примали при ступању у болницу.

Нежењени активни подофицири и музичари који примају храну у новцу, од дана када ступе у болницу, па за све време лечења у болници, примају храну у болници у натури, а за то време не примају храну у новцу код своје команде.

Активни: официри, војни чиновници, подофицири и музичари, као и њихови чланови породице, имаће бесплатан смештај у оним бањама, санаторијумима и климатским местима, где има војно-државних зграда намењених за ову сврху, а под условима које пропише Министар Војске и Морнарице.

Чл. 293. — Пензионисани официри и пензионисани војни чиновници, који су као официри, односно као војни чиновници учествовали у рату, а који сем пензије немају других прихода, имају, као и активни официри и војни чиновници, лично за себе право само у погледу бесплатних лекова и лечења по војним болницама, а за себе и чланове своје породице и право на бесплатан смештај по војно-државним зградама у бањама, санаторијумима и климатским местима, где има војно-државних зграда намењених за ову сврху.

Ово исто право имају и резервни официри и резервни војни чиновници, који су као такви учествовали у рату, ако нису активни државни службеници и пензионери грађанског реда и ако су сиромашног стања.

Чл. 294. — Право на бесплатан смештај, храну, лекове и лечење по војним болницама

имају и просути регрути, који би се по свом пристанку, при ступању у кадар, упутили у војне болнице на операцију.

Чл. 295. — Оболели официри, војни чиновници, подофицири и музичари, као и пензионисани и резервни официри и резервни војни чиновници, ако су у поменутим својствима учествовали у рату и ако је болест последица рата, имају право и на новчану помоћ за лечење по бањама, санаторијумима и у климатским местима.

На ову помоћ имају право и официри, војни чиновници и подофицири, каплари, редови и морнари, који за време службе у миру, без своје кривице, задобију ране, озледе и повреде и који услед ових постану неспособни за војну службу и уопште за сваки привредни рад.

Ова се помоћ обезбеђује сваке године буџетом, а њену величину, у границама сума одобрених буџетом, као и услова под којима се даје, прописује Министар Војске и Морнарице.

Сва лица из претходних ставова овога члана Закона уживаће и нарочите повластице за лечење по свима државним и самоуправним бањама, а под условима, које споразумно пропишу Министар Војске и Морнарице и Министар Социјалне Политике и Нар. Здравља.

Чл. 296. — Лица војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици могу, било сама, било са породицом, становати у војно-

државним зградама. Величину закупне цене и начин плаћања прописује Министар Војске и Морнарице. Закупнину не плаћају војно-државни службеници у иностранству који уживају стан у натури.

Чл. 297. — Државни службеник војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици, од када се стази под редовну кривичну истрагу, односно у притвор, за кривично дело које повлачи накнаду штете држави, прима и то: нежењен 25% од целокупних својих новчаних принадлежности, а жењен цео породични додатак на скупоћу и 50% од целокупних својих новчаних принадлежности. Остатак се обуставља за накнаду штете.

Исто тако службеник војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици, који буде кажњен судски затвором до једне године, прима од дана када се стави у затвор па за све време које стварно проведе у затвору 50% целокупних својих новчаних принадлежности и цео породични додатак на скупоћу, ако му овај по закону припада.

Официр и војни чиновник, кажњен од стране војно-дисциплинског суда удаљењем од службе, од дана када почне казну да издржава па до истека ове, прима 75% својих новчаних принадлежности и цео породични додатак на скупоћу, ако му овај припада.

Обустављене принадлежности предају се каси Ремонтско-коморског фонда, ако осуђени не одговара за накнаду штете по првом ставу овога члана Закона.

Чл. 298. — Државна потраживања од државних службеника војног и грађанског реда на служби код војске и морнарице, а која проистичу из службеног односа, утврђују се административним путем по одредбама Закона о Администрацији Војске и Морнарице.

За државна потраживања по претходном ставу може се ставити забрана административним путем до висине 50% свих новчаних личних активних и 30% пензиских принадлежности.

За приватна потраживања државним службеницима војног и грађанског реда, активним или у пензији, на служби код војске и морнарице, може се ставити забрана на једну трећину њихових новчаних принадлежности, осим личног и породичног додатка на скупоћу и додатка на момка, коња и дрва, уколико им и ови припадају, и то судским путем или по њиховом пристанку, ако то и уколико Закон о извршењу и обезбеђењу другојачије не прописује.

Чл. 299. — Подофицири, музичари, капла-ри, морнари, редови, питомци свих војних школа код војске и морнарице и музички приправници не примају плату и лични додатак на скупоћу, уколико им овај припада, док су:

а) на одсуству, а подофицири и музичари само за одсуству преко оног које им припада по члану 77. овога Закона;

б) у бегству; и

в) у затвору по дисциплинској казни.

Ожењени подофицири и музичари за време издржавања дисциплинске казне затвора

примају 50% својих месечних новчаних принадлежности, у које се не урачунава породични додатак на скупоћу. Остатак се шаље као приход Чиновничком пензионском фонду.

Чл. 300. — Приликом унапређења у чин потпоручника, односно у звање нижег војног чиновника IV класе, у чин поднаредника и II нижу класу музичара, принадлежности теку од дана указа, односно наредбе о унапређењу, ако је унапређење добијено у првој половини месеца, а ако је унапређење добијено у другој половини месеца онда од првог дана наредног месеца. Приликом даљих унапређења у већи чин, односно класу, активирања и враћања у активну службу из пензије или оставке, по поновном пријему и ступању у кадар подофицира и музичара по чл. 72. овога Закона, као и у случају добијања периодске повишице, принадлежности теку од првог наредног месеца.

Ако официр или војни чиновник буде премештен па премештај утиче на величину личног додатка на скупоћу, с обзиром на промену места службовања, нови додатак официру, односно војном чиновнику, припада од првог дана наредног месеца по разрешењу са дотадање дужности.

Породични додатак припада официру, војном чиновнику, подофициру и музичару од првог дана наредног месеца по испуњењу услова који му дају право на овај додатак.

Чл. 301. — Официр, војни чиновник, подофицир и музичар, који добије слабу — не-

препоручљиву оцену, губи за наредну периодску повишицу предвиђену чланом 259., 260., 261. и 262. овога Закона за дотични чин — класу, једну целу годину.

Чл. 302. — Офицер и војни чиновник на одсуству по приватном послу, дужем од укупно два месеца у једној календарској години, нема право на принадлежности за време преко два месеца.

Одсуство ради усавршавања сматра се као одсуство по приватном послу, осим случаја када се официру одобри одсуство ради усавршавања у интересу државне службе. Ово одсуство одобрава Министар Војске и Морнарице.

Чл. 303. — Офицер, војни чиновник, подофицер и музичар, који се својеволјно удаљи са службе, губи право на све принадлежности од дана када је службу напустио.

Чл. 304. — Ако се против официра, војног чиновника, подофицира и музичара отвори кривично ислеђење за злочинство, или за какво друго нечасно дело, или уопште за дело судски кажњиво, од дана када се стави под редовну кривичну истрагу, зауставља се кретање по периодским повишицама све дотле, док се његово дело дефинитивно не расправи.

Ако официр, војни чиновник, подофицер и музичар, против кога је вођен кривични поступак, буде по донетој судској пресуди кажњен, заустављено кретање по периодским по-

вишицама, према претходном ставу овога члана, продужава се и за све време стварног трајања издржавања казне по судској осуди и за све то време прима принадлежности у смислу прописа члана 297. овог Закона.

Ако официр, војни чиновник, подофицер и музичар, против кога је вођен кривични поступак, буде по донетој судској пресуди ослобођен кривице, враћа му се право на рачунање времена које му је било привремено заустављено у смислу одредбе претходног става и накнадно одређује и исплаћује периодска повишица, рачунајући од дана када је на ову имао право по одредбама овога Закона.

Чл. 305. — По смрти официра, војног чиновника, ожењеног подофицира и музичара, активног или пензионисаног, издаће се, на име сахране, једномесечне целокупне принадлежности умрлог. Поред овог издаће се законитој жени или законитој деци, на име помоћи, двомесечне целокупне принадлежности, ако немају других прихода сем пензије.

У једномесечне принадлежности и двомесечну помоћ, које се имају издати по претходном ставу, не рачунају се: дрва, додатак на одело, додатак на момка и коња, ако је и уколико умрли службеник примао и ове додатке. На издате принадлежности не наплаћује се месечни улог за Чиновнички пензионски фонд.

Чл. 306. — Официри и војни чиновници ослобођавају се плаћања декретних и свих

осталих такса за претставке или тражења, која се односе на лична и породична права по овоме Закону и по Закону о чиновницима.

Принадлежности официра, војних чиновника, подофицира и музичара, ослобођавају се ских самоуправних приреза.

Чл. 307. — Право на принадлежности активног официра, војног чиновника, подофицира и музичара теку до краја месеца у коме је дотични разрешен, односно до краја месеца у коме је умро.

Девети део. Пензије.

А. Официра и војних чиновника

Чл. 308. — Официр и војни чиновник испуњава услов за стицање права на личну пензију кад наврши десет година, које је стварно провео у активној државној служби, и може се ставити у пензију, и то: официр по одредбама члана 112. а војни чиновник по одредбама члана 223. овога Закона.

Чл. 309. — Официр код кога наступи случај из тачке 3., 4., 5., 6., 8. и 9. члана 112. овога Закона, као и војни чиновник код кога наступи случај из тачке 5. и 6. истог закона, ставља се у пензију и пре навршених десет година активне државне службе по пропису члана 308. овога Закона.

Чл. 310. — У рок прописан у члану 308. овога Закона официру и војном чиновнику рачуна се:

1. — Време, које је стварно провео у активној државној служби у војсци и морнарици од дана унапређења у чин поднаредника;

2. — Време, које је по навршеној 18. години живота, а пре активирања, односно пре превода или пријема на службу у војсци и морнарици, стварно провео у активној државној служби као државни службеник грађанског реда у државним надлештвима, заводима и установама;

3. — Време, које је стварно провео у активној служби у војсци и морнарици као привремени чиновник, односно као чиновнички приправник, а пре унапређења, односно пријема за официра или за војног чиновника, ако је унапређење односно пријем био непосредан, без икаква прекида;

4. — Време, које је стварно провео на расположењу, по члану 105. овога Закона;

5. — Време, које је стварно провео у активној државној служби пре оставке, ако се доцније вратио у активну службу, а које се време по одредбама тачке 1., 2., 3. и 4. овога члана рачуна у рок прописан у члану 308. овога Закона за стицање права на личну пензију; и

6. — Време, које му се као онеспособљеном на служби или поводом службеног посла, признаје по пропису члана 315. и 316. овога Закона.

Чл. 311. — У рок прописан у члану 308. овога Закона, не рачуна се стварно прове-

дено време на одслужењу обавезног рока у војсци, као ни време које је официр и војни чиновник стварно провео на раду у служби државе у својству контрактуалног чиновника и дневничара.

Чл. 312. — Официру и војном чиновнику, који испуни услов из члана 308. овога Закона, за одређивање количине личне пензије признаје се:

1. — Време, које се по члану 310. овога Закона признаје у рок за стицање права на личну пензију;

2. — Време, које је стварно провео у самоуправној служби бановина, као и време које је провео у самоуправној служби уопште, а у звањима за која се тражи факултетска спрема, и то у оба случаја под условом прелаза најдаље у року од тридесет дана;

3. — Време, које је војни свештеник стварно провео у духовној служби признате вероисповести пре него што је постављен за сталног војног свештеника;

4. — Раније признато време, које је стварно провео у активној служби до губитка чина, односно звања, по одредбама члана 120. овога Закона, ако је чин односно звање понова добио у рату по одредбама члана 121. овога Закона, а које се време, по пропису овога члана, рачуна у време за одређивање количине личне пензије.

5. — Све раније признато време, које је стварно провео у активној служби до губитка чина, односно звања, ако су му кривице, које

су биле узрок губитка чина или звања, опрштене и предате забору.

Чл. 313. — За одређивање количине пензије, поред времена из члана 312. овога Закона, активном официру и активном војном чиновнику рачуна се још и:

1) Време проведено у рату, и то тако, да се за сваку годину у којој је било рата рачуна још по једна година, без обзира на време трајања рата у дотичној години. На ово имају право и резервни официри и резервни војни чиновници, који буду учествовали у рату па буду активирани, а исто тако на ово имају право и пензионисани официри и пензионисани војни чиновници, који као такви у току рата буду из пензије употребљени на службу у војсци и морнарици.

2) Време стварно проведено у служби на опремљеним ратним бродовима и у служби летећег особља код ваздухопловства, и то тако, да се за сваких прослужених осам месеци рачуна цела година.

3) Време стварно проведено на служби у Јужној Србији и Црној Гори од 1. јануара 1921. године па закључно до 30 јула 1923. године, и то тако, да се за сваких прослужених осам месеци рачуна цела година; а време проведено од 31. јула 1923. године па закључно до 31. јула 1930. године рачуна се и то: време проведено у Јужној Србији дво-струко, а време проведено у Црној Гори сваких прослужених осам месеци у целу годину.

Време под 1., 2. и 3. овога члана не рачуна се у време које је потребно за стицање

права на личну пензију по пропису члана 308. овога Закона.

Чл. 314. — Официр и војни чиновник, који је испунио услов за стицање права на личну пензију по одредбама члана 308. овога Закона, не губи га ни при преводу у грађанску службу, као што не губи ни време које је стварно провео у активној служби у војсци и морнарици као официр и војни чиновник, а које му се по одредбама члана 312. и 313. овога Закона рачуна за одређивање количине личне пензије.

Чл. 315. — Официру и војном чиновнику, који у миру, без своје кривице, буде на самој служби или поводом службеног посла тако повређен, да због задобијених рана, повреда или озледа постане неспособан за сваку даљу службу у војсци и морнарици, признаје се да је испунио услов за стицање права на личну пензију и ако нема десет година признате активне државне службе по члану 308. овога Закона; а у време за одређивање количине личне пензије по пропису члана 318. и 319. рачунаће му се све године службе по одредбама члана 312 и 313 овога Закона и још десет година више. Положајни додатак урачунава му се у пензију по пропису члана 320. овога Закона, ако са овим признатим годинама има 20 и више година, које је стварно провео у активној државној служби; а ако има мање од 20 година признате службе, онда му се у пензију урачунава само 25% положајног додатка који је дотле примао.

На случај да због задобивене ране, повреде или озледе остане потпуно неспособан ма за какав привредни рад уопште, онда му припада лична пензија по члану 319. и 320. овога Закона, у висини 95% пензиског основа и 95% положајног додатка чина, односно класе, у којој је био у времену пензионисања. Ово важи и за официре и војне чиновнике ваздухопловства, који задобију повреду у службеном летењу.

Оцена неспособности утврђује се специјалним лекарским прегледом. Оцена је дефинитивна и противу исте нема места жалби.

Чл. 316. — Официру и војном чиновнику, који у рату због задобивених рана, озледа или повреда потпуно онеспособи за сваку службу у војсци и морнарици и ма за какав привредни рад уопште, признаје се за одређивање количине личне пензије по одредбама члана 319. и 320. овога Закона, као да је стварно провео 35 година у активној државној служби, а поред тога има право и на државну заштиту и помоћ по одредбама Инвалидског Закона. Ово утврђивање неспособности има се извршити најдаље за једну годину по свршеном рату.

Оцена неспособности врши се по пропису последњег става члана 315. овога Закона.

Чл. 317. — За одређивање количине личне пензије официру и војном чиновнику не признаје се:

1. — Време, које је провео у војсци и морнарици пре унапређења у чин поднаредника, као и време које је провео пре навршене 18. године живота у државној служби као државни службеник грађанског реда, а пре ступања односно пријема у војску;

2. — Време, које је провео у стању удаљења од службе;

3. — Време, које је провео у оставци, на случај поновног ступања у активну службу;

4. — Време, проведено у затвору по судској осуди; и

5. — Време, које је провео у пензији на случај поновног ступања из пензије у активну службу у војсци и морнарици.

Чл. 318. — Основ за одређивање количине личне пензије официра је: плата, специјални војни додатак и положајни додатак, који су му припадали у времену пензионисања.

Основ за одређивање количине личне пензије војног чиновника је: плата и положајни додатак, који су му припадали у времену пензионисања.

Положајни додатак служи као основ за пензију тек када официр и војни чиновник наврши двадесет година које је стварно провео у активној државној служби, а која му се служба, према члану 310. овога Закона, рачуна у рок за стицање права на личну пензију.

Чл. 319. — Официру и војном чиновнику, који испуњава услове овога Закона за стицање права на личну пензију, од плате и специ-

јалног војног додатка официра, односно од плате војног чиновника, као пензиског основа из члана 318. овога Закона, припада за првих десет година признате службе, по одредбама овога Закона, 50%. За свако даље пола године припада му по 0,90%, тако да за 35 година признате службе, по одредбама овога Закона, добије 95% од пензиског основа. Но ако официр или војни чиновник буде стављен у пензију пре навршених 50 година живота или пре навршених 30 година признате службе по одредбама овога Закона, припада му и то: официру од плате и специјалног војног додатка, а војном чиновнику од плате, као пензиског основа за свако даље пола године и то:

У случају да није навршио 15 година признате службе, или није навршио 35 година живота 0,50%;

У случају да није навршио 20 година признате службе или није навршио 40 година живота 0,60%;

У случају да није навршио 25 година признате службе или није навршио 45 година живота 0,70%;

У случају да није навршио 30 година признате службе или није навршио 50 година живота 0,80%.

Започето пола године службе, при одређивању процента за количину личне пензије рачуна се као цело.

Чл. 320. — Од положајног додатка, који је официр односно војни чиновник имао у часу пензионисања, припада му на име пензије и то 50% после двадесет, 60% после двадесет

и пет, 70% после тридесет и 95% после тридесет и пет година службе, које се према члану 310. овога Закона рачунају у рок за стицање права на личну пензију.

Чл. 321. — Пензионисани официр и пензионисани војни чиновник, поред пензије, има право на лични додатак на скупоћу, који се одређује по истом проценту, по коме се одређује и пензија по пропису члана 319. овога Закона, узимајући за основ лични додатак на скупоћу који је официру односно војном чиновнику припадао у времену пензионисања, по одредбама члана 274. овога Закона. Овај додатак не може бити мањи од, и то:

у месном разреду скупоће:

I	II	III
550	500	450 динара месечно.

Поред личног додатка на скупоћу, пензионисаном официру и војном чиновнику припада и породични додатак на скупоћу, који износи по 150 динара месечно за жену и свако дете.

Одредба члана 284 важи и за личне и породичне додатке на скупоћу пензионисаних официра и војних чиновника.

Чл. 322. — Официр, односно војни чиновник, стављен у пензију по одредбама тачке 5. и 6. члана 112. овога Закона, ако нема десет година признате активне државне службе по одредбама овога Закона, добија на име пензије 50% од укупног износа његове плате и положајног додатка, које је примао у времену пензионисања, а без права на лични и породични додатак на скупоћу.

Официр стављен у пензију по одредбама тачке 3., 4., 8. и 9. члана 112. овога Закона, ако нема десет година признате активне државне службе по одредбама овога Закона, добија на име помоћи 25% од укупног износа само његове плате, коју је примао у времену пензионисања, а без права на лични и породични додатак на скупоћу. Војни чиновник у овоме случају отпушта се из државне службе.

Чл. 323. — Официр, односно војни чиновник, који је испунио услове за стицање права на личну пензију по пропису члана 308. овога Закона, губи право на личну пензију:

1. — када судском осудом изгуби чин односно службу, часна права односно војничку част;
2. — када поднесе оставку на државну службу и ова му буде уважена;
3. — када својеволјно напусти службу;
4. — када иступи из држављанства; и
5. — смрћу.

Пензионисани официр и пензионисани војни чиновник губи право на личну пензију по одредбама Закона о чиновницима.

Б. Подофицира и музичара

Чл. 324. — Подофицир и музичар испуњава услов за стицање права на личну пензију када наврши десет година, које је стварно провео у активној служби у војсци и морнарици као подофицир, односно као музичар, и може се ставити у пензију по одредбама члана 75. овога Закона.

Чл. 325. — Подофицир и музичар, код кога би наступио случај из тачке 2. и 3. члана 75. овога Закона, а нема десет година активне подофицирске службе односно службе музичара у војсци и морнарици, те није испунио услов за стицање права на личну пензију по члану 324. овога Закона, отпустиће се из кадра, а на име помоћи издаће му се једном за свагда цео годишњи износ његове плате и половина годишњег износа личног додатка на скупоћу, који су му припадали по члану 260., 261. и 267. овога Закона у времену отпуста из кадра. Ова помоћ се додељује истим решењем, којим се подофицир, односно музичар, отпушта из кадра.

Чл. 326. — У рок прописан у члану 324. овога Закона подофициру и музичару рачуна се:

1. — Време, које је као подофицир, односно музичар, стварно провео у активној служби у војсци и морнарици од дана унапређења у чин поднаредника, односно у II нижу класу музичара;

2. — Време, које је по навршеној 18. години живота, а пре ступања у војску и морнарицу, стварно провео у активној државној служби као државни службеник грађанског реда у државним надлештвима, заводима и установама; и

3. — Време, које му се као онеспособљеном признаје по члану 331. овога Закона.

Чл. 327. — У рок прописан у члану 324. овога Закона не рачуна се:

1. — Време, које је подофицир провео ван сталног кадра, на случај изласка и поновног ступања у стални кадар, према члану 72. овога Закона; и

2. — Време, које је музичар провео у својству контрактуалног музичара.

Чл. 328. — Подофициру и музичару, који испуни услов из члана 324. овога Закона, за одређивања количине личне пензије признаје се:

1. — Време, које се по члану 326. овога Закона признаје у рок за стицање права на личну пензију.

2. — Време, које је музичар стварно провео у својству контрактуалног музичара, ако је прелаз из контрактуалне у активну службу био непосредан и без икаквих прекида.

3. — Раније признато време, које је подофицир и музичар стварно провео у активној служби пре губитка чина, па овај накнадно добије у рату и буде враћен у активну службу према члану 80. овога Закона.

4. — Све раније признато време, које је стварно провео у активној служби до губитка чина, ако су му кривице, које су биле узрок губитку чина, опрошетене и предате забораву.

Чл. 329. — Одредбе члана 313. овога Закона важе и за активне подофицире и музичаре на служби у војсци и морнарици, с тим, да се време по тачци 3. члана 313. овога Закона за подофицире и музичаре има рачунати само за период од 31. јула 1923. па закључно до 31. јула 1930. године.

Чл. 330. — Подофициру и музичару проведено време у активној служби у војсци и морнарици, а које се по одредбама члана 328. и 329. овога Закона рачуна за одређивање количине личне пензије, признаје се и при прелазу у државну грађанску службу по одредбама Закона о чиновницима.

Чл. 331. — Одредбе члана 315. и члана 316. овога Закона важе и за подофицире и музичаре, као и за подофицире ваздухопловства, који задобију повреду у службеном летењу, а уколико се односе на признање година службе, одређивање процената количине личне пензије и оцену неспособности.

Пензија се одређује према основу предвиђеном у члану 333. овога Закона.

Чл. 332. — За одређивање количине пензије подофициру и музичару не признаје се:

1. — Време, које је у војним школама војске и морнарице провео до дана унапређења у II нижу класу музичара;

2. — Време, које је провео по изласку из сталног кадра до поновног ступања у активну службу;

3. — Време, које је провео у затвору по судској осуди;

4. — Време, које је провео у самовољном удаљењу од службе; и

5. — Време, које је провео у пензији, на случај поновног ступања у активну службу.

Чл. 333. — Основ за одређивање количине личне пензије подофицира и музичара јесте

плата, која му је припадала у времену пензионисања, и од пензиског основа припада му за првих десет година признате службе по одредбама овога Закона 50%, а за свако даље пола године по 0,90%, тако да за 35 година признате активне државне службе, која се по члану 328. и 329. овога Закона рачуна за одређивање количине пензије, добије 95% од пензиског основа. Но ако подофицир или музичар буде стављен у пензију пре навршених 50 година живота или пре навршених 30 година признате службе по одредбама овога Закона, припада му од плате као пензиског основа за свако даље пола године, и то:

У случају да није навршио 15 година признате службе или није навршио 35 година живота 0,50%;

У случају да није навршио 20 година признате службе или није навршио 40 година живота 0,60%;

У случају да није навршио 25 година признате службе или није навршио 45 година живота 0,70%;

У случају да није навршио 30 година признате службе или није навршио 50 година живота 80%.

Започето пола године службе, при одређивању процента за количину личне пензије, рачуна се као цело.

Чл. 334. — Пензионисан подофицир и музичар, поред пензије, има право на лични додатак на скупоћу, који се одређује по истом проценту, по коме се одређује и пензија од плате као пензиског основа по члану 333. о-

вога Закона, узимајући за основ следећи лични додатак на скупоћу, и то:

За наредника водника и вишег музичара:
у месном разреду скупоће:

I	II	III
940	752	705 динара месечно.

За наредника, поднаредника и нижег музичара:

у месном разреду скупоће:

I	II	III
679	582	523.80 динара месечно.

Овако одређени додаци не могу бити мањи од, и то:

За наредника водника и вишег музичара:
у месном разреду скупоће:

I	II	III
550	500	450 динара месечно.

За наредника, поднаредника и нижег музичара:

у месном разреду скупоће:

I	II	III
400	350	300 динара месечно.

Поред личног додатка на скупоћу, ожењеном пензионисаном подофициру и музичару припада и породични додатак на скупоћу, који износи по 150 динара месечно на жену и свако дете.

Одредба члана 284 важи и за личне и породичне додатке на скупоћу пензионисаних подофицира и музичара.

Чл. 335. — Подофицир и музичар, који испуни услов за стицање права на личну пензију по пропису члана 324. овога Закона, губи право на личну пензију:

1. — када буде отпуштен из кадра по тачци 4. и 5. члана 79. овога Закона;

2. — када изгуби чин по одредбама члана 80. овога Закона;

3. — када буде осуђен на губитак часних права, односно војничке части;

4. — када иступи из држављанства; и

5. — смрћу.

Пензионисани официр и музичар губи право на личну пензију по одредбама Закона о чиновницима.

Чл. 336. — Каплар, морнар и редов на одслужењу обавезног рока службе у сталном кадру у војсци односно у морнарици, и питомац војне школе, који се без своје кривице на служби тако повреди или поводом службеног посла буде тако повређен, да услед задобијених рана, повреда или озледа, постане потпуно неспособан, ма за какав привредни рад уопште, добија на име помоћи, и то:

а) ако је потпуно неспособан ма за какав привредни рад уопште, а уз то да му је за обичан живот потребна и туђа помоћ и сиромашног је стања, по 500 динара месечно;

б) ако је неспособан за ма какав привредни рад уопште, али му за обичан живот није потребна и туђа помоћ, а сиромашног је стања, по 250 динара месечно.

Оцена неспособности врши се по пропису последњег става члана 315. овога Закона.

Одлуку о додељивању ове помоћи доноси Министар Војске и Морнарице, који и прописује ближе одредбе у погледу издавања, трајања и губљења права на ову помоћ.

Поред ове новчане помоћи, осакаћени добијају бесплатно од државе протезе и друга

ортопедска помоћна средства и бесплатан смештај и лечење у војним болницама, а исто тако и бесплатан смештај по бањама, санаторијумима и у климатским местима, где буде војно-државних зграда за ту сврху.

Чл. 337. — Време за одређивање количине личне пензије официра, војног чиновника, подофицира и музичара рачуна се до дана указа односно решења о стављању у пензију, а пензиске припадљивости теку од првог дана наредног месеца, после месеца у коме је официр, војни чиновник, подофицир, и музичар разрешен од дужности.

Количина личне пензије одређује се по службеној дужности. Решење по овоме доноси се најдаље у року од 15 дана од дана указа или решења о пензионисању.

Чл. 338. — Уверење о времену службовања свих лица војске и морнарице, како за утврђивање испуњавања услова за стицање права на личну пензију, тако и ради одређивања количине пензије, личне и породичне и додатака на скупоћу, издаваће се по званичној дужности најдаље у року 5 дана од дана пензионисања, односно од смрти службеника, на основи података из картона личних и службених односа односно из службеничког листа.

Чл. 339. — Пензија ће се исплаћивати официрима, војним чиновницима, подофицирима и музичарима одмах по решењима, којима су

им регулисане пензије, и то привремено, док се по тим решењима не донесу и коначне одлуке од надлежних органа државне управе. Ово исто важи и за пензије породица умрлих активних официра, војних чиновника, подофицира и музичара.

В. Породица официра, војних чиновника, подофицира и музичара

Чл. 340. — Официри, војни чиновници, подофицири и музичари, били ожењени или неожењени, дужни су за породичну пензију улагати у „Чиновнички пензионски фонд“, установљен по одредбама Закона о чиновницима. Ово важи и за официре и војне чиновнике на расположењу, и за официре, војне чиновнике, подофицире, и музичаре у пензији.

Чл. 341. — Основ за улагање у Чиновнички пензионски фонд код официра је: плата, положајни додатак и специјални војни додатак; код војних чиновника: плата и положајни додатак; а код подофицира и музичара плата.

Месечни улог износи 5% од основа за улагање.

Чл. 342. — У првомесечне припадљивости, које према тачци 1. § 134. Закона о чиновницима улазе као приход у Чиновнички пензионски фонд, рачунају се целокупне новчане припадљивости официра, војног чиновника, подофицира и музичара које им по овоме Закону припадају.

Чл. 343. — Првомесечна разлика између нових и дотадањих принадлежности, која према тачци 2. § 134. Закона о чиновницима улази као приход у Чиновнички пензиони фонд, наплаћује се од официра, војних чиновника, подофицира и музичара у свима случајевима, у којима се та разлика, услед напредовања, појављује код плате, периодске повишице, положајног додатка и личног додатка на скупоћу.

Чл. 344. — У дисциплинске новчане казне, које према тачци 5. § 134. Закона о чиновницима улазе као приход у Чиновнички пензиони фонд, рачунају се дисциплинске казне „одузимање плате”, предвиђене Уредбом о војној дисциплини за официре (активне и резервне), војне чиновнике, подофицире и музичаре.

Чл. 345. — За све остало што се односи на Чиновнички пензиони фонд, као и у погледу стицања права, одређивања количине породичне пензије, додатка на скупоћу и губљења права на породичну пензију — важе у свему одредбе Закона о чиновницима и одредбе осталих прописа које из тога Закона проистичу, а уколико то одредбама овога Закона није друкчије регулисано.

Чл. 346. — Породици официра и војног чиновника, који ужива пензију по одредбама првог става члана 322. овога Закона, у

случају његове смрти, издаваће се на име помоћи 25% од последње његове плате и положајног додатка, које је примао као активни официр, односно као активни војни чиновник, у времену пензионисања, ако породица нема других прихода и ако је умрли официр односно војни чиновник имао најмање три године активне државне службе.

Чл. 347. — Породици официра, војног чиновника, подофицира и музичара, који на служби или поводом службеног посла, у миру, без своје кривице погине или буде рањен или повређен, па од тих рана, повреда и озледа умре, признаће се за породичну пензију као да је имао 35 година улагања у Чиновнички пензиони фонд на принадлежности које је примао у часу смрти. Ово право за породичну пензију признаје се и породици официра, војног чиновника, подофицира и музичара, који у рату погине или умре од задобивених рана, повреда и озледа, а поред овога у овом случају признаје се још и право на инвалидску потпору и остале врсте државне заштите и помоћи по одредбама Инвалидског Закона.

Вишак пензије по одредбама овога члана пада на терет државне касе.

Г. Чиновника и службеника грађанског реда на служби у војсци и морнарици

Чл. 348. — Чиновници и службеници грађанског реда на служби у војсци и морнарици испуњавају услове за стицање права на личну и породичну пензију по одредбама За-

кона о чиновницима и на њих се у томе погледу имају применити све одредбе истог Закона, као и одредбе осталих прописа који из тога Закона проистичу.

Десети део. Снабдевање војске и морнарице.

Чл. 349. — Какво ће и које наоружање, одећну и осталу ратну спрему имати војска и морнарица, као и како ће се њима снабдевати, прописује се Краљевом Уредбом.

Чл. 350. — Обвезницима кад су на служби у војсци и морнарици, оружје, потребну ратну спрему, храну, одело, обућу, постељну, логорску и личну спрему, као и смештај, огрев, осветљење и лечење даје држава.

Чл. 351. — Сву стоку и возове за стални кадар даје држава.

Стока обвезника, кад је на служби у војсци, има од државе бесплатан смештај, храну, негу, лечење и потков. Ближе одредбе по овој прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 352. — Све потребно наоружање, бродовље, артилериску, инжињерску, ваздухопловну, поморску, економску, санитетску и ветеринарску спрему и материјал, потребан за војску и морнарицу у миру и рату, набавља држава.

Чл. 353. — Земљиште за вежбалишта, логоре, за подизање војних зграда и војних у-

станова, зграда за смештај војних и морнаричких команда, установа и надлештава, као и за смештај обвезника и њихове стоке, када су на вежби и служби, дају држава и самоуправна тела.

Чл. 354. — У редовном, приправном, мобилном и ратном стању, у оскудици војно-државних зграда за смештај обвезника и њихове стоке и возова, кад су на вежби и служби код војске и морнарице, могу се узимати и зграде државних и самоуправних тела, као и приватних лица, установа и предузећа.

За смештај по државним зградама и по зградама самоуправних тела не дају се никакве накнаде. За смештај по зградама приватних лица, установа и предузећа, држава даје сопственицима у редовном и приправном стању накнаду у новцу, а у мобилном и ратном стању не даје им се никаква накнада.

Чл. 355. — Ближе одредбе о осигурању земљишта и зграда за потребе војске и морнарице, право наређивања смештаја и величину накнаде, сходно члану 353 и 354. овог Закона, као и све остало, што се односи на настањивање војске и морнарице у редовном, приправном, мобилном и ратном стању, прописује Закон о настањивању војске и морнарице.

Чл. 356. — Осигурање потребног земљишта за подизање утврђења и грађевинских по-

строја, намењених за одбрану земље или границе врши се по одредбама Закона о утврђивању.

Чл. 357. — Подизање војних зграда прописује се Краљевом Уредбом.

Потребан намештај и остале потребе у војним зградама, као и за живот посаде бродова морнарице, даје држава, а шта у то улази прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 358. — За подизање зграда за станове официра, војних чиновника, жењених подофицира, и музичара и осталих жењених војних службеника, као и зграда за смештај и лечење њихово и њихових породица по бањама и климатским местима у земљи, постоји при Министарству Војске и Морнарице нарочити фонд.

Ближе одредбе о овоме фонду прописују се Краљевом Уредбом.

Услови под којима се војним лицима дају станови и све ближе одредбе по овоме, прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 359. — За снабдевање војне силе у рату, може се по потреби наређивати и реквизиција.

Реквизиција у земљи врши се уз накнаду.

Право овог наређивања има Министар Војске и Морнарице, по одобрењу Председника Министарског Савета.

Величину накнаде одређује Председник Министарског Савета, на предлог Министра Војске и Морнарице, а у споразуму са Министром Финансија.

Право вршења реквизиције и све остало о њој прописује Закон о реквизицији.

Чл. 360. — Питомци школа у земљи и на страни добијају од државе школске предмете и сав потрошни материјал.

Ближе одредбе по овоме прописује Министар Војске и Морнарице.

Чл. 361. — Све остало о снабдевању војске и морнарице, о празима и дужностима одговорних лица при набављању, руковању и контролисању употребе државне имовине за сврхе војне силе у редовном, приправном, мобилном и ратном стању, прописује Закон о Администрацији Војске и Морнарице.

Једанаести део. Потпора породицама сиромашних обвезника на служби у народној војној сили.

Чл. 362. — Задруге — породице — сиромашних обвезника, за време док су њихови храниоци, као обвезници, на служби у народној војној сили, добијају од својих општинских власти потпору у новцу и у натури довољну за живот, а према приликама и условима живота у дотичном месту.

Величину ове потпоре, за сваки посебан случај, одређује нарочитим решењем општински суд из својих средстава.

Чл. 363. — Старањем општинских власти имају се благовремено обрадити земљорадничка имања сиромашних и инокосних обвезника, ако служба ових обвезника у народној војној сили пада у време пољских радова. Војне власти, ни оперативне ни позадинске, немају права снабдевати се храном са оваквих и на овај начин обрађених имања.

Чл. 364. — Надзор над правилним и тачним додељивањем и давањем ове потпоре, као и над обрадом имања, врше у првом реду среске власти, а у другом реду и надлежне команде војних округа и дивизиских области.

За немарно давање ове потпоре и немарно обрађивање имања, као и за немарно контролисање овога, надлежне грађанске власти подлеже кажњавању по одредбама члана 56. овог Закона, а војне по § 41. Војнокривичног законика.

Прелазна наређења

Чл. 365. — Одредбе члана 45. овога Закона имају се применити на све наше држављане на страни, који се на дан ступања на снагу овога Закона буду налазили ван отаџбине, у Европи (сем земаља у нашем непосредном суседству) и у Прекоморским Земљама, а који нису одслужили свој обавезни рок службе у сталном кадру, нити су регулисали своју војну обавезу, под условом: да се пријаве и регулишу своју војну обавезу и то: они који живе у Европи (сем земаља у нашем непосредном суседству) — до 31. децембра 1932. године, а они ван Европе, у Пре-

коморским Земљама, до 31. децембра 1933. године. Сви они који у означеном року то не учине, као и они из претпоследњег става члана 45. овога Закона, сносиће последице предвиђене у истоме члану Закона.

Чл. 366. — Одредбе тачке 2. под а) члана 49. имају се применити на ђаке, који буду регрутовани у 1932. години, а за ђаке регрутоване до закључно са 1931. годином важе одредбе досадањег Закона.

Чл. 367. — Одредбе другог става члана 54. имају се применити на све ђаке регрутоване на ђачки рок у 1930. и 1931. години, који имају услова за одлагање службе у кадру, а којима ма из којих разлога, до ступања на снагу овога Закона, надлежним решењем није одложена служба у сталном кадру до завршетка школовања. Сви такви ђаци имају поднети молбе за одлагање службе у сталном кадру најдаље до 1. априла 1932. године. Доцније поднете молбе сматраће се као неблагоприятне и неће се узимати у поступак.

Чл. 368. — 1. — Садање вође III, II и I класе у ваздухопловству, који се у томе чину затекну на дан ступања на снагу овога Закона, преводе се у нареднике воднике одговарајућих класа.

2. — Садањи наредници водници родова војске и струка, који се у томе чину затекну

на дан ступања на снагу овога Закона, превешће се:

а) У нареднике воднике III класе — садањи наредници водници који су у чину наредника водника прослужили мање од три године;

б) У нареднике воднике II класе — садањи наредници водници који су у чину наредника водника прослужили најмање три па до шест година, ако испуњавају и опште услове из члана 65. овога Закона; и

в) У нареднике воднике I класе — садањи наредници водници који су у чину наредника водника прослужили преко шест година, ако испуњавају и опште услове члана 65. овога Закона.

Превођење наредника водника у нареднике воднике III, II и I класе, по одредбама овога члана, извршиће се на дан 1. јануара 1932. године.

Наредници водници из тачке б) и в) под 2. овога члана, који не испуњавају опште услове члана 65. овога Закона, превешће се и то: они из тачке б) у нареднике воднике III класе, а они из тачке в) у нареднике воднике II класе, и у овим класама остаће све дотле, док те услове не испуне, када ће се унапредити за нареднике воднике II односно I класе.

Даље унапређивање наредника водника бива по одредбама члана 65. и последњег става члана 69. овога Закона.

Чл. 369. — Даном ступања на снагу овога Закона преводе се:

1. — У морнаре — садањи морнари II класе;

2. — У морнаричке капларе — садањи морнари I класе; и

3. — У морнаричке нареднике воднике III, II и I класе — садање морнаричке вође одговарајућих класа.

Чл. 370. — Даном ступања на снагу овога Закона превешће се:

а) У музичаре III ниже класе — садањи музичари IV ниже класе, који су у тој класи у првој години службе;

б) У музичаре II ниже класе — садањи музичари IV ниже класе, који су у IV нижој класи прослужили више од једне године дана;

в) У музичаре I ниже класе — садањи музичари III ниже класе, који су у IV и III нижој класи прослужили укупно најмање четири године, као и сви садањи музичари II ниже класе, ако испуњавају и опште услове члана 65. овога Закона;

г) Садањи музичари I ниже класе остају у тој класи, док не испуне услове овога Закона за унапређење у III вишу класу; и

д) Садањи музичари III, II и I више класе остају у досадањим класама, док не испуне услове овога Закона за унапређење у наредну вишу класу.

Превођење музичара у класе по одредбама овога члана, извршиће се на дан 1. јануара 1932. године.

Нижи музичари из тачке в) овога члана, који не испуњавају опште услове члана 65. овога Закона, остаће у III односно у II ни-

жој класи све дотле, док те услове не испуне, када ће се унапредити у I нижу класу.

Даље унапређивање музичара бива по одредбама члана 66. и последњег става члана 69. овога Закона.

По извршеном превођењу музичари задржавају капларски и подофицирске чинове у којима се буду затекли на дан превођења, и све дотле, док унапређењем у већу класу не стекну право на ношење ознаке већег чина по одредбама овога Закона.

Чл. 371. — Садањи ђенералштабни официри водиће се и на даље као ђенералштабни официри.

Чл. 372. — Са даном ступања на снагу овога Закона превешће се у интендантске официре:

1. — Садањи војни чиновници економске струке, који су то постали од ранијих административних официра економске струке војске и морнарице а имају свршени факултет са дипломским испитом, или коју свршену вишу стручну школу са завршним испитом, ранга факултета, а који су оцењени као потпуно способни за управу односно за отправљање интендантских послова.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

2. — Садањи официри родова војске који су раније били административни официри економске струке војске и морнарице, а који имају свршену кадетску школу, и желе овај

превод, но под условом; да су провели најмање пет година на пословима економске струке и да су оцењени као способни за отправљање послова економске струке.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Чл. 373. — 1. — Војни чиновници струка, који су то постали од ранијих административних официра, а који су пре превода, односно пре активирања, односно пре пријема у административне официре, имали чин резервног официра у родовима војске или у морнарици, без обзира да ли су у раније административне официре преведени од војно-административних чиновника и војних писара, или активирани или примљени из грађанства, вратиће се у ранији род војске, односно у морнарицу, са чином који одговара класи коју сада имају као војни чиновници, и са рангом који су и до сада имали.

Сви ови, као и раније преведени административни официри у официре родова војске односно морнарице, задржаће се и даље на административним службама у својим струкама, а њихово даље унапређивање по родовима војске и у морнарици биће по одредбама последњег става члана 94., и са роковима службе као код официра струка по члану 86. овога Закона.

2. — Војни чиновници економске струке, који су то постали од ранијих административних официра, могу се, по потреби службе, а по изјављеној жељи, превести у војне контролоре одговарајуће класе, и то они који

испуњавају услове тачке 1. под б) члана 21. овога Закона одмах, а остали када те услове испуне.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

3. — Војни чиновници економске струке у морнарици, који су то постали од ранијих административних официра, а који су раније и пре превода у административне официре стручно школовани за разне гране оружја односно службе у морнарици, могу се, по потреби службе и по изјављеној жељи, превести у стручне официре одговарајућих грана, а према својим квалификацијама, спреми и способности, и то са чином који одговара класи из које се преводе.

Даље њихово унапређивање као стручних официра бива по одредбама овога Закона.

Чл. 374. — Садањи војно-технички чиновници грађанског реда и контрактуални чиновници, а који су дипломирани инжињери техничког факултета и дипломирани ваздухопловни инжињери, и који се на дан ступања на снагу овога Закона затекну на служби код војске и морнарице, могу се по потреби, а по изјављеној жељи, поставити за инжињер-официре односно за ваздухопловне инжињер-официре по одредбама члана 24., 26. и 28. овога Закона и то:

1. — Војно-технички чиновници — за инжињер-официре онога чина, који одговара класи коју имају и са рангом који су и до сада имали. Време проведено у класи, из које се постављају у одговарајући чин инжињер-официра, признаје се ради даљег унапређења као

време проведено у дотичном чину и као служба која одговара томе чину.

2. — Инжињери: чиновници грађанског реда и контрактуални чиновници, могу се поставити највише у онај чин инжињер-официра, који би могли добити по овоме Закону, да су били примљени у чин инжињер-поручника одмах по завршеном факултету и по одслужењу обавезног рока, а по одбитку једне године на име приправне службе, и да су прослужили у појединим чиновима онај број година који је прописан у тачци 4. под б) члана 86. овога Закона.

Они пак од ових који су постављени указом, могу бити постављени за инжињер-официра онога чина, који је формацијом прописан за дотични положај, но закључно са чином потпуковника.

За контрактуалне чиновнике важи још и услов да прелаз из контрактуалне службе у инжињер-официре буде непосредан, без икаква прекида.

Војно-техничким чиновницима и чиновницима грађанског реда, који су били привремени чиновници, а који по одредбама овога члана Закона буду постављени у инжињер-официре, време које су провели као привремени чиновници, рачуна се у време приправне службе.

Одредбе првог става тачке под 2. важе и за постављење — превођење инжињера — чиновника грађанског реда у војно-техничке чиновнике струка војске и морнарице.

Даље унапређивање инжињер-официра и војно-техничких чиновника бива по одредбама овога Закона.

Чл. 375. — Садањи чиновници грађанског реда, који су раније били техничке пословође морнарице и стручно су школовани у морнарици, а непрекидно су служили по морнаричким арсеналима и положили све прописане стручне испите, могу се, по потреби, а према њиховој спреми и способности превести у војно-техничке чиновнике, и то у ону класу која одговара положајној групи коју имају као чиновници грађанског реда.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Чл. 376. — Наредници, који су пре ступања на снагу овога Закона ступили по избору и успешно завршили једногодишњи курс при Артилериско-техничком Заводу, а који буду желели да испит полажу и овај положи по раније прописаном програму, унапредиће се за војно-техничке чиновнике IV класе артилериско-техничке струке.

Они од ових наредника, који су положили испит и већ унапређени у војне писаре IV класе по одредбама досадањег Закона, превешће се у војно-техничке чиновнике исте класе и са рангом који су и до сада имали. А они од ових наредника, који су положили испит, али још нису унапређени, унапредиће се у војно-техничке чиновнике IV класе чим наврше 10 година подофицирске службе.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Чл. 377. — Свештеници, као чиновници грађанског реда, по одредбама члана 36. ово-

га Закона и односних одредаба Закона о чиновницима, постављају се само за оне гарнизоне, за које се не могу поставити хонорарни свештеници.

Чл. 378. — Садањи лекарски помоћници преводе се у санитетске помоћнике са класом и рангом који су и до сада имали.

Чл. 379. — Садањи војни писари, који се на дан ступања на снагу овога Закона затекну у служби код војске и морнарице као службеници грађанског реда, превешће се у војне чиновнике, војне писаре IV класе, ако испуњавају опште услове члана 86. овога Закона.

Даље њихово унапређивање бива по одредбама овога Закона.

Чл. 380. — 1. — Садањи ваздухопловни официри, без свршене Ниже Школе Војне Академије, а који су до ступања на снагу овога Закона успешно свршили Вишу Аеронаутичку Школу и добили диплому ваздухопловног инжењера, могу се унапређивати закључно са чином ваздухопловног бригадног генерала, ако испуњавају и остале услове члана 86. и тачке 6. и 7. члана 87. овога Закона.

2. — Садањи активни потпуковници родова војске, који су учествовали у рату 1914.—1918. године а имали положени виши течајни испит (испит зрелости), могу се унапреди-ти закључно са чином пуковника ако испуне остале услове, које овај Закон предвиђа, сем предвиђених школа.

Чл. 381. — Садањим резервним капетанима I класе, који нису старији од 50 година, а ушли су у рат 1912. и 1913. године са положеним испитом за чин резервног потпоручника, признају се сви Законом предвиђени услови за унапређење у чин резервног мајора.

Исто тако, признају се сви Законом предвиђени услови за унапређење у чин резервног мајора и оним садањим резервним капетанима I класе, који немају положени испит за чин резервног потпоручника, али су у рату 1914.—1918. године командовали борачком јединицом-водом или већом од вода — најмање две године.

И једне и друге може Министар Војске и Морнарице предложити за унапређење у чин резервног мајора према својој оцени-нахођењу и потреби, сем оних који су под претходном кривичном истрагом, под редовном судском истрагом, под судом или судски кажњени.

Чл. 382. — Студенти медицине и студенти фармације, који нису унапређени у одговарајуће чинове санитетских и апотекарских официра до 23. септембра 1929. године, по Закону о признању официрског чина студентима медицине ЂБр. 13113 од 26. јуна 1928. године и Закону о признању официрског чина студентима фармације ЂБр. 29789 од 19. јула 1929. године, унапредиће се накнадно, и то са чином и рангом који им припадају да су на време унапређени по одредбама помениutih Закона.

Ово унапређивање има се извршити по већ поднетим молбама, као и молбама које се

имају поднети најдаље до 1. маја 1932. године. Поднете молбе после тога рока сматраће се као неблаговремене.

Даље унапређивање ових резервних санитетских и апотекарских официра бива по одредбама овога Закона.

Чл. 383. — Додатак на одело издаваће се од 1. новембра 1931. године у одређеном износу само онима којима овај припада по члану 279. овога Закона.

Чл. 384. — У чиновима-класама, за које су предвиђене периодске повишице плата по члану 259., 260. и 261. овога Закона, припада официру-војном чиновнику, подофициру и музичару она периодска повишица по пропису члана 262. овога Закона на коју имају право према годинама ефективно проведеним у чину односно класи у којима се буду затекли, и то: официри и војни чиновници на дан 1. новембра ове године, а подофицири и музичари на дан 1. јануара 1932. године после извршеног превођења по члану 368. и 370. овога Закона, од кога им дана има и тећи плата са периодским повишицама по одредбама овога Закона. Подофицири и музичари примаће до 1. јануара 1932. године плату (основну и положајну) по одредбама досадањег Закона.

Чл. 385. — При превођењу на припадајуће периодске повишице по одредбама овога

Законa, а у смислу члана 384., официру-војном чиновнику и подофициру-музичару, од времена које је пробавио у дотичном чину-класи у коме се — у којој се затекне на дан 1. новембра ове године, а подофицир — музичар на дан 1. јануара 1932. године има се од времена служења у томе чину-класи одбити време за које се обуставља кретање по периодским повишицама по пропису члана 301. и 304. овога Закона: ако је у томе чину-класи имао непрепоручљиву оцену за положај на коме је, или ако је био судском пресудом кажњен.

Чл. 386. — Ако официр, војни чиновник, подофицир и музичар, по овоме Закону, има да прима на име плате мање од оног што је примао по досадањем Закону на име основне и положајне плате, примаће разлику између тих припадљности све дотле, док напредовањем његова плата по овоме Закону не достигне висину раније основне и положајне плате. Код официра ово исто важи и за разлику између додатка на чин и звање (по ранијем) и положајног додатка (по овоме Закону), а код сталних војних професора за разлику између додатка сталних војних професора по Закону о томе и положајног додатка по овоме Закону.

Војни чиновници, који имају да примају по овоме Закону мањи положајни додатак од додатка на одело који су до сада примани, примаће ту разлику све дотле, док напредовањем не постигну положајни додатак који је једнак или већи од досадањег додатка на одело.

Разлике по првом и другом ставу показиваће се одвојено од припадљности по овоме Закону. Разлика по првом ставу овога члана улази у основ за пензију, ако официр, војни чиновник, подофицир и музичар, за време док ову разлику прима, буде пензионисан. Разлика по другом ставу овога члана не улази у основ за пензију.

Чл. 387. — Официри и војни чиновници, који после ступања на снагу овога Закона буду унапређени у први наредни већи чин, односно класу, и тиме задобију право на веће припадљности, остају за једну годину на припадљностима везаним за чин односно класу коју су до тога дана имали. Ово важи и за случај повећања периодске повишице. Рок од једне године има се рачунати за сваку од поменутих припадљности посебице и то од дана, када је официр, односно војни чиновник, први пут, после ступања на снагу овога Закона, задобио право на повећање дотичне припадљности. Ове одредбе имају се применити и на све официре и војне чиновнике који су унапређени од 1. априла 1931. године па до ступања на снагу овога Закона а сходно пропису Закона о чиновницима.

По истеку рока од једне године из првог става, па у будуће, официр и војни чиновник, примаће потпуне припадљности које му по Закону припадају, с тим, да се тада има извршити обустава првомесечне разлике између нових и дотадањих припадљности.

Одредбе првог става не важе за питомце Војне, Интендантске и Поморске Војне Ака-

демије; за подофицире сувоземне војске и морнарице, Граничне Трупe и Жандармерије; за војно-државне питомце и за сва остала лица из војске и морнарице и грађанства: која се поставе у чин потпоручника-поручника корвете-нижег војног чиновника IV класе, односно када се лица из грађанства при првом пријему на службу у војску и морнарицу поставе са чином инжињер-поручника односно са чином поручника струка војске и морнарице, односно са III или IV нижом класом војног чиновника или са већим одговарајућим чином-класом по одредбама овога Закона, као и за лица која се враћају у активну службу војске и морнарице. Даље и за њих важе у свему одредбе првог става овога члана.

Одредбе првог става на важе за унапређење у чин каплара и у подофицирске чиновне код војске и морнарице, граничне трупе и жандармерије.

За породичне додатке на скупоћу службеника војног реда и за њихове личне додатке на скупоћу, у случају промене месног разреда скупоће, као и за додатке ових службеника које примају кад су са службом или на школовању у иностранству, не важе одредбе првог става овога члана.

Чл. 388. — Официр и војни чиновник, који буде враћен у активну службу из пензије или оставке, а био је пензионисан односно дао оставку за време важења ранијих закона, када није био предвиђен ни додатак на чин и звање односно положајни додатак, ни специјални војни додатак, па буде пензионисан пре истека

од три године од дана враћања у активну службу, не може добити пензиске припадности по овоме Закону, већ му исте припадају по Закону који је важио у времену кад је био пензионисан или дао оставку. Од овога се изузимају они официри и војни чиновници који пре истека рока од три године морају по самом Закону по тачци 5., 6. и 7. члана 112. бити пензионисани, као и они који су навршили број година за пуну пензију, ако не буду пензионисани по својој молби. Исто тако ово не важи за породичне пензије официра и војних чиновника који су као активни службеници умрли пре истека рока од три године.

На случај, да се службенику има одредити пензија према одредби претходног става, по ранијим прописима, у време службе рачунаће се и време проведено после враћања у службу, а основ за пензију биће припадности по ранијем Закону које одговарају чину-класи са којом је пензионисан.

Чл. 389. — Оним официрима, војним чиновницима, подофицирима и музичарима, који буду пензионисани после ступања на снагу овога Закона, а који испуњавају услов за стицање права на личну пензију по члану 308. и 324. овога Закона, рачунаће се за одређивање количине пензије, поред времена из члана 312., 313., 328. и 329. овога Закона, још и ово време:

1. — Године проведене у војсци Србије и Црне Горе на војној дужности за време ратова 1912.—1920. године закључно, било по војној обавези, било као добровољци, ако су

пре 6. септембра 1923. године постали активни војни државни службеници, рачунаће се двоструко по одбитку обавезног рока у сталном кадру од 18 месеци.

2. — Активним указним чиновницима Србије и Црне Горе, који као такви нису били на војној дужности у ратовима од 1912. до 1920. године, признаје се свака таква година у 18 месеци, ако су пре 6. септембра 1923. године ступили у активну службу у војсци и морнарици.

3. — Време које су официри српске и црногорске војске провели на школовању у војним школама страних држава, било као државни питомци или иначе, како пре рата тако и за време рата, признаје се за пензију у стварном трајању и то од дана када су добили одговарајући чин поднареднику наше војске, или ако у односним војним школама није било унапређења у подофицирске чинове, онда све време које су у школи провели, по одбитку 18 месеци на име обавезног рока службе у сталном кадру, и време од дана пријема у нашу војску. Оним пак од ових који су у страним војскама служили и као официри, признаје се за пензију и време које су стварно провели као активни официри у дотичној војсци.

4. — Време које су официри и војни чиновници у својству активних официра и активних војних чиновника (лекари, ветеринари, апотекари и др.) раније провели у служби у руској војсци, а који су већ примљени или буду примљени у нашу војску или морнарицу, признаје се за пензију само у стварном трајању и то од дана указа о добијеном првом офи-

цирском чину односно звању чиновника па до 26. октобра 1917. године (по старом календару), и од дана пријема у нашу војску, но без права на материјалне накнаде за протекло време.

5. — Време које је појединим службеницима војног реда, на њихову молбу, признато специјалним законом за државну службу односно за пензију.

Чл. 390. — Официрима и војним чиновницима, који буду пензионисани после ступања на снагу овога Закона, а који у војним школама и пре унапређења за официра односно за војног чиновника, нису произвођени у подофицирске чинове, време за одређивање количине пензије рачунаће се од навршене 18. године живота, ако су по завршетку школе остали и даље на служби у војсци или морнарици ради напредовања.

Чл. 391. — Време које је официр и војни чиновник провео у трупној служби (четној), анексионој, наставничкој, учитељској, као и време проведено на мапирању, триангулирању и на укрцању на опремљеним ратним бродовима по одредбама војно-обскрбног закона пређашње аустро-угарске војске од 1875. године и одлукама пређашње аустро-угарске војске и бојног поморства, а који буде стављен у пензију по ступању на снагу овога Закона, у рачунава се ово време за одређивање количине пензије само у случају ако дотични официр односно војни чиновник при пензиониса-

њу има навршених 30 година стварно проведених у државној служби, а које се по одредбама овога Закона рачунају за одређивање количине личне пензије.

Чл. 392. — Музичарима, који буду стављени у пензију по ступању на снагу овога Закона, време за одређивање количине пензије рачуна се, и то:

1. — Свима музичарима који су преведени у састав музика са једном од музичких класа до 1. новембра 1924. године, од навршене 18. године живота, а по одбитку 18 месеци на име обавезног рока службе у сталном кадру;

2. — Свима музичарима који су преведени у састав музика са једном од музичких класа од 1. новембра 1925. године па до ступања на снагу овога Закона, од навршене 18. године живота; и

3. — Свима музичарима који буду преведени у састав музика по ступању на снагу овога Закона, од дана унапређења у II нижу класу према члану 328. овога Закона.

Чл. 393. — Официрима и војним чиновницима, ратним инвалидима, који су пензионисани по одредбама Закона о Устројству Војске од 1904. године с правом уживања потпуне дотадашње плате по члану 10. Закона о потпори војних инвалида од 8. јула 1878. године са доцнијим изменама и допунама, па и ако нису имали десет година активне државне службе, признаје се да испуњавају услов за стицање права на личну пензију, с тим:

1. — Да се сви они, који су као претешки и пуни инвалиди били до 17. новембра 1925. године по Инвалидском Закону од 1925. године, преведу на пензију по Закону о Устројству Војске и Морнарице од 1923. године и то наредног вишег чина од чина у коме су били у времену пензионисања;

2. — Да се тешки и лаки инвалиди, који су као такви били до 17. новембра 1925. године по Инвалидском Закону од 1925. године, преведу по Закону о Устројству Војске и Морнарице од 1923. године на пензију истог чина у коме су били у времену пензионисања.

Пензије одређене по овоме члану имају тећи од дана решења о превођењу, но без права на материјалне накнаде за протекло време. Решење доноси Министар Војске и Морнарице.

Чл. 394. — Активним официрима и активним војним чиновницима, који су до ступања на снагу Закона о Устројству Војске и Морнарице од 1923. године пензионисани као онеспособљени на војној дужности у миру а по одредбама Закона о Устројству Војске од 1904. године и с правом уживања потпуне дотадање плате по члану 10. Закона о потпори војних инвалида од 8. јула 1878. године са доцнијим изменама и допунама, па и ако нису имали десет година активне државне службе, признаје се право на пензију у износу целокупне плате коју су примали на дан пензионисања.

Ове им пензије имају накнадно тећи од дана решења којим им се ова пензија регулише, не без права на материјалне накнаде за протекло време. Решење доноси Министар Војске и Морнарице.

Чл. 395. — Подофицирима, који су у времену после 5. априла 1920. године па до ступања на снагу Закона о Устројству Војске и Морнарице од 1923. године, приликом вршења војне дужности у миру, онеспособљени и као такви уживали потпору у смислу члана 26. Закона о потпори војних инвалида од 8. јула 1878. године са доцнијим изменама и допунама, а који у времену отпуста из кадра нису имали 14 година службе, признаје се право на потпору по члану 24. Закона о Устројству Војске од 1904. године, као да су на дан отпуста имали 14 година добре војничке и подофицирске службе.

Ова им потпора има тећи од дана решења о њеном додељивању но без права на материјалне накнаде за протекло време. Решење доноси Министар Војске и Морнарице.

Чл. 396. — Одредбе члана 336. овога Закона имају се применити и на све капларе, редове и морнаре и питомце војних школа, онеспособљене за време службе у сталном кадру у времену од 5. априла 1920. године па до ступања на снагу овога Закона а под околностима предвиђеним у томе члану, но без права на материјалне накнаде за протекло време.

Помоћ има тећи од дана решења о додељивању. Решење доноси Министар Војске и Морнарице.

Чл. 397. — Официрима и војним чиновницима који су пензионисани после 23. септембра 1929. године, а који нису имали десет година указне активне службе, на њихову молбу, регулисаће се накнадно пензија према годинама државне службе, које се по одредбама овога Закона признају за одређивање количине пензије, но без права на материјалне накнаде за протекло време.

Чл. 398. — Активни војни чиновници војске и морнарице, који су то постали од ранијих активних административних официра струка, могу, ако желе, док су у активној служби, носити официрску униформу одговарајућег чина своје струке т. ј. ону коју су имали право носити до превода у војне чиновнике.

Чл. 399. — Министар Војске и Морнарице овлашћује се да у духу одредаба ових прелазних наређења и осталих одредаба овога Закона као и одредаба Закона о чиновницима, изврши сва превођења службеника војног и грађанског реда на служби у војсци и морнарици, као и да врати у официре струка и родова војске и морнарице или у одговарајуће класе војних чиновника раније административне официре и техничке пословође ваздухопловства и морнарице, а обзиром на њихове

квалификације, спрему и способност и стварну потребу службе, и да им према годинама официрске односно чиновничке службе одреди и ранг, уколико то овим прелазним наређењима није предвиђено.

Ово превођење има се извршити до 1. априла 1932. године.

Чл. 400. — За извршење овога Закона надлежан је Министар Војске и Морнарице, који ће регулисати начин извршења његових појединих одредаба и успоставити остале односе у војсци и морнарици створене овим Законом.

Завршно наређење

Чл. 401. — Овај Закон ступа у живот и добија обавезну снагу када буде обнародован у „Службеним Новинама”, од кога дана престају важити: Закон о специјалном додатку сталних војних професора Војне Академије, Поморске Војне Академије и Интендантске Академије Ђ.Бр. 43.214 од 28. новембра 1929. године, Закон о додацима на скупоћу официра, војних чиновника, подофицира и питомаца војних академија од 7. маја 1930. године и све одредбе осталих закона које су у супротности са одредбама овога Закона.

Закон од 6. септембра, 1929. год, обнародован је у Бр. 222. — LXXXIX Службених новина од 23. септембра, 1929. год.

Закон о изменама и допунама од 30. септембра, 1931. год, обнародован је у Бр. 252. — LXXVIII Службених новина од 28. октобра, 1931. год.

